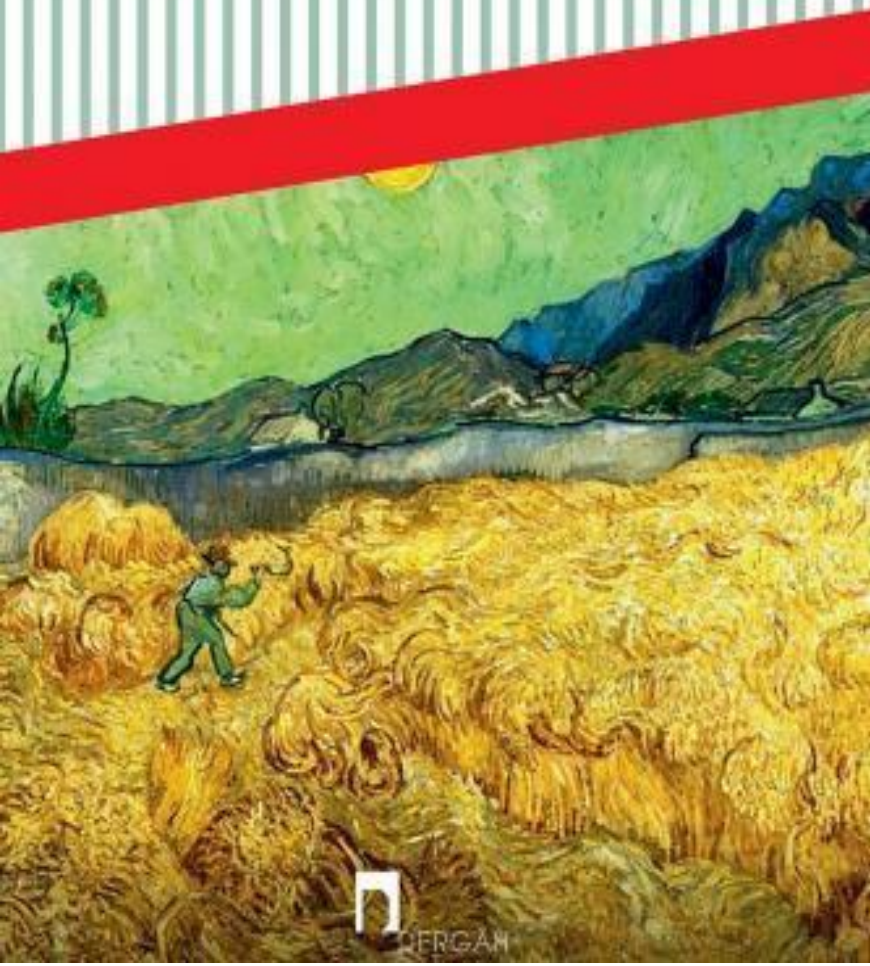
Mustafa Kutlu

TARLA KUŞUNUN SESİ

Hikâye

PERGAM

TARLA KUŞUNUN SESİ

Mustafa Kutlu

Tarla Kuşunun Sesi'nin yayın hakları Dergâh Yayınları'na aittir.

Dergâh Yayınları: 737
Sertifika No: 14420
Türk Edebiyatı-Hikâye: 59
Mustafa Kutlu Dizisi: 37
ISBN: 978-975-995-830-5
1. Baskı: Ekim 2017
2. Baskı: Aralık 2017

Dizi Kapak Tasarımı: Mustafa Kutlu
Kapak Uygulama: Ercan Patlak
Sayfa Düzeni: E. Gökçe Aksoy
Kapak Resmi: Vincent Van Gogh
"Wheatfield with reaper" (Buğday tarlasındaki orakçı)
Temmuz-Eylül 1889
Van Gogh Müzesi, Amsterdam

Basım Yeri: Ana Basın Yayın Gıda İnş. Tic. A.Ş.
B.O.S.B. Mermerciler Sanayi Sitesi 10. Cad. No: 15
Beylikdüzü / İstanbul
Tel: [212] 422 79 29
Matbaa Sertifika No: 20699

Kapak Basım Yeri: Hanlar Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: [212] 324 08 82

Cilt Güven Mücellit & Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: [212] 445 00 04

Dağıtım ve Satış: Ana Yayın Dağıtım
Molla Fenari Sokak Yıldız Han No: 28 Giriş Kat
Tel: [212] 526 99 41 (3 hat) Faks: [212] 519 04 21
Cağaloğlu / İstanbul

MUSTAFA KUTLU

TARLA KUŞUNUN SESİ

DERGÂH YAYINLARI
Klodfarer Cad. Altan İş Merkezi No: 3/20 34122 Sultanahmet / İstanbul
Tel: (212) 518 95 79-80 Fax: [212] 518 95 81
www.dergahyayinlari.com / bilgi@dergahyayinlari.com

Molla Murat'ın Zuhuru

— Arkadaşlar bu Molla'nın zuhuru ilkin vaaz kürsüsünde başladı. Şöyle ki kendisi dağda yetişmiş okuma-yazma bilmez bir Yörük delikanlısı idi. Ama zeki, ama atılgan. Askerde Tabur İmamı bunu keşfediyor. Diyor ki delikanlı sende cevher gördüm, istersen yamacıma yanaş seni okutayım. Tabii bunun canına minnet. Emrin olur deyip diz çökmüş. Tabur İmamı'nın çakmak çakmak gözlerine bakarak hıfzını tamamlamış. Ara sıra imamete geçip namaz kıldırmaya başlamış. Tabur İmamı: Murat sen artık yarı piştin sayılır, bundan gerisi ilimdir, var mısın? deyince, budur bir topuk selamı çakıp hocanın elini öperek yine diz çökmüş.

Efendi hadis olur, Kur'an olur, fıkıh olur, tasavvuf dahil az zamanda ilim deryasına dalmış ki, baştan ayağa nur olmuş nur.

Molla Murat:

— Zevklenme Mustafendi. Yalanın da bir haddi var. Nedir o, nur falan.

— Doğrudur efendim, sözlerimde kıl kadar yanlış yoktur. Nerde kalmıştık, ha, ilim deryasında balık gibi yüzmeye başlamış.

Bir denizden ötekine gidip gelerek dolmuş da dolmuş.

O kadar dolmuş ki arkadaşlar, zaman zaman kendini unutup hocasına karşı çıkmaya başlamış.

— Host bre nâbekar. Hocaya karşı çıkmak ne demek?

— Efendim biz duyduğumuzu söylüyoruz. Hoca bakmış bunu zaptedemiyor, zaten teskereyi almış. Hadi demiş, seni azat ettim, git filan falan yerlerde, şu şu hocalardan oku, benim sana himmetim bu kadardır.

Murat'ta ne de olsa bir Yörük asaleti var. Hocasının elini öpüp hayır duasını alarak tozlu yollara düşüyor.

Arkadaşlar o zamanın vesaiti olarak kâh katır sırtında, kâh yelkenlide, kâh yalın ayak keçe külâh belde belde dolaşıp nerde bir âlim var ondan ders alarak, Rumeli'nde, Anadolu'da; Şam, Halep, Bağdat, Tebriz, Buhara, Semerkant...

— Yahu yalan, bunca yer dolaşmaya bir ömür yetmez. Dinlemeyin bu sefili.

Muhabbeti can kulağı ile dinleyen kahve milleti:

— Dur hele Molla.

— Bırak anlatsın.

— Yalanı varsa, mübalağa ediyorsa, biz onu ayıklarız.

— Ha şöyle! Mübalağa da bir sanattır. Biz adamın derya-deniz ilim ile dolarak, artık kabına sığmayıp taşarak, cedel vadisinde pehlivanım diyenleri bir bir devirerek nasıl mat ettiğinden bahsediyoruz.

Neyse madem uzatma diyor, uzatmayalım. Döne dolaşa gelmiş Bursa'ya. Kendisi gelmeden şöhreti gelmiş. İlmiye, askeriye, belediye her ne varsa harekete geçip, yollarına halılar sererek...

— Ben kalkıyorum, artık dayanamayacağım.

Cemaat:

— Otur Molla, otur. Lafa limon sıkma.

— Yahu hatırınız var. Yoksa bu sefili bir dakika dinlemek cinnete sebep olur ki kat'iyyen yasaktır yani.

— Ne yapalım yolda yoldaşımız, halde haldaşımız, pirimiz, efendimiz. Anlatmasam çatlarım.

— Anlat, anlat.

— Evet Bursa'ya geliyor. Tabii o zamanlar böyle kamburu çıkmış, ağzında diş kalmamış, gözde fer dizde derman...

— Uzatma, uzatma.

— Yani ak düşmemiş sakallar simsiyah, kara göz kara kaş, başta ak sarık. Yakışıklı ama ne kadar. Tüm Bursa kadınları kafeslere doluşup seyrine durmuş. Bu sanki bir şehzade, halkı selamlayarak kır at üzerinde Ulucami kurbuna kadar gelmiş. Orada attan inip yer öpmüş.

— Saygıya bak saygıya.

— Ee! Ne de olsa kalp gözü açık. Kimbilir kimleri gördü ki, eğildi.

— Cemaat iki yana açılıp buna yol veriyor. Sırmalı maşlahı ile kürsüye yürüyor. Hani bu kürsü vaizi ya, kürsüyü görünce damarları şişiyor. Âdeta cezbeye kapılıp âdem ejderhası gibi sıçrayıp yerine oturuyor.

Bir Besmele çekiyor ki, o Besmele hâlâ Ulucami duvarlarında durumuş, kulak verip dinleyen ehl-i hâl duyarmış.

Müslümanlar uyanın vatan elden gidiyor, diye bir başlamış; ağlayan-bayılan gırla. Yahu bir çay medet. Ağzımız kurudu.

— İşte bu doğru. Şerafettin doldur.

Bu bir çay içimi arada kahve kapısında bir delikanlı beliriyor.

İçeriyi gözden geçirdikten sonra sesleniyor.

— Hamza abi! Hamza abi!

İri yarı biri doğruluyor.

— Ne var lan!

Delikanlı, az gelsene der gibi bir işaret çakıyor. Hamza oğlanın yanına yaklaşarak:

— N'oldu?

— Abi senin arabanın lastiklerini indirmişler.

Hamza'nın yüzünü kan basıyor, gözleri yerinden fırlayacak nerdeyse.

— Kim ulan, kim? Aşağılık köpekler. Gösteririm size.

Diyerek Hamza tabanına bastığı ayakkabıları sürüyüp, yüz on kiloluk göbekli vücuduyla hopur hopur durağa koşturuyor.

Durağa varınca delirecek, birinin levyesini kapıp sağa sola saldıracak, "Bulun o puştu bana" diye avazı çıktığınca bağıracak. Bunu kimin yaptığını biliyor ama, işte o da kendince bir rol oynuyor. Durağın arkasına dönünce:

— Ooo! Beyler, sofra kurulmuş.

— Buyur Hamza abi, bi sandalye çekiver.

Hamza razı, hemen yanaşıyor.

— Çekeriz anam, siz bir bardak bulun.

— Nerde peynir, nerde kavun?

— Onları da buluruz.

— Ulan rakının âdabını da bilmiyorsunuz. Her şeyi ben mi öğreteceğim.

— Biliyoruz abi biliyoruz da, yol yok.

— Hıh! Yol yokmuş. Doldur lan şunu.

Akşam oldu olacak. Hamza birkaç kadeh devirince gevşiyor.

— Bilal yaptı bu pisliği değil mi?

Ötekiler bilmezden gelir.

— Hangi Bilal?

Hamza bardağı masaya vurur. Rakı sıçrar. Hamza böğürerek:

— Kopuk Bilal ulan, Kopuk Bilal. Sanki bilmiyorsunuz.

Hamza'nın gözleri kayıp, dili peltekleşmeye başlayınca Bilal çıkagelir. Hamza'nın boynuna arkadan sarılarak:

— Babacım, babam benim.

Hamza:

— Cıvıma lan terbiyesiz, çek bi sandalye.

— Derhal baba.

— Koyun lan damadıma bir bardak.

Ötekiler tedirgin iken Bilal koyun cebinden bir şişe daha çıkarır.

Izgarada balık, salata, roka.

— Ooo! Helal ulan Bilal sana.

— Gülseren'in yüzü gülsün, değil mi baba.

Hamza nerdeyse düşecek. Bilal'e sarılır.

— Vermiyorum ulan, kızı sana vermiyorum!

Bu sahne kimbilir ne kadar tekrarlandı. Bilal Gülseren'e kimbilir ne kadar söz verdi. Evimiz olacak, bahçemiz olacak, çocuklarımız, kedi, köpek.

Gülseren Bilal'in kollarından sıyrılır. Elini beline atar.

— Hadi ulan soğan erkeği. Kaçtır söz veriyorsun. Ne ev var, ne nişan, ne düğün. Daha ne kadar bekleyeceğim ben? Oğlum benim yaşıtlarım neredeyse torun sahibi olacak. Ne yapacaksan yap artık.

Bilal'de para yok. Yeni bir ev açmak kolay mı?

— Yakında bir banka soyacağım, Bütün iş bitecek.

Gülseren "Hadi be!" diyerek ardını dönüp gidiyor, Bilal yetişmek için koşarken, "Sakın ardımsıra gelme pişman olursun". Bu tehdit karşısında Bilal duraksar, Gülseren köşeyi dönüp kaybolur.

Bu sahne kimbilir ne kadar tekrarlanmıştır. Sonunda birbirlerine kavuşacaklar. Sabretmek lazım değil mi?

Molla'nın şöhreti az zamanda İstanbul'a ulaşmış, padişahın kulağına kadar gitmiş. Bilirsiniz Sultan Abdülhamit vesveseli bir padişahtı. Derhal Dahiliye Nazırını çağırmış.

— Paşa nedir bu rezalet?

— Anlamadım efendim.

— Bir zat çıkmış filan vilayette. Etrafına binlerce mürit toplamış.

Nazır uyanır:

— Tasa etmeyin padişahım biz o adamı tanıyoruz.

— Efendi madem tanıyorsun, o zaman al gel. Belki Bedrettin taifesinden biridir, başımıza iş açmasın.

— Ferman padişahımın, derhal.

Nazır geri geri giderek huzurdan çıkmış. O vilayet valisine haber salarak: "Şu densizi derdest edip getirin, yoksa kelleniz gider" diye tehdit etmiş.

Vali dahi nargilesini höpürdetip cariyelere göz süzerken haberi almış, telaştan nargileyi devirip kapıya koşmuş:

— Ulan zaptiye kumandanı tez yetiş, kelle elden gidiyor, diye kumandana ağzından tükrükler saçarak yüklenmiş.

— Nedir yani? Niçin haberimiz yok? Burnumuzun dibinde bir densiz, Devlet-i Aliyye'ye baş kaldırıyor, biz burda uyuyoruz.

Kumandan:

— Sakin olun paşa hazretleri. Biz adamı tanıyoruz. Hemen yakalayıp getiririz.

— Ölü veya diri.

— Ölü veya diri.

Vali gönül rahatlığı ile sedire dönüp bir az şekerli kahve söylemiş. "Arkadaş bizim valiliğin sonu geldi galiba. Amaan, inceldiği yerden kopsun" deyivermiş.

Bakın o günlerde bir fukara vali dahi devletin temellerine kibrit suyu döküldüğünü seziyor ama harekete geçemiyor.

Bu bizde yaygın bir şeydir. Bugün bile öyledir.

— Mustafendi, bırak da ben devam edeyim.

— Nedenmiş o?

— Efendim bu Sultan Hamit bahsi tamamen uydurma.

— Ee! Canım hikâye düzüyoruz, elbet bir kısmı uydurma olacak, yeter ki dinleyenler inansın.

— Seninkinin tamamı uydurma.

— Olabilir. Adam roman yazıyor tamamı uydurma.

— Gerçekleri ne yapacağız?

— Biz fotoğraf çekmiyoruz. Ne yani adamın romanı Resmi Gazete mi olacak?

— Yalanla bir yere varılmaz. Kıssadan hisse kapılmayacaksa, onu nakletmenin faydası yok.

— Cemaat, siz bakmayın bu aksi ihtiyarın feryatlarına. Tercüme-i hâlini anlatıyoruz ya! Foyası meydana çıkar diye çamura yatıyor.

— Sen anlat Mustafendi, anlat. Heyecanlı oluyor.

— Anlatayım efendim. Ne demiştik? Zaptiye bunun peşine düştü demiştik. Ha eşkıya takibine çıkmışlar, ha Molla'yı

yakalamak istiyorlar. Lâkin kolay iş değil hani. Bir kere kendisi mavzer kurşununu iğne deliğinden geçirir.

— Haydaa! Bir molla.

— Evet Molla ama, Yörüğün Mollası. Dikkat isterim. Bunlar mavzerle yatar, mavzerle kalkar.

— Neden ama?

— Efendim o zamanlar asayiş bozuk. Dağlar tehlikeli. Eşkıyası var. Çapula çıkmış aşiretler var.

Her neyse. Kendi böyle keskin nişancı. Yanında on keleşi var. Onlar dahi öyle.

—Al işte bir yalan daha. Ulan ben Köroğlu muyum yanımda keleş olsun.

— Elbet olacak. Senin adamların, akrabaların. Öl desen ölecekler yani.

— O kadar.

— Evet, o kadar.

— Her neyse zaptiyeler dört kol olup, o dağ senin, bu dağ benim takibe çıkmış ama Molla'yı ara ki bulasın. Dağlarda casusları var, asker o yana geldiğinde haber geliyor, Molla yer değiştiriyor.

Zaptiye bakmış ki sonunda, askerin ayağındaki potin parçalanıyor; "Yeter gari" diyor. Kumandan tecrübeli, askeri fazla zorlamıyor. Valiye bir mektup yazıyor: "Efendim, şakiyi falan dağda kıstırdık, baktı ki kaçacak bir yer yok. Kendini uçurumdan attı. Çok derin uçurumdur, dibine inilmesi müşkildir. Bu babda asker dahi şahittir. Ferman"

Vali "Padişah herifin kellesini istemez inşallah" diyerek mektubu aynen Dahiliye Nazırına gönderiyor. Nazır o sırada başka gaileler ile meşgul olup, Molla'yı unutan Hakan'a

haber vermeyip mektubu sümenaltı etmiş. Böylece Molla bu badirede kuyruğu kurtarmış.

— Hadi ordan sefil. Bu macera külliyen yalan. Ben Devlet'e karşı çıkacak adam mıyım lan. Boynumuz kıldan incedir. İftira, iftira.

— Gelelim Bey kızı Sabiha'yı nasıl kaçırdığına.

Molla artık dayanamayıp bastonu çekiyor. Bıraksalar kırk yıllık ahbabı arzuhalci Mustafendi'yi tepeleyecek. Kahve milleti araya girip onu sakinleştiriyor. Bu defa kahveler geliyor. Molla:

— Bundan gerisini ben diyeceğim. Bıraksam bu şerefsiz hakkımda destan düzecek, türkü yakacak.

— Yakıldı, hem de nasıl. *Molla Murat, mavzerine dayandı / Çamaltı'nın suyu kana boyandı.*

—Yahu kardaşlar tarih işte bu gibiler yüzünden yanlış yazılıyor. Gerçek tarihin yerine bunların efsaneleri anlatılıyor, yeni nesiller de buna inanıyor. Yazık, yazık. Evet o türkü var. Doğru. Ama benim için değil. Sarı Efe için. "Sarı Efe mavzerine dayandı" diye söylenir.

Aziz cemaat, artık bu herife söz vermeyeceğim. Sergüzeştimi ben özetleyeceğim. Ağzını açarsa tepeleyin. Benden size izin.

Sekiz on yaşlarında sarı püskül saçlı bir kız çocuğu kahve kapısında belirdi. Çelimsizdi. Beslenme yetersizliği bu. İri yeşil gözlerini kahvede dolaştırdı. Sesler kesilmiş, bütün bakışlar kıza dönmüştü.

Terzi Orhan'ın kızı bu. Terziliği çoktan bıraktı. Konfeksiyonda çalışıyor. Üç gün çalışıyor, beş gün boş geziyor. Onu tanıyorlar, durumunu biliyorlar. Karısı temizliğe gidiyor. O da üç gün gidiyor dördüncü gün hasta. Bu sebeple Orhan'a iş veriyorlar. Yaramaz adam parayı kumara, altılıya yatırıyor. Gözü gönlü toktur. Kazanırsa eli kolu dolu eve gelir. O gece avluda mangal yanar, Orhan konu komşuyu davet eder, sofra şenlenir, bir hafta süren bolluk sona erince, hadi yine iş aramaya. Adam yaramaz.

Anası darda kalınca çocuğu kahveye gönderir. Kahvedekiler her şeyi biliyor. Bu sebeple Şerafettin önce kızın başını okşuyor "Ne haber Zeynep, annen hasta mı?". Kız başını sallıyor. Şerafettin bir tepsi çıkarıp dolaştırmaya başlıyor. Herkes gönlünden kopanı atıyor tepsiye. Kız hayli onurlu. Bu sahneyi görmemek için kapıdan çekiliyor. Şerafettin toplanan parayı kapının dışında kızın cebine koyuyor "Hadi annene selâm söyle, geçmiş olsun" diyor. Kız terliklerini sürüye-

rek ve sanki dilenmiş gibi omuzunda ağır bir yük gidiyor. Şerafettin ardısıra bakıyor ve içinden:
"Yok olsun yoksulluk" diyor.
Bu kederli hava biraz dağılsın diye olacak kimse konuşmuyor. Herkes önüne bakıyor.
Kişi kendini tuhaf bir şekilde suçlu hissediyor. Belki fıtrattan gelen bir mesuliyet duygusudur bu. Belki sosyal adalet.

Mustafendi fazla sabredemedi:

— Yeter gari Molla açıver şu sohbeti.

Molla şöyle bir yekiniyor. İri mercekli gözlükleri ardından cemaati süzüyor ve bastonuna dayanıp anlatmaya başlıyor.

— Ben Molla Murat. Doksanüç Harbi'nden dört beş sene önce doğmuşum. Anam derdi ki harbe adam toplandığında sen beş yaşında vardın.
Ceddimiz Osmanlı'nın kuruluşunda gelmiş buralara.

— Nerden belli? Var mı belgesi?

— Lafa limon sıkma. Atalarımız öyle derdi. Biz Yörük taifesindeniz. Konar-göçer yani. Asırlarca Kocadağ Yaylalarına çıkmış ardından kışlak için ovaya inmişiz.
Bu yolculuk cana tak edince Kocadağ'ın eteklerindeki mağaralara sürüyü saklayıp kışlak olarak Tosunlar Köyü'nü kurmuşuz. Bizim koy rüzgâr almaz. Dağları tipi tutsa bizim köye uğramaz.

Ben bir yörük çocuğu olarak bu köyde, Kocadağ Yaylaları'nda büyüdüm. Bal kaymak yedim, keklik eti ile beslendim.

— Oh, oh, şehzademe bak.

— Cıvıma. Bizim aile obanın başı, köyün temsilcisidir. Zaten köy ahalisinin çoğu akrabamız olurdu.

Babamı küçük yaşta kaybettim. Anam tam bir Osmanlı kadınıydı, babamdan boşalan yeri doldurdu. Ben evin tek erkek çocuğuyum. Üzerime titrediler. Mustafendi'nin dediği gibi bir şehzade idim.

O yıllar cennetmekân Sultan Abdülhamit dönemi. Memleket sulh sükun içinde.

— İstibdadı ne yapacağız, istibdadı?

—Doğru, aleyhinde olanları görevden alıp sürdü. Ama onların canına kastetmedi. Meselâ Namık Kemal'i Kıbrıs-Magosa'ya sürdü ama, Kemal orada zindanda değildi. Kim bunu derse iftiracıdır. Kemal keyfince yaşadı orda. Okudu yazdı.

Hafiye teşkilatına gelince. Her devlet, her lider bunu yapar. İç ve dış düşmana karşı hazır olmak lazımdır. Bunun ilacı istihbarat. Sultan Hamit bu yolda ileri gitti ise vesveseli oluşundandır. Nasıl olmasın. Kendinden önce Sultan Aziz'i boğdular.

Abdülhamit Han tuhaf bir çıkmaza düşmüştü. Açtığı mekteplerden mezun olanlar kendisine karşı idi. Maalesef sırtını dayayacağı bir kuvvet bulamadı. Ne yani açtığı mektepleri kapatsa mıydı?

— Kapatsın efendi. Nasılsa Meclisi de kapatmıştı.

— Meclis ayrı mesele. Orada Astarcılar Kethüdası Ahmet Efendi'nin koca padişaha hakaretini unutma. Hakan yenilikçi bir padişahtı. Memleketin ihtiyacı olan ilim ve fenni istiyordu. Bunu kullanacak yeni nesilleri yetiştirmek lazımdı. Açıkçası kendini tahttan indirecek adamları kendi eliyle büyütmüş oldu. Ne için? Vatan için. O bir vatanseverdi. Osmanlı Devleti'nin son büyük padişahı idi. Sultan Hamit vatansever de Enver, Talat, Cemal vatansever değil mi?

Bunlara Mustafa Kemal'i de katmalı. Elbette ki bu genç ve parlak subaylar cepheden cepheye koştular. Bir umuttur, diye Almanların safında savaşa girdiler.

Cemaattan biri:

— Sultan Hamit olsa idi savaşa girmezdik.

— Bunu çokları söyler ama hilâf-ı hakikattir. Bir kere Düvel-i Muazzama yani İngiliz, Fransız ve Rus, Osmanlı'yı parçalayıp yutmayı kafaya koymuş. Bunu kimse engelleyemezdi. Osmanlı'nın gücü kuvveti bitmişti. İttihatçılar İngilizlerle anlaşmak için çok çabaladı ama nafile. Adamlar yanaşmadı. E, ne yapacak yani? O yıllarda güçlü olan bir müttefik bulacak. Bu kimdir? Bu Almandır. Parası, silahı vardır. Başka çıkış yok diye harbe girdik. Bakın Çanakkale'de sadece biz şehit vermedik, belki bizden çok Alman askeri öldü.

Yaramı deşmeyin. Üç oğlum oldu, üçü de Çanakkale şehidi-dir. Birinin oğlu o Çanakkale'de savaşırken doğdu. Hâmit, torunum. Benden sonra bayrağı devralan çocuk.

Bu sırada Şerafettin akşam haberleri için televizyonu açtı. Sohbet kesildi. Molla yaşaran gözlerini sildi.

Bütçe görüşmeleri yapılıyor, partiler birbirine giriyor. Başbakan'ın Azerbaycan ziyareti. Üniversite sınavları. Maarif Bakanı orta öğrenimde yeni bir sisteme gidileceğini dile getiriyor. Zirai ürün ihracatı artıyormuş, enflasyonda az bir düşüş var ama dolar yine fırlamış. Kapalıçarşı'da seyyar borsacılar "Altına yatırın, altına" diyor. Cemaatin yaşlıları ezanı duyar duymaz kalkıyor. Ağır adımlarla camiye yöneliyor. Bu günlük bu kadar. Arkası yarın.

Molla Murat'ın Bey kızı Saliha ile evliliği

— Arkadaşlar Mustafendi'nin hayatım hakkında söyledikleri kısmen doğrudur. Evet ümmî bir Yörük olarak askere gittim. Okuma-yazma öğrenip hafız oldum. Bir miktar medrese tahsilim vardır, ama öyle şöhretli bir vaiz değilim. Hele etrafıma müridan toplamış bir kişi hiç değilim. Binaenaleyh padişahın üstüme asker yolladığı hilaf-ı hakikattir.

Ben eşkıya mıyım yahu?

Kendi halinde bir Molla'yım.

Lâkin askere gitmeden önce sevda ateşine yandım, onu size aktarayım.

— İş inceldi Şerafettin, çayları tazele.

— Çay beş, çay onbeeeş!

— Koyunu kırkmışız yünü kasabaya indirmişiz. Koyunumuz ak koyundur, yünü ak yün. Kadınlar, kızlar bu yünü pazara vermeden önce yayla suyu ile yıkar. Sal taşlar üstüne koyup tahta tokaçlar ile vur-ha-vur eder. Yündür efendi, kendi köpürür. Sen say üstüne sabun tozu serpilmiştir. Cenab-ı Hakk'ın bir mucizesi kendi kendini temizler. Temizlenen yünü temiz taşlar üstüne sererler, güneşte kurur, tel tel olur.

— Ulan Molla yünü amma köpürttün ha! Sanki İzmit'in pişmaniyesidir, tel tel olmuş.

— Ne anlarsın koyundan yünden bre cahil. Her neyse biz yünü pazara indirdik. Kalabalık. Piyasa nedir diye pazarlık ediyoruz. Birden sol gerimizden bir bülbül şakıdı:

— Şu beyaz yünlere bakalım dâye.

— Geri döndüm. Aman Allah'ım!

— Ne oldu, çarpıldın galiba!

— Evet çarpıldım. Bir çift ela göz. İri mi, iri. Ufak burun, kiraz dudak, elma yanak.

— Yahu bırak. Şair Nedim'in Divanı'ndan sıçrayıp gelmiş.

— Evet gelmiş. Sen anlamazsın. Bekâr geldin bekâr gidiyorsun moruk.

Efendim bir naz, bir endam. Başım döndü, yıkılmamak için yaşlı amcamın eline sarıldım. Öyle bakakalmışım. Dâye bir kıza baktı bir bana, bizi kendi halimize bıraktı, amcam ile pazarlığa tutuştu. Aradan bir yüz yıl geçti, ne o kıpırdıyor ne ben. Sevdalık budur moruk. Pazarlık bitmiş, dâye ile adamları yünü yüklenmiş, biz tutulmuşuz, dâyesi onu çekti, amcam beni çekti, kopardılar, alev alev yürüdük.

Ben dönüp ona bakıyorum, o dönüp bana bakıyor. Kalabalıkta kaybolduk. Amcam döndü "Ne oldu, neyin var?" diye sordu, ben "Olan oldu" mânasına başımı salladım.

O hal ile köye vardık. Ben hemen yorganı başıma çekip yattım. Anam meraklı, amcamı sorgulamaya başladı. Amcam olanı biteni anlatınca anam derin bir of çekti. Ne yapacağız dedi amcama, ben yorgan altından duyuyorum konuşmaları. Amcam; kendi haline bırak dedi, akan su yolunu bulur. Anamı o hal ile bırakıp gitti.

Murat gece yarısı uyandı. Ter içinde kalmıştı. Anası uyku numarasına yatmış onu izliyor. Kaynının sözünü tutmuş, karışmıyor. Murat terini sildi, yekinip kalktı. Bu böyle olmayacak deyip üstünü giydi, ahıra indi. Doru at iri gözlerini açarak ve hafif kişneyerek onu selamladı.

Murat atı eğerleyip bindi. Köyden çıktı. Ata acımayıp mahmuzladı. Yaylalara doğru sürdü gitti. Kapı iti Alaş bir yere gidiliyormuş sanıp onlara yoldaş olmak istedi. Epeyce koştu, sonra yorulup bıraktı. Bir süre arkalarından baktı, sonra ağır ağır köye döndü.

Hava serin hatta üşütücü idi. Uzaklardan köpek sesleri geliyordu.

Murat dağdan gelen ince dere boyunca at sürdü. Bir tepenin eteğinde durdu. Atı meşeye bağladı, kendini çayıra attı. Ellerini enseye kenetleyip yıldızlara baktı. Ne çok yıldız vardı. Bu yıldızlar arasında bir yıldız bey kızına ait idi. Köyün yaşlıları öyle derdi, semada herkesin bir yıldızı varmış, adam ölünce yıldızı kayarmış.

Murat'ın duyguları karmakarışıktı. Evet o bir bey kızı. Bakalım Kocadağ'ın yörüğüne varır mı? Varır elbet, nasıl baktığını gördün. Varmaz Molla, varmaz. O bir bey kızı herkese bakar birini alır. Alacağı sen olabilirsin. N'oluyor yahu, ben mi onu alıyorum o mu beni alıyor? Ben köle miyim? Kız almaz, oğlan alır, töre böyle. Ya varmazsa. Varmaz ise atımın terkisine atar kaçırırım. Bey kızı bu. Kaçırsan ne olacak ki? Sana yar olmaz. Kınalı parmakları ile koyun sağamaz. İşte burası doğru. Ben de onu prensesler gibi yaşatırım. Olmaz, anan bu işe rıza göstermez. Göstermesin biz anlaştıktan sonra. Yörük çadırında ikilik

olmaz. Büyük söyler, küçük yapar. Öyle beylik falan düz ovada geçer. Dağda geçmez.

Ooof! Of!

Ne diyorsun kardeşim? Kaçtan aşağı olmaz? Şunu diyorum. Önce kızın fikrini almak lazımdır. Belki hiç oralı olmayacak. Yok ya! Bana gülüp göz kırptıktan sonra mı? Rüya görme. Belki başka şeye güldü. Hem göz kırptığını nereden çıkardın? Yok öyle bir şey. Sen şimdi bekle. Neyi bekleyeceğim, bende durdurak kalmadı. Ulan evladım laf dinle. Pazarı bekle, Çarşambaya pazar var. Ee! E'si yine yün yüklenip pazara in. Kız gönüllü ise sana gelir. Nasıl yani? Canım yine yün bakmak bahanesi ile. Ha! Anladım. Keşke. Olur olur. Onun kalbi de titremeye başladıysa gelir.

Evet!

İki satır bir şey yaz. Benim okuma-yazmam yok. Amcana yazdır, nasılsa her şeyi biliyor. Yazdıramam utanırım. Haydaa! Oğlum sevda bu. Seven adam utanmayı düşünmez. Peki ne yapacağız. Şey. Şöyle. Bey kızı bana meylin var ise yarın ikindide Çamaltı Pınarı'na gel. Bu kadar mı? Evet bu kadar. Yahu şöyle gönül yakan bir şeyler daha yazsak. Nasıl yani? Ne bileyim yandım, bittim, kül oldum falan. Olmaz çok bildik sözler bunlar. Bildik ne demek? Sonra anlatırım. Kendini ağırdan satacaksın. Yani? Yani hemen teslim olmak yok. Bırak o sana teslim olsun.

Olmaz. O bir bey kızı. Hem nedir bu, teslim olmak, teslim almak falan. Savaş mı bu? Elbette savaş. Sevda bir yerde

savaştır. Anlamadım. Anlarsın, anlarsın. Hele şu buluşma gerçekleşsin. Hadi inşallah.

Murat'ın içindeki gülen ayva ile ağlayan nar böyle karşılaştı. Sonunda gülen ayva kazandı. Oğlan'ın yüreği yatıştı. Yeniden yıldızlara baktı. Aa! Biri iyice aşağı sarkmış, oradan göz kırpıyor. Heyecanla haykırdı. Bu o! Bu o! Oldu bu iş.

Gelelim Saffet Bey'in konağına.

Orada da yıldız sayan biri var. Saliha Hatun. Yörüğe gönül vermenin bir çıkmaz olduğunu biliyor. Bu durum onun kalbini kafeste çırpınan kuşa çeviriyor. Sevinecekken ağlıyor, ağlarken seviniyor. Ne yapmalı? Bir türlü uyku tutmuyor.

— Neyin var sultanım?

İrkilip dönüyor.

— Sen miydin dâye!

— Ağlamışsınız.

— Evet ama neden? Bilemiyorum. Şu yörük oğlan. Onca bey oğlu gördüm böyle heyecanlanmadım. Yüreğim yırtılacak sanki. Bir akıl ver dâye.

—Dil yâresine çare bulunmaz amma, düşünelim. İlk sözüm şudur. Bir bey kızı yörüğe varamaz, ateşle su yan yana olamaz.

— Kapıları kapatma dâye, ben zaten bitmişim.

Saliha hıçkırınca dâyesi onu küçük bir çocuk gibi kucağına yatırıyor. Zaten çocukluğundan bu yana, hele annesi öldükten bu yana ona annelik etti. Saçlarını okşuyor ve ümitsizce teselli etmeye çalışıyor.

— Üzme kendini, bu pazar yine çarşıya çıkarız, belki yörükoğlu yine gelir.

Saliha bir umutla başını kaldırıyor. Elinin tersi ile gözyaşlarını siliyor.

— Gelir mi dersin? Onu yine görebilecek miyim?

— Görürsün sırma saçlım, ben anlarım o da sana boş değil.

— Oh! Ne güzel söyledin.

— Hadi sen şimdi gözlerini yum, uyu. Rüyanda yörükoğlunu görürsün.

Saliha memnun mesut gözlerini yumuyor. Daha uykuya varmadan yörükoğlu ile karşı karşıya geliyor. Meğer bir gül bahçesinde imişler. Gül bahçesinden hızla geçip bir dereye inmişler, alabalıklar kanat açıp uçuyormuş, kelebekler şarkı söylüyormuş. Derken bir buluta binmişler, karlı dağlar aşmışlar. Aşağıda yemyeşil vadi. Sonra bir ekin tarlası. Yörükoğlu ona bir tutam başak veriyor, Saliha başakları havaya atıyor. Bir yığın sarı gözlü papatya üzerlerinden yağıyor. Çok mutlular, konuşuyorlar ama ne konuşuyorlar, anlaşılmıyor. Sonunda ak koyun sürüsü geliyor, kuzular meliyor, Saliha kara gözlü bir kuzuyu kucaklayıp seviyor yörükoğlu kayboluyor. Saliha kuzu ile konağın bahçesine iniyor, annesi nar şerbeti hazırlıyor. Beyazlar giymiş, başında oyalı bir yazma. Saliha annesinin elinden nar şerbeti içiyor.

Pencerede babası, koh koh öksürüyor.

Bu sese uyanıyor Saliha.

Babasının odasından öksürük sesleri geliyor.

İyileş baba, lütfen iyileş. Keşke ağabeyim Avrupa'dan gelse babamı İstanbul'a götürse. Ama gelmez. Gelemez. O cadı yenge bırakmaz. Yengeç gibi yapıştı ağabeyime. Zavallı ağabey, nasıl tutuldun o kaknem karıya?

Murat bütün gece uyumamıştı ya, geç kalktı. Kahvaltıda anası manalı manalı bakıyordu. Murat sıkıldı bu bakışlardan:

— Ne var ana, ne oldu?

— Bana bir şey olduğu yok, olan sana olmuş.

— Demek amcam anlattı.

— Evet anlattı. Oğlum şimdi söyleyeceğim sözler seni incitmesin. Ben senin ananım, elbette iyiliğini isterim.

— Nedir yani?

— Şu. Bu kız bir bey kızı. Elini sıcak sudan soğuk suya sokmamış. Yörüğün âdetine, hayatına uyamaz. Hem ona yazık olur, hem sana. Yörüğün avradı taşa vursan geri gelmeyecek. Eri at binmeden kendisi binecek.

— Ana bunları deme bana. Ateşimi yangına çevirme. Benim söz dinleyecek halim yok. Şimdi şu bileğime bıçak vursan kanım akmaz.

Anası içini geçiriyor, ama metin kadın feryat etmiyor.

— Peki oğlum, benim vazifem seni uyarmak. Baban rahmetli sağ olsaydı aynı şeyi yapardı. Hatta bu işe mâni olurdu. Ama sen geldin yetiştin. Ailenin direğisin, senin önünde duracak değilim. Var git, hakkında hayırlı neyse o olsun.

Murat kalktı anasının elini öptü. Bir an önce amcasıyla konuşup ne yapmak lazım gelir onu öğrenmek istiyordu. Amcasıyla buluşup köyün üstündeki bir kayaya çıktılar. Oturup ufka baktılar. Bir zaman konuşmadılar.

Sanki ufuklardan bir haber bekliyorlardı. Murat amcasına baktı. "Ne yapacağız?" der gibiydi. Amcası:

— Yarın pazar var. Kızın aklı sende ise mutlaka gelir. Bir kısa mektup yazacağım.

— Nasıl bir şey?

— Şöyle: Bey kızı. Sana vuruldum. Gönlün var ise çevreni al, ikindi üzeri Çamaltı Pınarı'na gel.

— Bu kadar mı?

— Bu kadar.

— Ama olur mu? Ona nasıl yandığımı söylesek.

— Olmaz. Ne o yanmak falan.

— Ama öyle.

— Hayır. Er kişi avrat karşısında dik durmayı bilecek. Yörüğün töresi budur.

— Yahu amca töre möre mi kaldı bende.

— Kalacak. Ya kendine hâkim olacaksın. Ya da tez elde yuları kaptıracaksın. Hem bakalım gelecek mi?

Murat yeniden ufuklara daldı.

O da doğru ya.

Amcası mektubu zarfa koyup kuşağına soktu. Gece bir önceki gece gibi geçmek bilmedi. Murat'ı uyku tutmadı. At binip sürdü. Dere kenarında durdu, indi, tepeye çıktı, sinesini rüzgâra verdi.

Tâ ki şafak sökerken köye vardı. Kafayı vurup yattı.

Kalktığında bayağı durulmuştu. Amcası kapıda bekliyordu. Yün yükleyip pazara indirdiler. Murat yanına bir gümüş gerdanlık almıştı, Kız kabul ederse yadigâr olarak verecekti.

Çok beklemediler, bir süre sonra yanında dâyesi ile bey kızı göründü. Sanki onların yanına gelmiyormuş gibi sağa sola bakınarak yaklaştılar.

Yaklaştılar ve Murat ile Saliha yine göz göze geldi. Dâye tecrübeli idi, iki laf edelim de gençler birbirine doyasıya baksın diyerek lafa girdi. Murat'a değil amcasına hitaben:

— Yine yün getirmişsin yörükoğlu, yağ yok mu tereyağı?

— İstediğiniz yağ olsun hemşire, getiririz haftaya.

— İyi, üç dört okka olmalı, komşular da istiyor.

— Emriniz olur efendim. Lâkin ben de size şu emaneti vermek istiyordum.

Dâye sağa sola baktı, anlamıştı ne vereceğini. Mektubu kaptı, koynuna soktu.

— Hadi kalın sağlıcakla.

— Selametle efendim.

Murat'la Saliha'nın birbirine bağlanan bakışları zorla koptu. Murat onlar kalabalıkta kaybolana kadar arkalarından baktı. Amcası:

— Yeter evladım gittiler işte.

— Kalbimi söküp götürdü ama.

— Haydaa! Büyüttün ki tadını kaçırdın.

Murat gerçekten sarsılmıştı. Yere düşmemek için yün çuvallarından birine oturdu. Terini sildi.

Murat'ın aklı başından gittiği için amcası harekete geçti. Şu yünlerden kurtulup Çamaltı'na gitmek gerekiyordu. Tüccarları dolaştı, birine yünleri sattı.

Sonra sevda sarhoşu olmuş Murat'ı alıp bir aşçı dükkânına götürdü. Yemek bittiğinde ezan okunuyordu. Abdest alıp camiye girdiler. Murat Allah'tan hakkında hayırlı olacaksa bu kızı nasip etmesi için uzun uzun dua etti.

Camiden çıkıp atları bağladıkları hana gittiler. Orada birer kahve içip dinlendiler.

Sonra at binip Çamaltı'na doğru sürdüler.

— Gönlümü şad ettin bey kızı. İsmini bağışla.

— Saliha, ya sen?

— Murat.

Murat henüz on yedi yaşında ama genç irisi. Kapılara sığmaz bir yörük yiğidi. Saliha'nın ondan geri kalır yanı yok. Bey konağında büyümüş. On altı yaşında var ama selvi boylu. Bunlar yine konuşmayı unutup birbirinin gözlerine daldı. Kimbilir ne kadar zaman geçti.

Bir saka kuşu öttü. Murat kendine geldi. Elindeki ipek torbayı uzattı.

— Bu sana yadigâr olsun. Haftaya yine pazara geleceğiz. Eğer gönlün var ise takarsın.

Saliha utandı, başını eğdi. Sonra eliyle işlediği çevreyi çıkardı.

— Bu da benden sana.

Dedi ve bir ceylan gibi kaçtı.

Murat oracıkta kalakalmıştı. Tâ ki amcası gelip onu uyarana kadar.

Bütün bir hafta eli iş tutmadı. Kuşağına soktuğu çevre ile dağ bayır dolanıyor. Ara sıra çıkarıp çevreyi kokluyor, gagaları birbirine değen iki kuş desenine, onların konduğu çiçekli dala bakarak iç geçiriyordu.

İple çeke çeke bir haftayı geçirdi. Yine pazara indiler. Bu defa dâyenin istediği yayık yağlarını götürdüler. Saliha gerdanlığı takmış, Murat bir ucunu kuşağına soktuğu çevreyi salıvermişti. İki âşık birbiri ile konuşmadan, dokunmadan anlaşadursun; beri yanda dâye ile amca ne yapacaklarını kararlaştırdılar.

Buna göre evvelâ Saffet Bey'in rızası alınacaktı. Adam hasta. Kızı vermezlenebilir. Dâye şart koştu. Bu durumda asla kızı kaçırmayacaklar, Murat bağrına taş basıp bu sevdadan vazgeçecekti.

Söz buraya gelince amca iki gence baktı, dâyeye, yahu şu iki genci nasıl ayıracağız, dedi! Dâye soğukkanlı idi. Davul bile dengi denginedir efendi. Biz olmayacak duaya âmin diyoruz. Bu güne kadar yörüğe kız verilmiş mi? Hayır. Ama ne yapalım gönül bu, ferman dinlemez derseniz; o zaman Saffet Bey'in kararına saygı duyacaksınız. Saliha benim kızım sayılır. Anası öldü, onu ben büyüttüm. Şimdi kendinizi benim yerime koyun. Dağa kız verilir mi? Bu kız bir evin bir kızı. Babası hasta. Yani istediğiniz şey olmazı olur kılmaktır. Amca dâyenin bu akla uygun sözleri karşısında bir şey diyemedi. Hayırlısı neyse o olsun.

Yazılan yazı bozulmaz. Saffet Bey eski kulağı kesiklerdendi. Devrin bütün beyleri gibi var ömrünü kumarda, içkide, hovardalıkta harcamıştı. Gönül işlerini bilirdi.

Karısı kahrından ölmüş, tek oğlu ben okuyacağım diye Avrupa'ya gitmiş, bir daha geri dönmemiş, orada bir Fransız fahişesi ile -Saffet Bey kahrından öyle diyor, halbuki kız

tıp okuyan oğlanın sınıf arkadaşı idi- evlenip gavur elini mesken tutmuştu. Babasının bütün ısrarına rağmen yurda dönmedi. Artık Avrupalı olmuştu. Nasıl oluyorsa. Karısının ailesi ve muhiti ile yoğrulmuş, dilini ve dinini unutmuş, onlara medeni, kendi insanına yaban der olmuştu. Ama çok görmemeli. Bu o devrin mektep okumuş gençlerinin hissiyatı idi. Saffet Bey'in kardeşleri satıp-savıp İstanbul'a göçmüştü. Osmanlı'nın gücünü kaybetmesi merkezin uzağındaki bu kasabaya kadar yansımış, servet el değiştirmeye başlamıştı. Satılan konakları, dükkânları, bağları, zeytinlikleri ya toprak ağaları veya Rumlar, Ermeniler alıyordu. Yahudi'ler para ticareti yapıyor, yerli esnafı, Türk çiftçisini faiz batağında boğuyordu.

Türk nüfusunu askerlik ve fakirlik bitiriyordu. Cennetmekân Abdülhamit Han her ne kadar devleti harbe sokmayıp biraz nefes aldırdıysa da, her geçen gün farelerin ekmeği azar azar yemesi gibi toprak kaybediyorduk.

Sultan bir yandan tâ Tanzimat'tan beri süregelen borçları ödemeye, mâliyeyi düzeltmeye çabalıyor, bir yandan da eğitim, ulaştırma, haberleşme alanlarında yatırım yapıyordu. Bu yolda önemli yüksek öğrenim kurumları ve Anadolu'nun pek çok yerinde o zamanki adıyla Rüştiye'ler, İdadi'ler yani ortaokullar, liseler açıldı. Hicaz Demiryolu Almanlar eli ile inşa edildi, telgraf ağları kuruldu. Abdülhamit döneminde yapılan işleri sayıp dökmenin lüzumu yok.

Şurasını kaydetmeliyiz. Eski dünya şanlı bir mazinin batan güneşi gibi kayboluyor, onun yerine Batı'dan gelen unsur-

ların, zihniyetin hakim olduğu yeni bir dünya kuruluyordu. Elbette ki sancılı olmuştur. Sultan vakit kazanmaya çalışıyordu. Daha Berlin Konferansında Osmanlı'yı parçalayıp paylaşmanın kararı alınmıştı. Sultan dış politikada denge siyaseti güderek, az çok toprak kaybetse de ülkeyi otuz üç yıl harbe sokmamayı başardı. Lâkin bu dönemde Türkler'den gayrı unsurlar bir bir ayrıldılar. Abdülhamit panislamizmi ve hilafeti bir koz olarak kullandığı gibi, Türk unsuruna ağırlık vererek güç kazanmaya çabaladı. Bütün bunlara rağmen ne kendini ne de diz çöken devleti kurtaramadı. Devleti hem Sultan'dan hem düşmandan kurtarmak isteyen genç subaylar harekete geçti. Enver ile Resneli Niyazi dağa çıktı. İttihatçılar'ın zoru ile Meşrutiyet ilan edildi. Selanik'ten gelen Hareket Ordusu Sultan'ın tahttan indirilmesi için fetva aldı.

Saffet Bey ölçtü biçti. Ne beylik kalmıştı, ne servet. Kendinin bir ayağı çukurda idi. Belki bu kasaba da zaman içinde gavur istilasına uğrardı. Onlar gelmese bile içimizdeki gavurlar bunu yapardı. Her yerde Ermeni isyanları oluyordu. Kızı yörüğe verirse mekânı dağlar olacaktı. Dağlar daha emniyetli idi. Gözü arkada kalmazdı. Ama bu kız dağa dayanabilir miydi? Bu güne kadar elini soğuk suya vurmamıştı, bey kızı idi.

Konuyu dâye ile tartıştı. Dâye olmaz diyordu, Saliha dağda yapamaz, ben sizi bırakıp gidemem.

Saffet Bey ölçtü biçti.

Madem ki aralarında aşk var, aşk her şeyin ilacıdır, aşka dayanarak her engel aşılır.

Dâye bu çocuk henüz askerliğini yapmamış, askere gidecek en az üç dört yıl, belki o zaman bir savaş çıkacak, gidip de dönmemek var, olmaz beyim diyordu.

Saffet Bey bir çıkar yol bulamadı. Söyle gelip istesinler dedi. Bağrına taş basıyor, son günlerinde kan tükürüyordu.

Bu haber Saliha'yı da, Murat'ı da havalara uçurdu. Onlar bulutların üzerindeydi. Gözleri bir şey görmüyordu. Sevda selinde yüzüyorlardı.

Bu sel gerçekten hiçbir engel tanımayıp aylarca aktı.

Murat'la Saliha evlendiler. Düğün kırk gün kırk gece olmasa bile üç gün üç gece sürdü.

Belki daha da sürebilirdi ama Saffet Bey fenalaşıp doktor gelince davul-zurna sustu.

Kırk yüklü katır bir kervan oluşturup gelini Tosunlar Köyü'ne çıkardı. Üç gün üç gece de köyde düğün oldu. Tüm yörük köyleri toplandı, yenildi içildi.

Gelin ve güveyi murat alıp verdiler.

Molla'nın evlenmesinden bir yıl önce İttihat ve Terakki Cemiyeti kurulmuş. Alman İmparatoru İstanbul'u ziyaret etmişti. Evlendikten üç ay sonra Molla askere gitti.

— Dedim ya ne öğrendimse askerde öğrendim. Demek ki istidadım varmış.

— Yok canım aslında seni yontup şekle sokan o Tabur İmamı'na dua et. Yoksa kütük gelip kütük gidecekmişsin.

— Hoşt! Erenler bunun gibi istemezler yüzünden memleket ileri gidemiyor. Buna kalsa tüm yörük milleti dağda cahil dolaşacak.

— Hayır efendim, yanlış anlaşıldı, mesele oduna okuma öğretmek, ayıya türkü söyletmek.

Kahve yine yükünü almış, çaylar yerini bulmuş, sohbet koyulaşmıştı.

Bu sırada açık pencereden ufak bir kuş girdi, kimseyi umursamadan gelip Molla'nın omuzuna kondu.

Herkesin ağzı açık kalmıştı. Haliyle bir sessizlik oldu. Kahve milleti kuş orda ne kadar kalacak acaba diye donmuş gibi bekledi. Molla pirelendi ama kuşu farketmedi. Kuş adamın omuzuna pisleyip uçtu. Yine geldiği pencereden dışarı kaçtı. Cemaat makaraları koyverdi.

Molla bunlar neye gülüyor diye meraklandı.

— Murat abi kuşu farketmedin mi?

— Ne kuşu?

— Su kuşu.

— Hadi be densiz.

— Valla kuş, herkes gördü, geldi omuzuna kondu.

— Bak omzuna, bir hediye bırakıp gitti.

Molla omuzuna bakıyor, gerçekten pislik. Bozuntuya vermiyor.

— Geçen avluda ağaç altında oturmuştuk, o sırada olmuştur.

— Kısmet gelmiş Hacı abi, kısmet.

Mustafendi:

— Bu zavallı kısmeti ne yapsın, eli tutmaz gözü görmez.

Molla bastonu yere vurup gürlüyor:

— He, he, heeyt! Hele bir gelsin o kısmet, hele bir gelsin.

— Neyse Hacı abi, sen şu askerliğe devam et.

Molla bir türlü anlayamadığı kuş bahsinin kapanmasından memnun, kaldığı yerden anlatmaya başladı:

— Ee! Yeni evli adam askerde ne yapar? Karısına mektup yazar. Hele benim gibi hasret ateşi ile cayır cayır yanıyorsa.

— Hani sen okuma-yazma bilmiyordun.

— Bilmiyorum şaşkın. Ben diyorum Tabur İmamı yazıyor. Başlangıçta böyle oldu, sonraları okuma-yazmayı sökünce kendim yazmaya başladım.

Ben ona "Sevgili Cânânım, Sultanım" diye hitap ediyorum O bana "Gözümün nuru efendim" diye hitap ediyor. Ulan arkadaş askerde mektup beklemek nasıl bir ızdıraptır, çeken bilir.

— Amma büyüttün ha!

— Sen sus! Sen bir kere askerlik yapmadın. Seni çürüğe çıkardılar.

Cemaattan biri:

— Gerçek mi Molla! Neresi çürükmüş?

— Boydan tutmuyor aga, boydan. Gördüğünüz gibi yer cücesi. Fitneden başka iş bilmez.

— Hadi ordan, biz tahsil terbiye gördük evladım, İdadi mezunuyuz. Komutan baktı ki karşısında zeki, malumatlı, mürekkep yalamış biri var, yahu bunu kıtaya gönderip de harcamayalım dedi. Telgrafın başına geçirdi beni. Ordunun gizli haberleşmesini yürütmüşüm ben.

— Yalan, külliyen yalan. Evet telgrafhânede bulundu, görenler var, ama süpürgeci helayı falan temizliyormuş.

Mustafendi fena celallendi, bastonu çekti:

— Tutmayın beni millet, şunun leşini sereyim de sevaba gireyim, tutmayın.

Aslına bakılırsa tutan falan yoktu. O hızla sandalyeden kalkınca dengesini kaybetti. Yanında oturanlar tutmasaydı düşecekti.

İşte bu sahneler tam bir orta oyunu idi. Cemaatı buraya çeken bu iki ihtiyarın çekişmesi, kavgası idi. Kahve milleti gülmekten kırılıyordu.

Şerafettin yükselen tansiyonu yatıştırmak için adaçaylarını dağıttı.

Kavgaya ara verildi.

Molla ilk aylarda eşinden gelen mektuplarla teselli oluyordu. Ancak mektupların arası uzadı. Bir aydan iki aya düştü. Ne oluyordu köyde? Yoksa Saliha hasta mıydı?

Hayır hasta falan değildi. Dâyenin dedikleri bir bir gerçekleşmiş, bey kızı yörük töresine uymayı beceremeyişti. Bunda kabahati yoktu. O bir bey kızı idi. Konakta büyümüş, elini sıcak sudan soğuk suya vurmamıştı.

Köyde ilk günler etrafı tanımakla geçti. Murat'ın kızkardeşleri onu gezdiriyorlardı. Kaynanası da çok nazikti. Saliha'yı bal-kaymakla besliyor, "Ye kızım ye, çok zayıfsın, biraz et tut" diyordu.

Bir süre sonra Saliha'da bir kendini deneme arzusu uyandı. Önce ata binmeyi öğrenecekti. Galiba en kolayı bu idi. Lâkin kızların yardımı ile bir yandan biniyor öte yandan düşüyordu. Sonunda at üstünde durmayı becerdi. Uzun çayırın üstünde idiler. Hayvan yükünü alınca biraz kıpırdadı. O kıpırdayınca Saliha bir çığlık attı. At ürktü ve hızlandı. Kızın ayakları üzengiden çıktı, o hızla çayıra devrildi. Neyse ki bir şey olmamıştı. Silkinip kalktı. Belki bir başkası olsaydı yeniden denerdi ama Saliha çok korkmuştu. Bir daha ata binmedi.

Daha sonra süt sağmayı denedi. Davar ve gübre kokusu başını döndürdü. Ne kadar çabaladıysa memeden süt çıkaramadı. Kızların önünde ter-kan içinde kalmış, morali bozulmuştu. Bir süre sonra kendine yakın bulduğu kilim tezgâhı başına oturdu. Kilim dokuyan kızı saatlerce seyretti. Parmakları nasıl süratli hareket ediyordu, takip etmek neredeyse imkânsızdı. Hayır, bunu hiç denememeliydi, sonunda rezil olmak vardı. Kimbilir alışması ne kadar sürecekti. O kadar sabırlı değildi.

Sonunda bulaşık yıkamaya, sofra kurmaya razı oldu. Ocak başında kayınvalidesi ile yemek yapmaya kalkıştı ama ocağın dumanı gözlerini yaşartınca geri durdu.

Doğrusu ortama yabancı idi. Bunu kendi de biliyordu. Zaten herkes biliyordu. O bir bey kızı idi.

Kendine yakışanı yaptı.

Eline gergefini alıp pencere kenarına oturdu.

En güzeli kuş sesleri idi. Bir ucu ormana uzanan bu yayla köyünde kuş sesi musiki yerine geçiyordu. Uzaktaki dağların karına baka baka gergefini işliyor; Murat'tan gelen bir mektubu koynundan çıkarıp belki otuzuncu defa okuyor; ona neler yazacağını kuruyordu. Yaşadığı düş kırıklığını ve uyumsuzluğu anlatamazdı tabi. Adam kahrından ölürdü. Lâkin bunu bir gün anlatmak zorunda kalacağını hissediyordu.

Bir işe yaramazlığın doğurduğu eziklikten, kendine yönelen tuhaf, donuk bakışlardan kurtulmak için babasının hastalığını öne sürerek on beşte bir kasabaya iniyor, en az bir hafta kalıyordu.

Bu bir haftalar zamanla on beş güne, daha sonra bir aya çıktı. Neyse ki kayınvalidesi çok anlayışlı idi. Bu durumu doğal karşılıyor, Saliha'ya en ufak bir serzenişte bulunmuyordu. Aslını ararsanız bu şefkatli tutum Saliha'yı daha beter sıkıntıya sokuyor, ne yapacağını, ne diyeceğini bilemiyordu.

Çocuk da yoktu.

Belki çocuk olsaydı, onun doğacağı zamanı beklemekle geçerdi günler. Ona patik örerdi. Köyde kundak çocuklarını ince elemiş bir toprağa yatırıyorlar, buna höllük diyorlardı. Kayınvalidesi bu toprağın çocuk vücudunun ıslaklığını emdiğini, çok sağlıklı olduğunu söylüyor, böylece bezleme derdinden de kurtulduklarını ileri sürüyordu. Saliha köyde bazı gelinlerin çocuğun altını nasıl temizlediklerine şahit olmuştu. Çok pratik bir çözümdü.

Ama işte, çocuk yoktu.

Saliha bir de beni kısır sanacaklar diye dertleniyordu. Köyde

çocuk, bilhassa oğlan çocuğu çok kıymetli idi. Oğlan doğuran gelinler kasım kasım kasılıyordu. Çocuğun saçlarına, omuzlarına, kundağına, beşiğine nazar boncukları takıyorlardı, Böyle elde gergef asker yolu gözlemek Saliha'yı yemeden içmeden kesti. Kayınvalidesi dedik ya, tecrübeli, merhametli bir kadındı. Ortada çözümsüz bir durum olduğu belli idi. En iyi çözümün kızı evine göndermek olduğunu düşündü. Burada kalırsa ince hastalığa yakalanır diyordu.

Bir gün gelinine açıldı. Saliha kızım sen en iyisi evine git, dinlen. Askerlik uzun, geceler geçmez, aylar tükenmez. Durumu aynen Murat'a yaz, dedi.

Kız şaşırmıştı. Ama, diyecek oldu. Kadın onu susturdu. Saliha kayınvalidesinin ellerine sarılıp öptü, ağladı. Kadın da ağlıyordu. Her şey iyi olacak merak etme dedi. Giysilerini, eşyalarını, özel neyi varsa birlikte hazır ettiler.

Molla Murat'ın askerliğini bitirip köyüne dönmesi

Nuri diye bir arkadaş vardı Tokat'lı, onunla çarşı iznine çıkardık. Bir kelle-paça yiyip en yakın kıraathaneye girerdik. Nargile kahve söylerdik. Akşama kadar eski gazeteleri okurduk.

Ben böyle ilerlettim okumayı. Memleket ahvalinden, siyasetten haberdar oldum.

Meselâ Ermeni kiliselerinde silah ve bomba ele geçirilmiş. Ne demek bu. Şu demek: Ermeniler silahlanıyor. Devlete başkaldıracaklar. Zaten sağda solda isyanlar çıkıyordu. Sultan'a suikast düzenlediler, Bâbıâli'ye yürüdüler. Bütün bunlar neden? Bunların ardında Düvel-i Muazzama var. Efendi biz bunları böyle öğrendik.

Ağzı var dili yok Kocadağ'ın yörüğü olmaktan çıktık. Bize bir laf edene biz iki laf eder olduk. Hakkı müdafaa edeceksin arkadaş. Yoksa seni tükürükle boğarlar. Ben işte daha sonra verdiğim vaazlarda böyle milleti uyandırmaya çağırdım. Ulan ahmaklar memleket elden gidiyor, kendinize gelin. Birbiriniz ile dalaşmayın. Böyle zamanlarda tevhid şarttır. Lâkin Sultan'a karşı olan sadece dış güçler değildi. Onların fişteklemesi ile içerde de kazan kaynıyordu. Selanik merkez olmuştu.

Bir şeyler yapmak gerekiyordu. Ama ne?

Avrupa'ya firar eden gençlerin ilk düşündükleri şey Cennetmekân Abdülhamid Han'dan kurtulmak idi.

Ne yazık ki Osmanlı'nın geleneğinde bu var, Yeniçeri de kazan kaldırdığı zaman padişahın hal'ini istemiştir.

Bu ahval içinde geldim memlekete. Saliha'nın son mektubu beni yıkmıştı. Evet, anlıyorum yürük töresine uyum sağlayamamıştı ama, ayrılalım sözü nereden çıktı. Çocuğumuz olmasa da, babasının konağında olursa da onu boşamak aklımdan geçmiyordu, Ben buluşma günümüzü iple çektim.

Ne boşanması!

Bu sebeple köye, anamın yanına varmadan konağa gittim.

Saliha beni görünce hıçkırıklara boğuldu, geldi boynuma sarıldı, Ağladı, ağladı.

Ben de ağlıyordum, dâye de. Bunlar sevinç gözyaşları mıydı, bilemiyorum. Ama Saliha'yı teskin etmek zor oldu. Geleceğimi bildirmemiştim. Beni birden öyle görünce kızcağız şaşırdı tabi. Tutamadı kendini. Yaşı küçük olsa da metindir.

Dâye kahve getirdi, oturup içtik. Saliha biraz teskin olunca babasını sordum. Kendinde değilmiş, hiçbir şey yiyemiyor, su içse kusuyormuş.

Bir süre sustuk. Dâye'ye durumlar nasıl diye sordum. Her şey aynı dedi. Sadece gavurlar beylerin arazilerini, bağlarını, zeytinliklerini alıyorlarmış. İstanbul'da mirasyedi hayatı yaşayan bey çocukları arada bir gelip, dededen babadan kalan mülkleri satıyormuş. Akıllı bir kadın olan dâye:

— Bizim ahmak zenginlerimiz öyle duruyor, harekete geçmiyor.

— Nasıl yani?

— Yahu meydanı gavura bıraktılar hepten. Satılan vatan toprağı. Bir süre sonra burda bizim hükmümüz geçmez. Bilirsin mülk kimde ferman ondadır.

Kadın haklı. Kadın aklı ile bunları düşünüyor, bizimkilerde tık yok.

— Belki korkuyorlardır.

— Niçin korksunlar Murat?

— Hani demem o ki. Memlekette Hıristiyanlarla bir maraza çıksa, hemen büyük güçler müdahale ediyor.

— İşte o öyle değil. Yunan, Bulgar patırtısında kaybeden biz olduk. Şimdi de Ermeniler.

— Yahu arkadaş, korkunun ecele faydası yok. Asker ne diyor, asker.

— Askerin keyfi yerinde. Biz harp görmedik. Sultan Hamit sayesinde ne diyebilirim. Ancak memleket güçten düşüyor, askerin gücü azalıyor.

— Vah, vah!

— Yok canım! Ah, vah edecek durum yok, ama istikbal de iyi değil. Alaylı subaylarla mektepliler anlaşamıyor.

Saliha bu sohbetten sıkılmıştı. Konuyu değiştirmek istedi.

— Ee! Neler yaptın?

— Okuma-yazmayı ilerlettik. Biraz medrese dersleri, biraz gazete. Nuri adlı bir arkadaş vardı, Tokatlı.

Murat, Tabur İmamı'ndan, yedikleri kelle-paçadan, gazetelerden, her askerin talimde, yemekhanede, yatakhanede yaşadığı bazı olayları kâh komik, kâh dramatik sahneleri anlatmaya başladı.

Vakit nasıl geçti anlayamadılar.

Hava kararıyordu. Murat izin isledi. Dâye onları yalnız bıraktı. Hasret çeken sevgililer birbirine sarıldı. Birbirini koklayıp ağlayarak bir zaman kaldılar,

Murat getirdiği bazı hediyeleri verdi. Saliha'nın kollarından zor ayrıldı. “Beni bekle” dedi, “Sana diyeceklerim var”. Kasabada tanıdığı birinin binek hayvanı ile bir katır kiraladı. Katıra getirdiği eşyaları, kasabadan aldığı nevaleyi yükleyip köyün yolunu tuttu.

Bu köy yolu böyle miydi?

Bu kayaların, bu ağaçların arasından hangi duygular, hangi heyecanlar ile geçmişti. İçini geçirdi. “Böyle mi olacaktı” diye doluyor, boşalmamak için kendini zor tutuyordu.

Çamaltı Pınarı'na geldiğinde artık kendini tutamadı. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Hayvan bunu anlamıştı sanki, durdu. Murat indi, sırtını bir kayaya verip artık iyice çöken karanlığın koynunda büzüldü. Çok çaresizdi, çok. “Böyle mi olacaktı” diye söyleniyordu. Gece kuşlarının sesi suyun sesine karıştı. Uzaklarda bir köpek mütemadiyen havlıyordu.

Orada ne kadar kaldı?

Kalkıp gözlerini sildi. Yanına kadar gelip onu koklayan hayvana yeniden bindi. Köy yoluna düştü.

Haliyle evde bir bayram havası esti. Murat bu, bayramı berbat etmemek için hüznünü içine gömüp herkese gülümsedi.

Sonrası gelen günlerde evi barkı, davarı, yaylayı dolaştı. Bir türlü kendine gelemiyor, yüzü yerden kalkmıyordu.

Ana yüreği tabi. Anlamıştı. "Oğlum metin ol. Saliha'yı ne kadar sevdiğini biliyorum. Olanla ölene bir şey denemez. Zaman her şeyin çaresi. Kendini işe ver" diye öğüt verdi ona. Ancak sevdanın açtığı yaraya hangi öğüt merhem olmuş ki? Murat elinde olmadan arada bir Çamaltı Pınarı'na iniyor. Orada dalgın dalgın oturuyor, "Ya Rabbi bana sabır ihsan eyle" diye dua ediyordu.

Sonunda kararını verip Saliha'ya gitti. Bu muallak durum ikisini de harap etmişti. "Bir netice sayılmaz ama boşanalım" dedi ve Saliha'yı boşadı. "Her zaman ardındayım" dedi. "Seni ömür boyu unutamam. Kimle evlensem bu böyle kalacak. Böyle bil. Ayağın taşa değse haberim olsun" dedi.

Ağlaya ağlaya boşandılar.

Yara kanıyordu. Her ikisi de "Bırak kanasın" dedi.

Aradan bir uzun zaman daha geçti. Murat anasına "Ana beni ever, seni torunsuz bırakmayayım" diye yaklaşınca, kalbi temiz, halden anlayan kadın "Yavrum yaran hâlâ kanıyor" deyince Murat "Ana onu bekleme, o mahşere kadar kanar" diye cevap verdi.

Kadın belki bir işe yarar diye eteğini toplayıp köy köy dolaştı. Civarın tanınmış, zengin, yörüğün önde geleni bir aileye gelin gitmek için kızlar sıraya girdi. Acaba hangi bahtı açık kız yakışıklı Murat'ın eşi olacaktı?

Sonunda Gülhanım'ı buldular. Murat ile kızı tenha bir yerde birbirlerini görsünler diye karşılaştırdılar. Kızın yanında teyzesi, oğlanın yanında amcası vardı.

Murat kıza şöyle bir baktı ve içinden "Maşallah" dedi. Kara

kaş kara gör, elma yanak, selvi boy tam bir yörük güzeli idi ki, taşa vursan geri gelmez.

Yörüğün kızı lafını esirgemez. Dik başlı bir kısrak say. Gülhanım Murat'tan önce söze girdi:

— Murat Efendi. Bana talip olmuşsun, hazırlığın var mı?

Murat gülümseyerek amcasına döndü.

— Şuna bak ne diyor?

— Ee! Yörük bu. Ovanın kızına benzemez lafını esirgemez.

Murat kıza döndü:

— Hazır olmasak burda olmayız Gülhanım. Sen ne diyon?

Kız başını öne eğdi. Erkeğine teslim oldu. Sükut ikrardan. Bir yörük düğünü ile evlendiler.

Gülhanım evde, köyde, yaylada fırtına gibi esti. Öyle kuvvetli idi ki, dört ölçek buğday çuvalına bir sarıldı mı, kaldırıp katırın semerine bağlıyordu. Kaynanası, görümceleri, akrabaları onu çok sevdiler. Murat da sevdi. Şimdi Allah var, sevdi. Ama ne denilmiş. Sevgi başka aşk başka.

Dâye: “Mülk kimde ferman ondadır” demiş, Murat bunu kulağına küpe yapmıştı. Evet bir yörük önderi olarak dağlarda sözü geçiyordu ama düze inerse bayağı küçümseniyor, adam yerine konulmuyordu. Bu sözümüz Molla Murat için değil; onu tanırlar, hürmet ederlerdi. Sözümüz Murat ve benzerlerinden gayrısına. Daha doğrusu Türkmen olsun, Yörük olsun bakış açısı bu idi. Neden? Çünkü bu iki taife mektep medrese görmediğinden cahil kalmış, yaşantıları düzde oturanlara göre bir incelik kazanmamıştı. Düzde oturanlar kendilerini herhalde “Osmanlı” bellemişlerdi ki, dağda olanlara “Kaba Türk” diyorlardı. “Etrak-i bî-idrak” sözü buradan gelir.

Bu incelik bir yana Murat daha bir söz sahibi olmak istiyor; hem dağın hem ovanın beyliği peşinde koşuyordu.

Epeyce altını ve dağda pek çok davarı vardı. Beylerin malları bedavaya gidiyor, çoğunu gavur alıyordu.

Murat yaş tahtaya basmamak için bunlardan eski ahbabı olan bir Rum ile anlaştı. Zaten bu adamın aracılığı ile İstanbul'a davar gönderiyordu.

Dağdan inen yol önce Çamaltı Pınarı'na uğruyor, oradan iskeleye ulaşıyordu. Bu iskele çok eski tarihte devlet tarafından

yaptırılmıştı. Bir dalgakıranı ve oracıkta balıkçılıkla geçinen üç-beş hanesi vardı. Tüccar dağdan aldığı davarı, yağı, yünü burada bekletir, gelen gemi ile İstanbul'a gönderir, karşılığında yine mal alırdı. Nedir o mal: Pirinç, şeker, kahve, urgan, kumaş, kundura, zincir, kösele; marangoz demirci vesair zenaat erbabının ihtiyacı olan şeyler. Kuru üzüm, kuru incir, zeytin, zeytinyağı, vesaire kasaba tüccarı aracılığı ile satılıyor, bir kısmı ihraç ediliyordu. Bunlar arasında tek tük müslüman varsa da çoğu gavur, bir kısmı Levanten idi.

Murat önce dâyenin verdiği bilgiler ve tanıştığı bey soyu mirasçılar ile ilişki kurup; herkesten önce satılan arazilere, bağlara, zeytinliklere müşteri olarak mülk almaya başladı. Hatta kasabadan dahi birkaç dükkân ile bir depo satın aldı. Onun bu girişimi ötekilerin dikkatini çekti. Kimdi bu dağlı? Molla Murat cevabını alınca bir an tereddüt etseler de düşmanlıktan geri durmadılar. Kabadayı taifesinden birkaç kopuğu Murat'a gönderip piyasadan çekilmesini söyleyerek tehdit ettiler.

Murat'ın cevabı beklenildiği gibi: “Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın” oldu.

Murat düze indiğinde, bir handa kaldığında artık yanında tebdil-i kıyafet etmiş birkaç fedai gezdiriyordu.

Çok geçmeden bir gece kopuk takımı ile çatıştılar. Murat bu. Bazılarının karnını deşti, bazılarını eşşek sudan geçinceye kadar dövdü. Öyle ki zaptiye yetiştiğinde ortada ağır yaralı iki gavur buldu. Ötekiler tabanları yağlayıp savuşmuştu. Kasabalı bu işi Murat'ın yaptığını biliyordu ama ortada ne

şahit ne isbat vardı. Kopuk takımı anasından doğduğuna pişman olmuş, karakola çekilen birkaçı, ne gördüm, ne duydum diyerek paçayı sıyırmıştı.

Gavur tüccarı bu hadiseden sonra Murat'tan uzak durmayı yeğledi. Onun müşteri olduğu mülke kimse talip olamadı. Bu sebeple Murat ucuza pek çok arazi, bağ, zeytinlik kapattı. Hayli servet edindikten sonra Rum yandaşı ile ticarete başladı.

Hem kendi sürüsünden, hem komşu-akraba sürülerinden ayırdığı davarı İstanbul'a gönderiyor; karşılığında mal alıyor, malları adamları ile katır sırtında dağ ardı köylere gönderip pazarlıyordu. Amcasının iki oğlu kendisine yardım etmekteydi.

— Arkadaş baktım bu ticaret bizi bey katına yükseltiyor, o zaman dedim ki bari beyliğe yaraşan bir iş işleyeyim.

— Hadi ordan aklı kıt yörük. Sen kim, beylik kim?

— Lafa limon sıkma Mustafendi. Dinle de biraz ders al.

— Senden mi?

— Ya ne sandın? Osmanlı'yı kuranlar da başlangıçta konar-göçer idi.

— Öyle deme. Onlar Selçuklu'nun inşa ettiği zeminde ilerledi.

— Doğrudur.

— Elbette doğru Allah'ın cahili. Selçuklu dedin mi, orada duracaksın.

— Tamam durdum.

— Çokları Selçuklu'yu konar-göçer sanır ve aldanır. Şuna dikkat isterim. Isparta'nın Uluborlu ilçesinde yirmiyedi adet Selçuklu medresesi vardı.

Dinleyenler lafın Selçuklu'ya intikalinden memnun değildi. Bıraksalar bu münakaşa sabaha dek sürerdi. Onlar Molla'nın ne iş işlediğini merak ediyorlardı.

— Bırakın münakaşayı. Molla sen aldırma ona. Bir bey işinden bahsediyordun.

— Evet ama.

— Ee!

— Bir kahve gelmez ise devam etmem.

— Gelsin canım, gelsin.

— Az şekerli.

— Pekâlâ. Şerafettin, bi az şekerli.

Kahve gelmeden Deli Ziya girdi. O davudi sesi ile bağırıyordu.

— Ölüm var! Ölüm!

Ziya bir meczuptur. Böyle bağıra bağıra dolaşır. Kapının ağzında bir sandalyeye çöktü bağırmaya devam etti:

— Ölüm var! ölüm!

Her gün bu saatte kahveye uğradığı için Şerefattin yarım ekmek, köfte ile ayrandan oluşan yemeğini vaktinden önce hazır ederdi. Yemek gelmeden sesini kesmezdi.

— Şerif! Ver şunun payını da kessin sesini.

— Sohbetin içine etti kerata.

— Dokunmayın Deliye, Veli sayılır, veli.

— Böyle diye diye başımıza sardınız bunu.

Yemek gelmiş Ziya sesini kesmişti.

— Molla Bey, beyliğe yakışır bir iş, demiştiniz.

— Konuşmaya bırakmıyorlar azizim. En başta bu bunak.

Mustafendi "Hadi be" dercesine bir bakış fırlattı. Molla devam etti.

— Beylik ne demek? Bir yere yurt kuracaksın ki kök salacaksın. Kök salmazsan bey olamazsın. Konar-göçer kalırsın. Çamaltı Pınarı dedikse en az üç değirmen arkı su çıkıyor. Şeker gibi tatlı su. Bir yerde su var ise orada hayat var. Cenab-ı Hak her şeyi sudan yarattı. Kocadağ'ın zirvesinden kar eksik olmaz. Karlar eridikçe pınar coşar. Son güzde su biraz azalır ama asla kurumaz. Böyle bereketli bir su. Ama sen say boşa akıyor. Akıntının önünde ne bir arazi ne bir köy. Aslında bir yol bulup şu suyu tepenin ardına geçirsen, orada arazi, bağlar, ne istersen ek.

Molla işte bunu kafaya koymuştu. O arazileri, bağları satın almıştı. Ama daha önce yapılacak çok iş var.

Ziraat yapacağım, bağ-bostan kuracağım, hâli araziyi yeşerteceğim diyerek pınarın bulunduğu bölgeyi devletten satın aldı. Araziyi aldı ama su ortak. Suda mülkiyet olmaz. Gerçi devrin azı dişi büyük beyleri, ağaları çok yerde suyu satın alıp "mülk suyu" diye kayda geçirip, köylüye saati şu kadardan satar olmuşlardı ama, Molla bu merhametten, adaletten bihaber zalim mütegallibeden değildi.

Buraya bir köy kuracaktı, suyu dağıtacaktı. Her gelene yetecek yer vardı. Yeter ki taşını, otunu, kökünü temizle. İster ev kur, ister bağ-bahçe.

Molla önce bir büyük depo, birkaç ahır yaptı. Ticaret malını indir-kaldır. Kar, yağmur zarar görmesin, gelen gitsin, giden gelsin diye depo. Davar barınsın, gemiyi beklesin diye ahır, ot ambarı vesaire.

Tabii kendisi; yanında çalışanlar, tüccar, tüccarın adamları, gelen giden bayağı bir kalabalık var; orası yol üstü, eh o zaman bir han lazım, bir aş ocağı, bir mescit.

Hepsini yaptı.

Bunlar epeyce bir zaman aldı.

Molla'nın adı kasabayı aşıp civar illerden duyuldu.

O sırada çalışanların arasında bir adam belirdi.

— Bu kim, dedi Molla.

— Bu Babo, dediler.

— Babo da kim ulan?

— Valla beyim, bir garibandır. Doğudan gelmiş, galiba kaçak.

Molla Babo'yu aldı, bir tenhaya çekildi. Epeyce konuştular.

Adamın Türkçesi kıttı. Sonunda macerası meydana çıktı. Biri karısını kaçırmış. O da hem karıyı hem kaçıran adamı vurmuş. Adamın akrabaları peşine düşmüş, bulsalar vuracaklar. Epeyce kaçıp saklanmış bu. Bakmış oralarda kalmak tehlikeli, alıp başını uzaklaşmış. O şehir senin bu kasaba benim yıllarca dolaşıp izini kaybettirmiş. Yine de tedirgin. Ne demişler: "Ölmekten zordur, öldürülmek korkusu".

Molla: "Burada emniyettesin" diye teskin etti onu. "Biz bize sığınanı teslim etmeyiz, korkma" dedi. Sonra Babo'yu acaba ne işe yarar diye sorguya çekti. Genç, güçlü kuvvetli bir adamdı. Çiftçiliği biliyor, buğdaydan, arpadan anlıyor; bunlardan daha mühimi değirmen işini bana sor diyordu. Hani derler ya: Gökte ararken yerde bulmak. Bazan olur işte. Nasip.

Molla Murat'ın Çamaltı'na değirmen kurması

Molla'nın hayali gerçek oldu. Değirmen demek o devirde bir fabrika demek. Taşını çok uzaklardan getirdiler. Binayı hazır ettiler, suyu oluğa bağlayınca taş dönmeye başladı. İşte bu. Bu taşın sesini dinleyeceksin. Buğdayın taşa, taşın buğdaya anlattığını.

Derler ki bu iki unsur birbirine âşıktır. Suyun sesi ilâhidir. Dönüp durmak semadır. Zerre sema eder, âlem sema eder. Ay döner, gezegenler döner, dünya durmaz döner. Neden? Çünkü kâinat aşk sarhoşudur. Taş ile buğdayın aşkı birbirini yakar, bir kokulu buğu çıkar. Un öğütenler bilir. Ne demiş karındaşımız: Benim adım dertli dolap. Dolap niçin iniler? O da aşk sarhoşudur. Bunlara teknoloji diyenler çarpılır.

Şu değirmen sahnesini anlatırken ipin ucunu kaçıracağız. Derhal kendimize dönmek icap eder, Efendim, değirmen kurulunca Çamaltı iyice şenlendi. Molla'nın çalışan adam sayısı bir iken on, on iken yirmi oldu. Babo bunların başına kumandan tayin edildi. Araziyi sürmek, ekmek için dört çift öküz koşuluyor; bağda, zeytinliklerde kadın erkek gavur

Müslüman pek çok kişi çalışıyor, Molla ağır ağır beylik makaminin basamaklarını çıkıyordu.

Bu arada Girit'le isyan çıktı. Kötü Yunan istedi ki Girit'i ele geçirsin. Osmanlı Yunan'a savaş açtı, Dömeke'de bir zafer kazandı. Büyük devletler araya girdi ve anlaşma yapıldı. Osmanlı bu büyük devletlerin elinden çok çekti. Cennetmekân Abdülhamit Han bunları birbirine düşürerek durumu idareye çalıştıysa da bir yere kadar. Adamlar güçten düşen aslanı yemeye karar vermişlerdi. Aslan güçten düşerse çakallara gün doğar. Bir yanda da Jön Türkler padişaha cephe almış, tahtı sallamaya başlamışlardı.

Gavur paşalarından biri yıllar sonra şöyle demiş: "Ulan şu Osmanlı temeli nasıl sağlam bir devletmiş; biz dışardan siz içerden vurduk, vurduk deviremedik." El-hak doğru.

Geçen zaman içinde yörük kızı Gülhanım Molla Murat'a üç evlat verdi.

Mustafa, Bekir, Bilal.

Tosunlar köyüne tosun gibi üç yavru. Gülhanım bu üç erkekten sonra zaten hem ailede hem köyde iktidarı ele aldığı için gücüne güç kattı. Murat ve annesi onu engelleme bir yana destek oluyorlardı.

Efendim ülkemizde yanlış bir kanaat yaygındır. Erkek egemen falan diye. Yok öyle şey. Kararı kapalı kapılar ardında kadın alır, erkek kamuya açıklar. Bu tebligat sırasında kadın erkeğinin bir adım gerisinde durur. Söz erkeğindir mânâsına onu tasdik eder. Bunlar hep kadının fendidir.

Hakkını teslim edelim.

O bir "Devlet Ana"dır.

Yuvayı kurar; çocuğu doğurur, besler, büyütür. Her fırtınada, kavgada, kötü günde aileye kol-kanat gerer.

Zora düşüldüğünde evi terkeden hep erkektir. Sabırsız, dayanıksız ve gözü dışardadır.

Bu sebeple evlilik için "Başını bağlama" tabiri kullanılır. Hayvanata bakın, bilhassa aslanlara. Her işi dişi yapıyor. Erkek yan gelip yatıyor. Ne de olsa geniş bir haremi var. Tek özelliği dişileri döllemek. Her neyse.

Murat köye çıktığında neler yaptığını, neler yapacağını anlatıp karısının ve anasının fikrini alır, amcasına danışırdı.

Değirmeni kurduktan sonra onları da aşağıya indirip binaları gösterdi. "Az zamanda burada Çamaltı Köyü kurulacak" dedi.

Sadece onlar değil, Tosunlar ahalisinden ve civar yörük köylerinden merak edip gelenler oluyordu.

Her gelen göz kararı kendine bir yer ayırıyor, oraya ilerde bir ev yapmayı kuruyordu.

İşin aslı şu: Yörük taifesi ilk kez hem dağın gelirinden, hem düzün gelirinden faydalanacaktı.

Efendi, bir yerden yol geçiyorsa orada geçim kolaylaşır, ticaret artar, görgü-bilgi fazlalaşır. İnsanların küçük dünyası büyük dünya ile kucaklaşır. Ne demişler "Dağ ne kadar ulu olsa da, bir kenarı yol olur".

Çamaltı da iskeleyi hem kasabaya, hem daha ilerideki kasabalara; dağ köylerine, dağardı köylerine bağlayan bir merkez oluyordu.

Bu merkez kurulan evler, zenaat erbabının dükkânları, bahçeler-bağlar ile donanıp nüfusu artınca, bir mescit, bir medrese, bir çarşı oluşacaktı.

İleriyi görenler bu manzarayı sezer. Molla bunu ilk gören oldu.

Amcasını köyde bıraktı, Gülhanım'a destek olsun diye. Ama artık yetişkin olan amcaoğulları ve istekli olan öteki akrabalarını Çamaltı'na indirdi. Başkaları da geldi.

Molla kimseden arsa, tarla, ayak bastı parası almadı. Köyün düzenini kurmak, haritasını yapmak için okumuş-yazmış iki kişiyi, emekli kaymakam Nizamettin Efendi ile Rum Yorgo'yu getirdi. Yörüğün aklı böyle işlere çalışmaz. Neden? Adam gözünü davar içinde, yaylada, çadırda, deve üzerinde açmış. Asırlardır o yayla senin bu yayla benim dolaşmış. Bu adam suyu nerden geçirecek, caddeyi nerden açacak, hamamı nereye kuracak, hayvanı nerede barındıracak bilmez.

Nizamettin Efendi ile Yorgo şöyle bir baktılar, sonra bir heyet kurarak yine geldiler. Su ustası, yol ustası, hamamcı, mimar, yapı ustası işte, işten anlayan kişiler vardı. Ölçtüler, biçtiler, şuralara ev, şuralara sokak, şuraya hamam, şuraya mescit, şuraya arasta vesair yapılmasına karar verildi ve yapılacak binalar için de zenaat erbabından kim var ise onunla anlaşma yoluna gidildi.

Molla Çamaltı köyünü öyle plan üzerine kurdu ki, kimse kimseyi kıskanmadı, görenler Maşallah dedi.

Elbette ki bu işler bir günde olmadı.

Köyün kurulması seneler aldı.

Görüyorsunuz bir yörük neler yapıyor. “Cihangirâne bir devlet çıkardık bir aşiretten” sözü boşuna söylenmedi.

Molla Murat'ın eşkıya Karaduman'ı Tepelemesi

Murat Çamaltı'nda değirmen ile uğraşırken kasabadan bir haberci geldi. Saffet Bey ölmüş, cenazesi ikindi namazından sonra kaldırılacak dedi, Murat "inna lillâh" dedi, köstekli saatini çıkarıp baktı, İkindi çoktan okunmuş, haberci gecikmiş. Hiç olmazsa cenazeye yetişeyim diye at binip sürdü. Mezarlığa vardığında defin işinin bittiğini, cemaatin ağır ağır dağıldığını gördü. Ey gidi Saffet Bey. Seni mezara kimler koydu? Ne oğlu gelmişti, ne İstanbul'dan akrabası.

Bastonlarına dayanarak zar zor yürüyen iki ihtiyar bey; esnaftan birileri, cami cemaatı, o kadar.

Kadınlar mezarlığın uzak bir köşesine çekilmiş erkeklerin çıkmasını bekliyor. Murat mezarlık kapısında herkesin gitmesini bekliyor.

Nihayet kadınlar da duayı bitirdi. Kapıdan çıkarken çarşaf altından Murat'ı gördüler. Haliyle yolda bir miktar dedikodu ettiler.

— Bu Murat değil miydi?

— He ya! Molla Murat.

— Ne bekleyecek, Saliha'yı.

— Saliha kim kız?

— Bilmedin mi ayol, Saffet Bey'in, rahmetlinin kızı.
— Bu Molla'nın ilk eşi.
— Ha! Evet. Anladım.
Başka şeyler de konuştular. Ama cenazenin ardından biz bunu nakledemeyiz. Günah.

Murat bulunduğu yerden Saffet Bey'e bir Fatiha okudu. Saliha dâyenin koluna yaslanmış geliyordu. Yanlarında iki komşu kadın daha vardı. Murat mezarlık kapısında başsağlığı diledi. Bir an Saliha ile gözgöze geldiler. Kız hüzünle başını eğdi. Murat'ın içi ezildi. Dâye'ye "Ben sonra gelirim" diye fısıldadı. Kadınlar gitti, Murat mezarlığa girdi.

İçinden "Hepimizin geleceği son durak burası" dedi. Garip bir hüzne kapıldı. Mezarlık çiçekleri son güzün serinliğine aldırmayıp açmıştı.
Beyler, ağalar, dünya benim diyenler hep burada idi. Murat okuya okuya mezarlığı dolaştı. Ölüm ile arkadaş olmak lazım geliyordu ama insanoğlu dünyaya doymuyordu. "Ölmeden önce ölünüz" demiş büyükler. Ne mânâya geliyor bu? İçinizdeki canavarı, yani nefsi boğazlayın diyor.

Zor ama zor!
Yine de bu yolda olmak lazım.

Yol eri yolda gerek.
Bu kelâm-ı kibarı tekrar ede ede mezarlıktan çıktı, tutan seyise doğru yürüdü.

Değirmenin inşaatı sürüyordu. Kocadağ'ın ardındaki bir

kasabadan değirmen ustası getirmişlerdi. Usta iki kalfası ile beraber çalışıyor, Murat bunları keklik kebabı ile besliyordu. Beş vakit namazında olan Kamil Usta ona ileride bir de harman makinası yapacaktı.

Saffet Bey'in vefatı üzerinden iki ay geçti. Murat söz verdiği gibi kasabaya indi, konakta Saliha'yı ziyaret etti.
Oturup konuştular. Dâye "Ben size şerbet getireyim" deyip çıktı.
Saliha:

— Mutlu musun?

Murat ona kederle baktı:

— Mutluluk ne demek?

— Anlarsın.

— Bilmiyorum, ama çok şükür.

Kız üzerine gitti.

— Mutlu musun Murat?

Murat onun gözlerinin içine baktı. Artık beni anla diyen bir sesle:

— Huzurluyum, dedi.

— Yani.

— Yani yara kanıyor. Varsın kanasın. Ne demiş ulu bir zat: "Derdim bana derman imiş". Yaramızı yalayarak yaşayacağız Saliha. Şikâyete lüzum yok.

Kız sustu, pencereden geçen bulutlara baktı. O sırada dâye şerbetleri getirdi. Birer yudum alıp öylece kaldılar. Murat bu ızdırap dolu sessizliği gidermek için:

— Sana ne getirdim, biliyor musun?

Saliha çocuk merakı ile döndü:

— Ne?

Murat "Gel bakalım" dedi ona, Dirlikle kalkıp öteki pençereye gittiler. Dâye omuz başlarında idi.

Murat konağın bahçesinde otlayan iki koyun ile bir kuzuyu gösterdi.

— İşte bu.

Saliha dedik ya çocuk gibi. Ellerini birbirine vurdu.

— Ah, bu çok güzel. Sağol Murat. Onu hemen kucağıma alıp koklayacağım.

Heyecanla merdivene koştu. Ötekiler ardından gitti.

Koyunlar yıkanmış tertemiz olmuş idi. İki gözü karalı kuzu bir avuç su idi. Saliha ona sarılıp kokladı. Sanki yavrusunu alır gibi kucakladı, öptü, öptü.

Murat'la dâyenin gözleri yaşarmıştı, bir çocuk nasıl sevinir, Saliha'nın o anki hali öyle idi.

Murat Saliha'ya "öyle kal" dedi. O anda çıkıp gitmek istiyordu. Kızın sevinci kendine geçmişti. Bu tatlı anı avucunda saklayıp gidecekti. Bir avuntu işte.

Ve gitti.

Ardında bir kuzu bırakıp gitti. Bu karşılaşma onu yormuştu. Bir süre eli işe varmadı. Mecnun gibi dolaştı. Çamaltı Pınarı'nın yanına çöküp suyun sesini dinledi. Saliha'nın görüntüsü gözünden gitmiyordu. "Ah bu çok güzel" dediği anda yüzünün şaşkın, doğal ve çocuksu hali.

Oradan uzaklaşıp çocuklarına karışmak üzere köye döndü. Bu çok iyi geldi. Davarın peşine gitti. At bindi sürdü. Kapı itlerini okşadı. Akşama dek yordu kendini.

Gece el ayak çekilip eşiyle yatağa girdiklerinde Saliha'nın

hayali kaybolmuştu. Gözkapakları kapanırken Gülhanım tedirgin bir sesle:

— Saliha'ya gitmişsin.

— Yahu nedir bu, bir haber nasıl böyle çabuk yayılır. Kimden duydun?

— Kuşlar söyledi.

— Ya!

— Neler konuştunuz?

— Havadan sudan.

— Hadi canım. Biz yabancı değiliz söyle, çekinme.

Murat bu yörük kızını bu sebeple seviyordu. İçi dışı bir.

— Kıskandın mı?

— Elbette. Ama o da garip kaldı.

— Ona bir kuzu götürdüm.

— Deme! Ne iyi ettin. Sevindi mi?

— Sevindi.

— Boynuna sarıldı mı?

— Sarılmadı.

— O zaman ben sarılayım.

— Dur kız. Yorgunum.

— Bu öpücük yorgunluğunu alır. Hadi uyu benim iyi kalpli yörüğüm.

Murat başını öte yana dönüp gözlerini kapadı. Huzur işte bu. Gülhanım'ı kendisine nasip ettiği için Cenab-ı Hakk'a şükretti.

Söylentiye göre eşkıya Karaduman bir kızı kirletmiş. Kızın ağabeyi üzerine gelince onu vurup öyle dağa çıkmış. Anlayacağınız pisliğin teki.

O sıra dağlarda böyle yaramaz adamlar dolaşıyor.

— Hepsi yaramaz değil Molla, hepsini bir torbaya doldurma.

— Eşkıya eşkıyadır Mustafendi. Bunlar ipten kazıktan kurtulmuş adamlar.

— Ağa zulmüne dayanamayıp adam vurarak dağa çıkanlara ne demeli?

— Ne diye dağa çıkıyor, ne diye adam vuruyor? Memlekette kanun var, nizam var. Her karnı ağrıyan adam vursa. Ohoo!

— Adalete güvenmiyor efendi.

— Asıl adaleti çiğneyenler senin bu eşkıyaların. Onların hamisi ağalar, beyler. Hatta rüşvetçi kaymakamlar, kadılar, valiler. Bu mütegallibe taifesi pis işlerini gördürmek üzere dağda adam besler.

— Ya sana ne demeli. Efendi adamların ticaretine mani olmuşsun. Gasp, yaralama hep sende.

— Lâkin şikâyetçi yok.

— Olsaydı o da hapı yutacaktı. Sen önce yaptıklarının hesabını ver.

Bu sırada kahve kapısından biri girdi. Orta boylu, elli yaşlarında, göbekli, başı kabak bir adam. Doğrudan Şerafettin'in

yanına gitti. Alçak sesle:
— Kardeş az görüşsek diyorum.
Şerafettin adama şöyle bir baktı, tanımıyordu.
— Ne var?
— Mahremdir. Başbaşa görüşelim.
Birlikte kahvenin dibine, en uzak yerdeki masaya gittiler.

— Yahu Mustafa Kutlu!
— Evet.
— Ne diye ikide bir kahveye adam sokup destanı kesiyorsun.
— Bir kere o destan değil hikâye.
— Neyse ne!
— Hikâye anlatan arada bir nefeslenecek. Kahveye giren olmaz ise bu nefes nasıl alınacak? Fazla nağme yapma, kır dizini dinle. Adamın bir derdi var ki Kahveci Şeref'e yanaştı.

Gelen herifin derdi şu: Karısı ile kızı evi terketmiş. Sebep: Bilemiyoruz. Şeref'e diyor ki; bu mahalleyi tarif ettiler. İnsanlık namına bana bir yardım.
Ne yapmak lazım? Yardım etmek lazım. Adam karısı ile kızının kötü yola düşeceğinden korkuyor.
Şeref adamı kapıya kadar geçirip, muhtara sormasını isteyerek muhtarın yerini tarif ediyor.
Sonra cemaata dönüyor.
— Nedir ulan tilki gibi kulaklarınızı diktiniz. Dedikodu bekliyorsunuz değil mi? Yağma yok. Çay içip destanı dinleyin.
— Bak o da destan dedi.
Molla:
— Elbette hayatım destandır. Lâkin şu adam lafa limon sıkmasa.
— Hıh, destanmış. Kendini Köroğlu mu sanıyon?

— Köroğlu değilsem de Yörükoğluyum. Dinle bak.

Dedikodu insanın birini bin eder. Karaduman duydu ki, Murat'ın küp küp altını varmış, "Ulan bizim payımız neden gelmez" diyerek bir adamını gönderdi.

Adam Çamaltı'na vardı, Murat'ı buldu. Atından inmeye dahi lüzum görmeyerek:
— Ağam şöhretini duymuş Murat. Bağ-bahçe onun olsun. Bize bir ufak küp altın göndersin yeter, dedi.
— Demek öyle dedi.
— Evet.

Adamı atından indirdiler. Murat'ın emri ile saçını, sakalını, bıyığını, kaşını tıraş edip cavlağa çevirdiler.

Elbisesini soyup bir don, bir gömlek bıraktılar. Bir merkebe bindirip kucağına ağzı bağlı bir küp verdiler. Küpün dahi içinde davar gübresi vardı. Murat:

— İşte sana bir küp altın, götür ağana ver, dedi.

Adamın yanına bir atlı katıp Karaduman'a gönderdi.

Murat adamın yanına giden keleşine tenbih etti. Karaduman'ın yerini belle, o civar köylerine ve daha başka köylere haber sal. Eşkıya nerde geceler, nere gider beni haberdar etsinler dedi.

Karaduman cavlağa çevrilmiş adamını görünce gülse mi, ağlasa mı karar veremedi. Ancak küpü yere atıp kırınca gözlerinden kulaklarından alev fışkırdı. "Ulan Murat, bu boku sana yedirmez miyim" diye naralandı. Narasından dağ-taş inledi.

“Kalkın, at binin, bu densize haddini bildirmeye gidiyoruz” diye gürledi. Küfüre günaha battı. Ata acımayıp sürdü. Öyle yoruldu ki, bir düzlükte durdular. Pınar başına varıp ağaç gölgesine serildiler.

Onların bu yolculuğunu tepelerden izleyen vardı. Saati saatine Murat'a haber gidiyordu. Eşkıya bilmediği dağlara gelince yavaşladı. Geceleri emin saydıkları bir kaya dibinde, bir mağarada konaklıyor, asla ateş yakmıyor, gündüzleri bir öncü, bir artçı çıkararak yol alıyorlardı. Gele gele Murat'a yanaştılar.

Murat onları nerede kıstıracağını hesap etmişti. Bu dağları avucunun içi gibi biliyordu.

Orman yolu bir yerden sonra çayıra çıkıyor; çayırı geçip yeniden ormana giriyordu. Eşkıya ne de olsa eşkıyadır. Onda da bir sezgi gücü vardır.

Karaduman tedirgindi.

Çayıra çıkıp çıkmamakta tereddüt etti. İçindeki intikam hırsı o kadar güçlü idi ki, bir süre sonra tedbiri elden bıraktı. Atını mahmuzlayıp bu açık alandan süratle geçmek istedi. Adamları peşindeydi.

Çayıra çıktıklarında bir cayırtı koptu. Karaduman baldırından vurulmuştu. Kendini yere attı. Tabanca çekip rasgele ateş etmeye başladı. Şaşkınlık işte. Bir kurşun da omuzuna yiyip düştü.

Adamlarının çoğu ölmüş, kalanlar el kaldırıp teslim olmuştu. Murat'ın keleşleri çembere aldıkları eşkıyayı derdest etmek için gizlendikleri yerden çıktılar.

Karaduman dahil yaralı olanların yaraları sarıldı, hepsine su ve yiyecek verildi.

Eşkıya ile Murat arasında neler konuşuldu, Bunları naklet-meye lüzum yok. Biz roman yazmıyoruz.

Cesetleri hayvanlara yüklediler, sağ kalanları Karaduman dahil atlara bindirdiler, kendileri dahi at bindi, alayla yola koyuldular.

Kasabaya önceden haber ulaşmıştı. Murat eşkıyayı tepele-miş geliyorlar diye. Umum halk seyre çıktı. Onları kayma-kam ile zaptiye kumandanı karşıladı. Devir teslim sonrası Kaymakam Murat'ı tebrik etti. Haberi Vali'ye ileteceğini söyledi.

İşin şu ince yerine bakın: Vali Dahiliye Nezareti'ne şöyle bir mektup yazdı.

"Çoktan beri bölgemizde yol kesip soygun yapan, can alan azılı eşkıya Karaduman tarafımızdan derdest edilip..."

İnsaf yani.

Ama vali bu mektup sonucu bir madalya aldı.

Alsın gözümüz yok.

Madalya onda kalsın.

Destan bize yeter.

Bu destanı kimse söylemese tarla kuşları söyler.

Çamaltı Köyü'nün çiftçiliğe başlaması

O gün önemli bir gündü.

Yörük taifesi toprakla tanışacaktı.

Büyük bir cemaat sürülecek tarla başında toplanmıştı. İki çift öküz koşulmuştu. Birinin başında Babo, ötekinin başında kasabadan gelen bir çiftçi. Bu iki eğitmenin yanında birer yörük delikanlısı duruyordu. Mesleği baka baka öğrensinler diye.

Molla uzun bir dua okudu. Kazadan beladan selamet, bolluk-bereket diledi. "Ya Allah, Bismillah" nidası ile saban demiri toprağa değdi.

Mübarek toprak kan yağmuru yemiş kabarmıştı. Saban ilerledikçe anaç bir tavuk gibi göğsünü güneşe açıyor, tarla kuşları, saksağan, leylek ne varsa kuş taifesinden sabanın açtığı topraktan çıkan haşereleri topluyor.

Bir iki tur sonra toprağın kokusu iyicene duyulmaya başladı. Yarılan yerden büyülü bir buğu yükseliyordu. Molla kendini tutamadı. Az ilerleyip sürülen yere attı kendini. Yüzünü toprağa gömdü.

Aziz toprak! Âdem atamızın yadigârı. İnsanoğlunun özü.

Molla kokladı toprağı, kokuyu damarlarına çekti. Sanki iki sevgili birleşmişti. Karın, yağmurun, yayla çimeninin davarın, sütün kokusuna alışmış burun ilk kez kendi özünü kokluyordu. Molla'nın gözlerinden yaş geldi. "Ya Rabbi bizi utandırma" diye dua etti. Diz üstü çöktü, toprağı avuçladı. Bir daha koklayıp boşalttı. Onu gören yörükler dua ile diz üstü çöküp aynı hareketi yaptılar.

Bundan böyle Çamaltı köylüleri ne zaman toprağı sürseler böyle toplanıp dualarla mevsimi açar oldular.

Ardından tohum saçmak, tarlayı tapanlayıp düzeltmek, sulamak, başaklar olgunlaşınca tırpanlayıp biçmek, harman eylemek, makina ile daneyi samandan ayırmak gibi çiftliğin icabından olan şeyler geldi.

Yörük çocukları harmanda düven döndürdüler. Molla daha önce adını andığımız ustaya bir harman makinası yaptırdı. Başağı ezip tığı yığdıktan sonra bunu makina ile rüzgâra vermeyi öğrendiler.

Bu süreçte çiftçinin tevekkül etmesi gerektiğini öğrendiler. Hani yağmur yağar sel gelir, ürünü önüne katar götürür. Benzeri felaketlerden Cenab-ı Hakk'a sığındılar.

Hayvancılar da çiftçiler de mevsim şartlarına, günlere, aylara göre yaşıyordu. Mevsimlerin tabii akışı hayatı tanzim ediyordu. Bu nizam-ı âlemde bir ritim gereği idi. Tıpkı dünyanın güneş etrafında dönmesi gibi. Bir hududullah vardı ve âdemoğlu bu sınırlar içinde yaşamalı idi. Haddi aşmak o çağlarda kimsenin aklından geçemezdi.

Ziraatın bir cephesi buğday-arpa, öteki sebze meyve idi. Murat sebze meyve için de bilenleri işe almış, Rum taife-

sinden bağcı, zeytinci, sebzeci bulmuştu, Bu adamlar için kalacak yer yaptı, isteyen ailesini getirsin dedi. Fakir insanlardı bunlar, toprakları yoktu, Ağaların yanında yanaşma idiler. Murat kadar cömert birini tanımamışlardı, Çoluk çocuk gelip Çamaltı'na yerleştiler. Onlar sayesinde Çamaltı yörükleri çiftçiliği, bağ bahçe işlerini öğrendi.

O kadar öğrendiler ki bu işi bir adım ileri götürdüler.

Şöyle: Yetişen mahsulü, bilhassa meyve ve sebzeyi kasabada, dağ köylerinde satıyorlar ama maşallah bereketi çok olduğundan tüketemiyorlardı. Artan ürünü ne yapsınlar, hayvanlara mı yedirsinler, yazık değil mi? Aklı erenlere sordular, şu cevabı aldılar. Ürün serin bir yerde saklansa çürümez kışın dahi yenir, satılır.

Yörüklerin yağ, peynir sakladıkları buz gibi mağaralar vardı. Mahsulü oraya indirseler olur muydu?

Denediler; elma, armut, erik vesaireyi sandıklara yükleyip mağaralara indirdiler, gerçekten kış sonuna kadar kaldı. Hem yediler hem iki misli fiyat ile sattılar.

Valla iyi kâr.

Böylece asırların yörükleri çiftçiliği, bağ-bahçe işlerini benimseye dursun memleket fıkır fıkır kaynıyordu. Makedonya'da çete faaliyetleri artmıştı. Yemen'de isyanlar birbirini kovalıyordu. Hicaz Demiryolu'nda inşaat ilerlerken Hereke'de fes imalatına başlanmıştı. Açıkçası Cennetmekân Sultan Abdülhamit devrinde evet devlet toprak kaybediyordu ama bir yandan bayındırlık faaliyetleri çoğalmaktaydı. O devirden Cumhuriyet'e hem kurumlar-kuruluşlar-mektepler intikal etmiş; hem daha sonra uzun yıllar kullanılacak olan hatıra

eserler kalmıştır. Misal Haydarpaşa İstasyonu ve Haydarpaşa Rıhtımı.
Dedik ya kazan kaynıyordu,
Kaynayan kazanın ilk işareti Enver ve Niyazi Beylerin dağa çıkması oldu.
— İyi oldu, Az daha bekleseler memleket elden çıkacaktı.
— Yapma Mustafendi. Memleketi elden çıkaranlar İttihatçılardır.
Bu tartışma uzun yıllar sürdü,

Tarih olsaydı-bulsaydı ile işlemez, Kuşlar da kaderle uçar denilmiş. Ha; şöyle söylenebilir. Belki padişah halledilmemiş olsa bir şekilde Osmanlı Devleti harbe girmeyecekti. Bir ihtimaldir bu.
— Zayıf bir ihtimal.
— Zaman daima kısa, umut daima vardır,
— Onu Enver Bey de biliyordu, O da bir ihtimal Almanlar kazanırsa paçayı kurtarırız sandı.

Her neyse sonunda Meşrutiyet ilân edildi, memlekete hürriyet geldi,
— Hadi canım ne hürriyeti?
— En başta ifade hürriyeti, can-mal emniyeti. İstibdata son verilmesi.
— Bence söz ayağa düştü, Hıristiyan unsurlara gön doğdu.
— Doğsun, bu bir demokrasidir.
— Demokrasinin ne olduğu meçhuldür, isteyen onu istediği şekilde yorumluyor. Efendim seçim oluyormuş. Seçim oluyor, ama siyasetin finansmanı nerden geliyor? Buna bakmak lazım.

Devletin temellerinin çatırdadığı bu tantanalı günlerde Murat anasını kaybetti. Kadıncağız namazını kılıp yatmış, sabaha kalkmamıştı. Murat her anasını kaybeden çocuk gibi hayata küstü. Cenazeden sonra köyden ayrıldı, uzun süre gözükmedi. Sonra acısını içine gömmüş, daha da olgunlaşmış olarak döndü. Geleceği sezmiş gibi bazı tedbirler aldı.

Çocuklarını zaman zaman köye gönderiyordu. Yayla havası alsınlar, yayla suyu içsinler, bal-kaymak-kebap yesinler, çayırda güreşsinler, at binip yarışsınlar, ot biçsinler, odun kessinler, bir işe yarasınlar diye.

Büyük oğlu Mustafa'ya tenbih etmişti. Hanım anan ne derse onu yapacaksın, yörük töresini öğreneceksin. Şer-i Şeriften ayrılmayacaksın, adalet ve merhamet yolun olacak, unutma ki bu obanın idaresi benden sonra sendedir. Bunun mesuliyetini düşün. İnsan emaneti yüklenmiş ve dünyaya mesul olarak gelmiştir. Mesuliyet ahlâkını kuşanmak lazımdır.

Köyde çocuk çoğalmıştı. İmam Necati gençti. Elden geldiğince namazı kıldırıyor, çocukları okutuyor ama ne cemaat üzerinde ne de çocuklar üzerinde fazla bir ağırlığı yoktu. Ne yapsın Necati bir yandan kiraladığı bahçeyi ekiyor, öte yandan bakırcı Kirkor'un yanında kalfalık ediyordu. Geçim derdi, ne yapsın. Murat düşündü, bu çocuğa yol vermek yerine onu müezzin yapalım bir de sözü dinlenir hoca bulalım dedi.

Kim olabilir, kim?

Aklına Titiz Hoca geliyordu ama, acaba kabul eder mi? O kabul etse köylüler razı gelir mi? Adam atarlı. Kafası esti mi dümdüz gider.

Adı Salim idi, lakabı titiz. Temizliğe, dürüstlüğe titizdi, Kar beyazı sarık sarar, kar beyazı cübbe giyer, üzerinde iğne ucu kadar leke bulunmaz, daima gül kokardı. Çiçek meraklısı idi. Evini bahçesini cennete çevirmişti. Aynı merakı taşıyan tüccar, esnaf, kalem sahipleri ondan karanfil tohumu, gül fidesi, buhur-ı meryem saksısı alırlardı.

Murat "isteyenin bir yüzü" deyip hocaya gitti.

— İyi dedin be Murat! Ben de bu kasabanın dedikodusundan bıkmıştım.

Salim Hoca cemaattan biri ile atışmış, adam hocayı şikâyet etmiş, o da imamlığı bırakıp köşesine çekilmişti. Şartını söyledi:

— İmam evi var mı? Bahçesi var mı? Mescit bakımlı mı, bakımsız mı? Abdesthane'nin suyu yeterli mi? Ben gelince müezzin nerede kalacak?

Murat sorulara olumlu cevap verdi. Caminin bahçesi geniş idi. Necati'ye ayrı bir yer yapacaklardı.

Murat konuşmasının sonunda asıl niyetini açıkladı:

— Hocam kötü günlerdeyiz. Bir gün olur düşman kapımıza dayanır. O gelmeden biz demir bilekli, mangal yürekli imanı kâmil nesiller yetiştirmeliyiz.

— Elbette.

— El ele verelim dedik. Emrinize amadeyiz.

— Estağfurullah. Ben gelmeden evi, mescidi, abdesthaneyi bir güzel temizleyin, kireç badanası yapın, bahçeyi bana bırakın.

Murat Necati'ye kendi mülkünden bir ev, bir bahçe verdi. Ev biraz haraptı, daha önce ırgatlar kalmıştı. Onu onardılar, bahçeyi tanzim ettiler, böylece Necati de ferahladı.

Titiz Hoca'nın titizliği köye geldiğinin üçüncü gününde kendini belli etti. Namazdan önce helayı kontrol etmiş ve hücrelerden birini kirli bulmuştu. Derhal müezzin Necati'yi nöbete yatırdı. "Kim helayı kullanırsa peşinden sen girip teftiş edeceksin, işi sıkı tut, bu pisliği temiz edeceğiz" dedi. Necati bir iki nöbet sonrası suçluyu tesbit etti. Titiz Hoca adamı bir tenhaya çekip azarladı. Öyle ki adam utancından yere battı. Hoca bununla da kalmadı "Seni cemaat içinde rezil ederim ona göre" diye tehdit etti.

Bir temizlik delisi olarak köyde fırtına gibi esti. Hayvanların ana caddeyi berbat etmesi üzerine bu yoldan beygir, deve, davar geçişini yasakladı. Tüm köy halkı her sabah evinin, dükkânının önünü süpürüp temizlemeye başladı. Önceleri biraz söylenen olduysa da sonra temizliğin güzelliğine alıştılar, hatta birbirlerini ikaz etmeye başladılar.

Hoca'nın varlığı yerinde idi. Gördüğü vazife karşılığında para almaz, hediye kabul etmezdi.

— Attın ki bu kadar olur Molla.

— Nedir arkadaş, yanlışımız nedir?

— Bir şu kadar zamandır dinliyorum dinliyorum, bakalım bu kadar palavranın sonu nereye varacak diyorum sonu gelmiyor.

Ey kahve milleti bu adam var ya, bu adam. Kendini Köroğlu sanan bu adam, kendi söyledi bir Molla'dır. Nedir Molla? Ver yiyeyim, dur yiyeyim, başımda bekleyin canım çıkmasın, demektir.

Molla ve hoca yemesi ile tanınır. Hedaya kabul etmezmiş. Sen onu benim külahıma anlat. Bunlar deveyi hamudu ile yutarlar. Bakın size bir şey anlatayım.

Hoca nikâha gitmiş. Nikâhı kıyıp altınları cebe indirmiş. Sofra nerde diye sorup sofraya girişmiş. Şu kebaptır, şu pilavdır, şu hoşaftır, şu baklavadır, daha var mı diye diye mide fesadına uğrayıp gerisin geri çam kütüğü gibi devrilmiş. Aman adam gidiyor, tez tabibe kavuşturun diye Hoca'yı sedyeye koyup yola koyulmuşlar. Baygın adam gecenin serininde biraz ayılmış, gökte yıldızları görünce orada bir cümbüş var sanmış. "Ne oluyor orda" diye sormuş. Götürenler latifeci adamlarmış. "Ziyafet var orda Hoca" demişler. Budur haline bakmadan "Çekin oraya" demesin mi?

Kahvenin uzak bir köşesinde başka bir muhabbet gelişiyordu.

— Selim abi Kayseri-Konya ne dersin?

— En az beraberlik.

— Olmaz abi Kayseri kendi sahasında oynuyor.

— Sürpriz arkadaş sürpriz.

— Olur mu abi, en az yedi maç banko oynamak lazım.

O sıra bir üçüncü kişi sandalye çekip yanaşır.

— Ne o başın mı şişti?

— Şişti be abi. İki palavracı moruk, konuş ha konuş.

— Şu Şerefi de anlamıyorum yani. Kahvenin asaleti yıkıldı haberi yok.

— Boş ver abicim bi okey ha!

— İyi. Dördüncüyü bulalım.
Kalabalığa doğru seslenir biri:
— Cavit!
Cavit döner:
— Ne var?
— Okey'e dördüncü.
Cavit sohbetten zorla kopar okey masasına yönelir.
— Ne anlıyorsun şu morukların sohbetinden?
Otururken:
— Öyle deme arkadaş, destan bu destan.
— Hıh! Destanmış. Bıyığımın destanı.

Titiz Hoca varlıklı idi demiştik. Kasabada kiraya verdiği dükkânlar, köyünde arazi, zeytinlik ve bağları vardı. Hem tutumlu hem cömert idi. Yani yerine göre harcardı.

Misâl: Köye geldikten bir süre sonra üstü başı dökülen talebeyi tesbit etmiş; kimseye hissettirmeden ailelerine birer şalvar, birer keçe külah, birer mintan göndermişti. Sıkı disiplin düzenine rağmen çocukların ve köylünün kalbini kazanmıştı. Hafız yetiştirmede üstüne yoktu. Öyle ki köyde bulunduğu süre içinde mezun ettiği hafızlar gittikleri yerlerde parmakla gösterilmeye; Çamaltı hafızı veya Titiz hafız diye anılmaya başladı.

Bu sert adamın içinde bir çocuk yaşıyordu. Bazan yaşından, otoritesinden, ilminden beklenmeyen şakalar yapar, köylüyü şaşırtırdı.

Bir gün su kenarındaki Çınarlı kahvede yanında oturan bir ihtiyarın külahını kapmış; "Be ihtiyar! Asırlardır yıkanmamış bu külah, sana yakışmıyor" diye kahve yanından akan Çamaltı suyuna fırlatmış, koynundan bembeyaz bir keçe

külah çıkararak; "Bundan böyle bunu tak, sana yadigârım olsun" demişti.

O günden sonra tarihin solgun rüzgârı Osmanlı'nın başına çöktü. İtalyanlar Bingazi ve Trablus'a asker çıkardı. Onlar da yağmadan pay almaya girişmişti.

Ee! Aslan gücünü kaybederse çakallara gün doğar.

Molla Murat endişeliydi. İşin sonunu düşünmek bile istemiyordu. Titiz Hoca ile beraber Çınarlı Kahve'de başbaşa verip durumu müzakere ettiler.

— Ne yapmak lazım Hocam?

—Artık müdafa halindeyiz Molla. Vatan toprağını son nefese kadar savunacağız. Bu sebeple her aile her fert kendini bu müdafa için hazırlamalıdır.

— Yani.

— Yani silah, cephane, tahıl her neyse tedarik edip bir köşede bulundurmalı.

Molla yanı başlarından köpürerek akan suya baktı. "Vay be! Bu günleri de görecektik demek" diye düşündü.

Büyük oğlu Mustafa ile konuştu. Etrafı velveleye vermek istemiyordu. Meramını usulüne uygun ifade etti. Karşısında henüz ergenlikten çıkmış bir delikanlı vardı.

— Mustafa hafızlığı tamamladın. Bundan böyle ne yapmak istersin?

— İzniniz olursa şehre varıp bir medresede ilim tahsil etmek isterim.

— Âlâ! Lâkin köyü obayı düşünmek lazım.

— Siz varsınız efendim.

— Ben bugün varım, yarın yoğum.

— Kardeşlerim var.

— Onlar daha küçük.

— Yani?

— Yanisi şu: İlim tahsili elbette güzel. Ama bir oba beyinin öncelikle obayı düşünmesi lazım.

— Siz varsınız ya. Hâşâ ben nasıl bey olabilirim?

— Bugün değil ama yarın olacaksın.

— Yarın o kadar yakın mı? Ağzınızdan yel alsın.

— Evladım olacakla öleceği bilemeyiz. Sen tedbirini al, takdiri Cenab-ı Hakk'a bırak demişler.

— Ne yapmam gerekiyor efendim?

— Bundan böyle köye çıkacaksın. Yörüğün töresini öğreneceksin. Mavzer kurşununu iğne deliğinden geçireceksin. Ardından kardeşlerini de göndereceğim. Günü gelince Hanım annen sözü sana devreder. O güne kadar ve o günden sonra her ne yaparsan Hanım annene danışacaksın. Kararlarını ben yokmuşum gibi ver. İsabet edersen iki aferin, edemezsen bir aferin benden sana.

Mustafa bunun üzerine babasının elini öptü, hayır duasını aldı, iki yakın arkadaşı ile beraber köy yolunu tuttu. Daha yolu yarılamıştı ki üzerine bir hal geldi. Sanki bey olmuş, hükmünü yürütmeye başlamıştı. Bu halin neticesi at üstünde dikildi ve bir Köroğlu türküsü patlattı. Arkadaşları "Buna ne oldu böyle" diye birbirinin yüzüne bakıp fikrettiler.

Mustafa halim-selim bir çocuktu. Bıraksalar gerçekten iyi bir ilim adamı olabilirdi.

Kimin ne olacağını kim bilebilir ki.

Mustafa'nın evliliği

Yaylaların ot biçme zamanı gelmişti. Tosunlar'ın çayırı köyün üstündeki çukurlardan başlıyor, tâ Kocadağ'ın eteklerine kadar gidiyordu. Köyün ortak malı idi. İmece ile biçilir, her haneye eşit miktar verilirdi. Koca çayır on beş günde ancak biçiliyordu. Tırpancılar biçe biçe yarıya gelmişlerdi. Ot biçimi bir usul üzere olur.

Yedi tırpancı bir tırpan ağzı mesafede dizilir. Besmele ile biçime başlanır.

Tırpancı adımları bar tutan dadaşlar gibi birbirine uygun atılır. Yedi tırpan aynı anda ota dalar, aynı anda devirir.

Bu ritim ile aşka gelen tırpancılar zikre başlar.

Tırpanı atarken: "Allah"

Çekerken: "Hû".

Allah, Hû!

Allah, Hû!

Allah, Hû!

Dağ taş inliyor. Kurt kuş bu zikre iştirak ediyor.

Kadınlar kızlar geriden geliyor. Biçilmiş otları deste yapıp

örüyor. Sonra bunları düğümleyip âdeta balya gibi bağlıyorlar, En arkadan kağnı arabaları geliyor. Düğümlenen otlar kağnıya yüklenip köye götürülecek. Her hanenin ot-saman damının bitişiğine usulünce yığılacak. En üste Dağ Gölü kenarından kesilen kamışlar istif edilecek. Bu yığına ne kar işler, ne yağmur.

Bu sırada uzaklardan silah sesleri geldi. Kızlar takımının başında bulunan Binnaz kulak kabarttı. Gerçi yayla tepelerinde silah sesi eksik olmaz, duyanı heyecana vermez ama, Binnaz pirelendi. Ot yığını gölgesine bıraktıkları nevale yanına gitti, mavzerini omuzladı. Erkek olsun, kadın olsun yayla yoluna düşen her takımda silah olması şarttır. Ayısı var, kurdu var, iti var, kopuğu var.

Kızlara: "Merak ettim bi bakayım" deyip cevabı beklemeden savuştu.

Tepeyi hızla çıkıp kayboldu. İki tepe daha aştı. Silah sesi üçüncü tepenin ardından geliyordu.

Sine sine yaklaşıp bir kayanın ardından atış yapan adamı gördü.

"Amaan! Bu bizim Hanım Ana'nın oğlu Mustafa be!"

Oğlanı görünce kalbi küt küt atmaya başlamıştı. Ne zamandan bu yana? Onu ilk gördüğünden bu yana. Kendini oğlana çok göstermek istemiş, çok yoluna çıkmış ama başarılı olamamıştı. Oğlan melâike idi, melâike. Başını yerden kaldırmıyordu.

O boy, o pos, çuha şalvar, acem kuşak, keten gömlek, o değirmi yüz, o kaş, o göz. Ooof! Of.

Binnaz oğlanın güzelliğine mi vurulsun, terbiyesine mi? Bu duygularından utanıyor, kendini hayasız buluyor, sonra dik-lenerek: "Nedir arkadaş, sevmek suç mu?" diye ferahlıyordu. İşte şimdi baş başa idiler.

Bu yüzden hoşafın yağı kesilmiş, eli ayağı titrer olmuştu. Kendine gelmek için bir süre Mustafa'yı seyretti.

Oğlan elli metre öteye dizdiği yumurtalara ateş ediyordu. Çok dalgındı. Kendini silaha ve hedefe kilitlemişti.

Binnaz daha göreyim diye ilerledi, bir kayanın dibine yattı. Mustafa üç yumurtadan ikisini devirdi. Üçüncüye bir mermi, boş. Bir mermi daha, yine boş.

Binnaz "işte şimdi" diye hareket geçti. Üçüncü yumurtaya bir mermi, yumurta uçtu.

Mustafa sıçrayıp ayağa kalktı:

— Kimdir o?

Binnaz saklandığı kayanın ardından çıktı.

— El elden üstündür efendim.

Elde silah, dimdik Mustafa'ya bakıyordu.

Oğlan ne yapacağım şaşırdı. Evet köyden bir kız ama kim?

— Sen de kimsin?

— Çolak Hüseyin'in torunu, Tahsin Efendi'nin kızıyım. Size akraba.

— Akraba mı?

— Evet.

— Çıkaramadım.

— Hanım anneye de, o söyler.

Mustafa kızı şöyle alıcı bir gözle süzdü. İçinden Maşallah" dedi. Başka ne desin.

Söz buraya gelince kahve milletinin adamları iyice meraklandı. Acaba ne olacak?

— İşte şimdi haltettin Molla.

— Nedenmiş o?

— Yahu nedir? Yumurtayı elli metreden vuran kız. Dağ başında bir aşk. Bülent Oran senaryosunu geçtin yani.

— Rahmetli Bülent Bey'e saygılı ol. Kendi yazdığı senaryolardan çekilen filimleri Yedikule'de, Kâğıthane'de halk arasında izler; halkın neye güldüğünü, neye ağladığını tesbit eder, ona göre yazardı.

— Bana Yeşilçam medhiyesi yapma.

— Yaparım. O sinemayı halk tayin etti. O filimler halkın beğenisi ile çekildi. Lütfen hor görmeyelim.

— Yahu senin anlattığın bu yörük hikâyesi de öyle. Yani olacak şey mi o yumurta falan. Anca masallarda, destanlarda olur bu.

— Ee! Bizim anlattığımız da destandır be!

— Ohoo! O zaman uydur uydur söyle.

—Yavrum bu sanat dediğin şey zaten uydurmadır. O kadar iyi uyduracaksın ki, gören inanacak, dinleyen inanacak.

— Ben inanmıyorum arkadaş, olmaz böyle şey.

— Hah, işte bu! Olmaz denen şeydir destan. Sinema da olacak şey değil; perdede gölgeler oynuyor, salonda insanlar ağlıyor. O kadar iyi oynayacaksın ki gerçekten daha gerçek olacak.

Bakın size bir şey anlatayım. Bir beldenin kurtuluş bayramı kutlanıyormuş. Genç Belediye Başkanı kendini kaptırmış kürsüde nutuk atıyormuş. "Biz o gün düşmanı nasıl püskürttük, nasıl yurttan kovduk, bilenler bilir" falan diye. Kürsünün altında bir nine varmış, Belediye Başkanı'nın

doğumunu biliyor. Hemen söze karışmış: "Oğlum sen o günlerde dünyada yoktun, ne düşmanı, ne çarpışması". Başkan nineye eğilmiş, alçak sesle: "Karıştırma nine, bu bir nutuktur" demiş, o hesap.

Binnaz ile Mustafa bir zaman bakışmışlar. Aşkın oku ikisinin de kalbine dokunana kadar, Binnaz silahını sırtlayıp koşar adım arkadaşlarının yanına gitmiş. Mustafa bir kayaya çöküp "Yahu bana ne oldu böyle, başım dönüyor, dünya dönüyor" diye fikretmeye durmuş.

İki gün sonra Molla Murat ot biçiminde neler oluyor, bir bakmak için köye geldi. Tırpancıları ziyaret edip her birine hediyeler verdi. Âdettendir.

O günün akşamı Binnaz, Molla'nın evine geldi, kahve değirmenini istedi. Molla Binnaz'ı görünce içinden "Bu kız bize gelin gelse ne iyi" diye geçirdi. Gün günü kovaladı, Molla Çamaltı'na indi, yeniden köye çıktı. Aklında Binnaz. "Yahu şu kızı kaçırmasak, Mustafa'ya istesek" diye fikrediyor. Sonunda dayanamadı bir gece Gülhanım'a açıldı.

— Geçende bize gelen kız kim idi?

— Hangi kız?

— Hani kahve değirmeni istemişti.

— Ha! O mu? Çolak Hüseyin'in torunu, Tahsin Efendi'nin kızı.

— Pek güzel maşallah.

— Ne o! Göz mü koydun?

— Eh! Mustafa'ya diyorum. Nasıl?

— Uygundur. Hem akrabamız.

— Deme!

— Öyle. Bu Çolak Hüseyin rahmetli Şerife Halam'ın büyük kaynıdır.

— Daha iyi ya. Neyse, Mustafa'ya çıtlatsak mı?

Gülhanım güler bu söze.

— Ne güldün hatun! Yanlış bir şey mi söyledim?

— Hayır efendim tam isabet.

— Yani.

— Aşkolsun Molla. Mustafa'ya hiç bakmadın mı son günlerde.

— Yoo! Ne olmuş oğlana?

— Olanlar olmuş, havada geziyor.

— Deme!

— Dedim bile. Oğlan ile kız çoktan yavuklu olmuş. Bize düşen gidip istemek.

Molla elini dizine vurdu.

— Vay be! Oğlumuz büyüdü de evleniyor ha! Biz yaşlandık be hatun.

— Daha dur. Geride iki yiğit daha var.

— Doğru.

Hayırlı iş bekletmeye gelmez. Gidip kızı Çolak Hüseyin'den istediler. Köyün tamamı "Yakışır, yakışır" dedi.

Mustafa ile Binnaz dünya evine girdi. Molla Murat ustaları, işçileri topladı. Hanesinin bitişiğine bir hane daha inşa etti.

Meşelerin kan kızıla çalan yaprakları ve akçakavakların şarkısı

Acı poyraz Kocadağı'nın zirvesinden koptu geldi. Sapı samanı birbirine kattı karıştırdı. Bir kara haberdir esti gürledi. Yetmedi Çamaltı'na indi, ordan kasabaya, oradan da denize dalıp kaldı. Türkoğlu yedi düvele Çanakkale geçilmez demişti ama, kaç bin şehit vermişti. Şehitler arasında Mustafa da vardı; ardından ihtiyaca binaen askere alınan Bilal ile Bekir de şehit oldu. Onların haberi köye kurşun gibi indi. Acı poyraz gıcım gıcım gıcılar, ateş düştüğü yeri yakar. Bütün ülke yangın yeri olmuştu. Bir Boşnak ile bir Kürt yanyana yatıyor; bir Çerkez ile bir Türk kucak kucağa uyuyordu. İslâmın sancağı yere düşmesin diye oldu bütün bunlar. Analar evlatlarını kınalayıp gönderdi ve bir daha haber alamadı.

Gidenler dönmediler.

Toprağa düştüler, sancağı vermediler.

Meşelerin yaprakları kan kızıla çalar; otlar yapraklar kurur. Akçakavak dibinden akan incelip ipe dönmüş küçük derenin sesine kendi sesini katıp, ağır, dokunaklı bir ilâhi söyler. Çamlar, kayınlar, gürgenler sükut içindedir. Hepsi solgun rüzgârın anlattığı destanı dinler. Az sonra bir yağmur başlayacak, ormanın tüm yaprakları gözyaşı dökecek.

Murat ormanın içinde.

Atının yularını salmış.

At gider, o gider.

Başı önünde.

Gözlerinde yaş kalmamış. Sabır diler.

Ay dolanır, gün geçer, Kocadağ'a kar atıştırmaya başlar. Murat hâlâ at üstünde, bu acı nasıl diner?

Kar yolları kapatır. Ağır ağır dökülür. Dağ taş beyaz bir örtüye bürünür. Her yanı sessizlik kaplar. Büyük bir sessizlik. Camlar buz tutar. Buzun üstünde çiçekler, yapraklar. Bir çocuk camı hohlayarak ısıtır. Açılan avuç içi kadar pencereden karla kaplı yola bakar. Beklenen gelecek mi acaba? Binnaz gelin hamiledir.

Mustafa'nın şahadetinden sonra doğum yapar. Bir oğlan. Dedesi, Ccnnetmekân Abdülhamit Han'a duyduğu sevgi ile adını Hamit koyar. Kulağına ezan okur.

Bahar gelir kar kalkar. Göçmen kuşlar gittikleri yerden dönerler. Çimenler başlarını çıkarıp bahar güneşinde ısınır. Sular bulanır coşar. Ağaç yapracıkları açar, yeşilin en uçarı tonuyla yamaçlar parlamaya başlar.

Önce kardelenler, ardından çiğdem, nevruz ve nihayet sünbül kokusu. Giden gitmiş, ardında bir boşluk kalmıştır. Ama Cenab-ı Hakk'ın nizamı şudur: Öldü dediğimiz kuşburnu çiçek açar, koyun kuzular, oğlaklar çayırda sıçramaya başlar. Hayat devam eder.

Yaz gelir, ekinler başak çeker. Yine tırpancılar yan yana dizilir. Yine Allah sesleri Hû nidalarına karışır. Yine Ramazan geçer, bayram gelir. Murat evlat acısını yüklendi, ömür boyu taşıdı.

Ancak Binnaz gelin tanıyamadı. İnce hastalığa yakalandı. Hamit üç yaşına girmişti ki vefat etti. Çocuğu Gülhanım büyüttü. Dünyanın derdi bitmez.

Biri biter, öteki başlar.

Acıya sabretmek, nimete şükretmek lazımdır. Geniş günler geçti, dar günler geldi. Hazır olmak lazım. Murat Tosunlar köyünü ve dağdaki öteki yörük köylerini tek tek uyardı. Çamaltı'nda alacağı tedbirleri aldı. Tedbir şudur: Ticaret durmuş, mal kıtlığı başlamıştır. Çok geçmez buğday, arpa, zeytinyağı bulunmaz olur. Malı olan saklar, altını olan geçinir, fukaranın halinden kimse anlamaz, herkes başının derdine düşer.

Ne yapmak lazım?

Murat öncelikle elindeki sürüyü satma yoluna gitti. Bunca hayvanı bu karanlık günlerde ne gezdirebilir, ne besleyebilirdi. Devlet el koyar, eşkıya sürüp götürebilirdi. Komşu ve akrabalarına da tavsiye etti. Civar vilayetlerde duyulmuş, yörükler sürü bozuyor, davar yok fiyatına satılıyor diye; uyanık tüccar akın etti, sürüleri sürdü götürdü.

Murat bu para ile tahıl aldı, gazyağı, ilaç, kahve, cephane lüzumlu ne varsa karaborsaya düşmeden tedarik edip mağaralara koydu.

Bu günün yarını var.

Nitekim lazım oldu.

Hicaz ve Mekke'yi kaybetmiştik. Bu kayıp ülkenin üstüne bir karabulut gibi çöktü. Koca devlet erim erim eriyordu. Eli

silah tutan nüfus askere alınmış, yedi cephede yedi düvele karşı savaşıyordu.

— Savaşta Almanların açığını kapamaya çalıştık, bu yüzden çok şehit verdik, komuta onlarda idi.

— Ne yapsaydık Mustafendi? Adam sana para, silah, asker veriyor. Elbette karşılığını alacak.

— Meselâ Sarıkamış felaketi, Cemal Paşa'nın Kanal harekâtı.

— Bunlar çok konuşuldu. Evet Sarıkamış'a yazlık elbise ile gittik doğru. Ama bir gemi dolusu erzak, silah, elbise geliyordu. Bu gemi Trabzon'a varsa idi o harbin neticesi değişik olurdu.

— Dedik ya! Tarih olsa ile, bulsa ile yazılmaz. Olan kaderdir.

— Kader Vahidettin'e gülmedi. Talihsiz bir padişah oldu. Kötü zamana rasladı.

— Şunu unutma Mustafendi, yıldızın parladığı anlar kötü zamanlardır. Mustafa Kemal'in Çanakkale'de parlaması gibi.

— Vahidettin için bir paragraf açmak isterim.

Cemaatten biri:

— Yahu bırakın tarihi tartışmayı. Şu Molla Murat'a gelin.

— Doğru dedin civanım, biz destana dönelim. Buyur Molla, de bakalım.

O günlerde vaziyetin hem Müslümanlar için hem Hıristiyanlar için kötüye gittiğini sezen, Murat'ın ortağı zengin Rum Molla'ya gelerek:

— Molla durum karışık.

— Öyle efendi.

— Ben Amerika'ya hicret etmeye karar verdim.

— Öyle mi?

— Evet. Burada durup komşunun komşuyu öldürmesine

dayanamam. Bu sebeple malı mülkü satıyorum. Seninle hukukumuz var. Oturduğum dede malı taş konağı sana satmak isterim.

Murat "Eyvallah ortak" dedi. Adam konağı Murat'a yarı fiyatına verdi. Neden bu evi aldığını sorarsanız şöyle düşündü: "Bura işgale uğrarsa düşman yakar yıkar. Ama taş konağa bir şey olmaz. Gün ola harman ola" dedi. Aldı konağı.

Nitekim o yıl mütareke imzalandı. Mütareke ağırdı. Vatan düpedüz elden gidiyordu. Şimdi size "Vatan nedir" diye-sorsam herbiriniz ayrı ayrı cevap verirsiniz. Vatanı tarif etmek benim de iktidarım dışında. Ama adamın biri bir yazı yazmış, yanımda getirdim. İsterseniz okuyayım dinleyin.

— Oku Molla, oku.

— Oku da dinleyelim.

"Vatan elbette belirli anlaşmalar çerçevesinde çizilen sınırlar içinde kalan toprak parçasından ibaret değil. Bu sınırlar resmiyet ifade eder, tarih içinde çeşitli sebeplerle değişir. Ama meselâ Kızılırmak değişmez. (İklimler değişiyor evladım, o da değişir diyenler olacak. Olsun bekleriz biz. Sabırlıyız.) Vatan efsaneler, masallar, destanlardır. (İşte bir yerinden başladım.) Nene Hatun, Deli Dumrul, Köroğlu'dur. Vatan coğrafyadır. (Bunu kavramak zor.) Yani Ağrı Dağı, Toroslar, Ilgaz, Seyhan, Van Gölü, Tortum Şelalesi, Anzer Yaylası, Göcek, Tosya, Ermenek, Çukurova, İstanbul Boğazı, Uludağ, Palandöken say babam say; yayladır-ormandır-ovadır-çaydır-pınardır. Bir ucu Vardar Ovası'nda, bir ucu Halep çarşısındadır. Vatan Dadaş'tır, Gaggoş'tur, Efe'dir; yiğitlik vurmakla-ağalık vermekledir.

Vatan Mevlit'tir, Itrî'nin tekbiridir, ezandır, minare ve kubbe-

dir, sebildir. Vatan ilâhidir, türküdür. Bir ucu Yemen'de bir ucu Estergon'dadır. Vatan Kur'an'dır, namazdır, cumadır, secdedir, duadır. Vatan sürülen topraktır, taze topraktan çıkan buğudur. Tıpkı fırından çıkan Vakfıkebir ekmeğinin buğusu gibidir. Vatan Diyarbakır karpuzu, otlu peynir, Pervari balı, Antep baklavası, Tatar böreği, Selanik gevreği, Arapaşı, Çerkez tavuğu, Babukko'dur.

Vatan kültür değildir, sadece dil, sadece müzik, sadece halk oyunu, sadece din, sadece bayrak, sadece sadaka taşı, sadece vergi, sadece milli gelir değildir. Vatan kişinin karnının doyduğu yer de olabilir gözyaşının aktığı yer de.

Bu sebeple Çanakkale Şehitleri, Sarıkamış, Sakarya, Mohaç, Niğbolu, İstanbul'un fethi, İstiklal Savaşı ve İstiklal Marşı vatandır. Vatanın tapusu şehitlerin mezar taşlarıdır.

Vatan sevmektir, benimsemektir, önemsemektir. Vatan mevcudun mânasıdır. Vatan ecdadın mirasıdır. Vatan nutuk değil vasiyettir. Hem vasiyet hem nasihattir. Vatan verilmiş sözdür. Söz namustur. Namusun ne olduğunu namussuzlardan başka herkes bilir.

Vatan Yunus'tur. Yunus Emre'dir, neden, çünkü vatan onun yokluğunda yerine koyacak bir şey bulamamaktır. Vatan dayanışma, paylaşma, adalet, şefkat, merhamet ve fazilettir. Vatana gösterilecek muamele hürmet-hizmet ve merhamettir. Vatan ahlâktır. Vatan tevazu ve kahramanlıktır.

Vatan Selimiye'dir, Hacı Ârif Bey'dir, Mevlana'dır. Vatan "bana ne!" diyemeyeceğiniz bir şeydir. Vatan bu dünyada ahiret için çalışılacak bir imtihan mekânıdır. Vatan kitaplar, kütüphaneler, âlimler, şeyhler, tekkeler, üniversiteler, taş-toprak-ağaç-kuş ve uçsuz bucaksız bozkırdır. Bozkırda esen rüzgârdır. Kangal iti, sürü, çoban ve kavaldır. Vatan

Nemrut'ta batan güneş, İshakpaşa Sarayı'na dolan gün ışığıdır. Vatan Ayasofya, Hacı Bayram, Ak Şemseddin, Eyüp Sultan ve Hacı Bektaş'tır.

Vatan davul-zurnadır.

Vatan baş-bar, halay ve toprağa vurulan dizin izidir.

Vatan sadece kültür, sadece inanç, sadece hatıra, sadece ortak çıkar, sadece ülkü birliği falan değildir.

Vatan kandır. Sadece kan değil emektir. Toprağa değen alın teridir. Gözün bebeğidir. Ayaktaki ferdir. Vatan genetik, botanik, fizik, kimya vb. gibidir. Ancak ölçüye tartıya gelmediği için sadece bunlarla belirlenemez. Vatan aynı anda hem maddi hem manevî bir varlıktır. Akıl ile kavraması zor, kalp ile sevilmesi kolaydır.

Başını secdeye koyduğun yerde hür ve müstakil olmaktır. Namazda makam, mevki, dil, ırk tanımaksızın aynı kıbleye yönelmektir. Vatan kardeşlik, vatan barıştır. Vatana kastedene karşı kelle koltukta savaşmaktır. Vatan namusu kadar; suyunu-toprağını-kurdunu-kuşunu-börtü böceğini kem gözlerden sakınmaktır. Vatan ne kalkınmaya feda edilir ne ilerlemeye; ne falan ideolojiye ne stratejik ortaklığa.

Vatan sevgilidir. Aslı'dır, Kerem'dir, Leyla ile Mecnun'dur. Vatanın fertleri bir tarağın dişleri gibidir. Vatan hemşehrilik, vatan komşuluk, vatan başını omzuna koyup ağlayacağın bir arkadaş, askerlik, vatan futbolculuk, doktorluk, hemşirelik, mühendisliktir.

Vatan kuş uçmaz-kervan geçmez köylerde dil bilmez çocuklara öğretmenliktir. Vatanı şairler şiire, bestekârlar musikiye, âlimler yazıya, ressamlar resme, fotoğrafçılar fotoğrafa nakşetmek ister.

Vatan bunlara sığmaz.

Vatan ancak vatan için atan bir kalbe sığar.

Yahu arkadaş o kadar deştin o kadar karıştırdın, o kadar gevezelik ettin ki, vatana çorbaya çevirdin yani.

Hay ağzına sağlık. Vatan zaten hastaya götürülen bir tas çorbadır. Vatanın hamasete ihtiyacı yoktur. Bunu ancak vatandan ayrılanlar anlar. Vatandan gayrısı gurbettir. Gurbette duyulan hasrettir. Bir tas çorbaya duyulan hasret.

Daha derine dalarsak vatan dahi bu dünya gibi bir gölgeliktir. O gölgelikte Cenab-ı Hakk'ın emri uyarınca bir nebze dinlenmektir.

Sonrası ebedî âlem."

Kahvede ses kesildi. Dinleyenler dalgın dalgın geçmiş günleri andılar, vatanı düşündüler. Yedikleri ekmeği, yürüdükleri yolları, sevinci, üzüntüyü.

— Vay be! Adam döktürmüş.

— Gözlerim yaşardı yani.

— Vatan bu! Boru değil.

Mütarekeden sonra vatanın dört bir yanında Müdafa-yı Hukuk cemiyetleri kurulmaya başladı. Bu ne demektir Mustafendi? Şu demektir dinle. Bu millet tarihinin hiçbir döneminde köle olmamış, bağımsız kalmıştır. Nasıl? Devlet kurarak. Teşkilat, örgüt kurarak. Birlik olarak. Diyorlar ki devlet insan içindir. Doğru.

— Çünkü örgütsüz güç, güç değildir. Bu Müdafayı Hukuk cemiyetleri Mustafa Kemal'in Anadolu'da toplayacağı kongreler ve devletin yeniden inşası için zemin hazırlamıştır.

— Hocam siz bize yine tarih anlatmaya başladınız.

— Ne yapayım evladım, benim hayatım tarih.

Doğrudur. Molla da kendince bir tarih yazıyordu. "Molla Murat tarihi". Bu tarihe uygun olarak en yakında kurulan Müdafa-yı Hukuk Cemiyeti'ne haber gönderdi. Başta ben olmak üzere Tosunlar köyü ve civardaki yörük köyleri emrinizdeyiz, dedi. İşte Milli Mücadele ruhu bu. Bunu anlatmadan destanı nasıl tamam ederiz.

Şimdi müsaade ederseniz size bir miktar daha tarih anlatacağım. Tarih bilinmeden bugün anlaşılmaz, bugün anlaşılmadan yarına bakılmaz. Hani diyorlar ya; devlet insan

içindir, doğru ama insan da devlet içindir. Bunlardan birini öne almamalı. Tarihe bakarsak devlet kuramamış Türklerin silinip gittiğini görürüz. Bu yüzden büyük ceddimiz Fatih Sultan Mehmet devletin bekası, için karındaşını feda etmek caizdir demiş. Kanun koymuş.

Efendim anlatacağım bir kahramanlık destanıdır ki, bizim destan onun yanında sıfır kalır. Bu Medine müdafasını yürüten Çöl Kaplanı Fahrettin Paşa'nın destanıdır.

Bildiğiniz gibi Şerif Hüseyin, İngiliz kışkırtması ile isyan etti. Dört oğlu da kendine katıldı. Fahrettin Paşa'nın savunduğu Medine dışında her yer asilerin eline geçti.

Paşa mukaddes emanetleri iki bin askerle İstanbul'a gönderdi. Meşhur İngiliz casusu Lavrens, Hicaz demiryolunu dinamitle parçaladı. Medine'nin Anadolu ile irtibatı kesildi. Zaten Devlet'in Hicaz'a, Medine'ye bir destek vermesi mümkün değildi.

Hiçbir yerden yardım gelmeyince şehirde açlık ve hastalık hüküm sürmeye başladı. Bu sırada İstanbul Hükümeti Fahrettin Paşa'dan şehri teslim etmesini istedi. Paşa hükümete şöyle bir cevap gönderdi: "Medine'den Türk bayrağını ben kendi elimle indiremem. Eğer mutlaka tahliye edecekseniz, buraya başka bir kumandan gönderin".

Yine bildiğiniz gibi savaş kaybedildi ve Mondros Mütarekesi imzalandı. Mütarekeye göre Paşa'nın teslim olması gerekiyordu. Hükümet ona bir yüzbaşı göndererek teslim olmasını istedi. Paşa bu adamı hapsetti, İstanbul'a da cevap vermedi. Bunun üzerine hükümet padişahın imzasını taşıyan bir fermanı Adliye Nazırı Haydar Molla ile Medine'ye gönderdi. Paşa hayretler içinde kaldı. Bir Osmanlı Padişahı nasıl olur

da “Medine'yi düşmana teslim et” diye ferman gönderirdi. Hayır dedi. Bu ferman sahtedir, inanmıyorum. Yine teslim olmadı. Her geçen gün açlık ve hastalık yayılıyordu. Paşanın askerleri azalmıştı. Ayakta kalanlar günlük bir avuç çekirge yiyordu. Paşa dahi çekirge yemekte idi.

Dolayısıyla o da hastalandı. Bütün baskı ve tehditlere rağmen teslim olmadı. Yatağını Ravza'nın yanındaki bir medreseye taşıdı. O sırada yanında bulunan bir subayın hatıratına göre ateşler içinde yanıyor, geceleri uyuyamıyordu.

Kendi subayları bir gece aralarında görüşüp şu neticeye vardı. Böyle giderse biz dahil bütün asker ya açlıktan, ya hastalıktan öleceğiz. Bu müdafanın bir mânası kalmadı. Paşa'yı derdest edip birlikte teslim olalım.

Ve dediklerini yaptılar. Bir gece gizlice Paşa'nın yattığı yere girip onu yatakta yakaladılar. Paşa kendi subaylarına bakıp acıyla şöyle dedi: “Bırakın beni, durum anlaşıldı”.

Ertesi gün teslim merasimi yapılacaktı. Ve yapıldı. İngiliz komutan Paşa'nın kılıcını kendisine teslim edeceğini sanıyordu. Ama öyle olmadı. Paşa Hz. Peygamber'in kabri önüne gitti. Diz çöktü. Kılıcını çıkardı ve şöyle dedi: “Yâ Resullallah! Şahit ol. Ben seni teslim etmedim. Kendi askerim beni buna zorladı. Çaresiz kaldım. Şahit ol!” Böyle diyerek gözyaşı döktü ve kılıcını oraya bıraktı.

Devlet teslim olmuş, Paşa teslim olmamıştı. Mütareke'den sonra yetmiş iki gün dayandı. Böylece tarihe Medine müdafii çöl kaplanı diye geçti. Evet tarih galibiyetleri yazdığı gibi şanlı müdafaları da yazar. Plevne müdafii Gazi Osman Paşa gibi. Evet tarih anlatıyorum. Tarih bilinmeli ve ders alınmalı. Hani daha önce söylemiştim Sultan Vahidettin için bir paragraf

açacağımı söylemiştim. İşte şimdi yeri geldi. O paragrafı da açıyorum.

— Yahu Molla bi sus. Biraz ara ver.

— Ne var, ne oldu?

— Damağımız kurudu, bi çay içelim bari.

— İyi içelim, güzelleşelim.

Çaylar içilirken cemaat birbirine yeni duydukları Fahrettin Paşa destanını naklediyor. "Aşkolsun! Ne adammış be!" nidaları yükseliyor.

Çaylar bitip bardaklar toplanınca Molla:

— Eveet! Nerde kalmıştık?

— Sultan Vahidettin'de.

Şimdi efendim size söyle diyeyim. Sultan Vahidettin bir Osmanlı Padişahıdır. Padişah tedbirli olmalıdır. Yani nedir? Şudur: Kötüsü gelirse ben kendimi, ev halkını, şehrimi, vatanımı nasıl savunurum diye tedbir almalıdır. Tedbirin asgari şartı şudur. Arkadaş saray adamlarının bir kısmını silahşorlardan tayin et. Günü gelince senin için canını verecek adamlar. Bir gizli köşeye silah ve cephane yığ. İşgalci İngilizler seni ve aileni tehdit ediyor, teslim ol mu diyor?

Ulan hadi bakalım, gelin de teslim alın de. Hani gelirlerse gayret kemerini kuşan, Allah'a dayan, karşı koy. Adamlarınla birlikte dayanabildiğin kadar dayan. Fahrettin Paşa'yı örnek al. Ölürsen şehit, kalırsan gazi olursun. Kimse sana hain, korkak, vatanı bıraktı kaçtı diyemez. Geride bir destan bırakırsın. Madem Mustafa Kemal'i Anadolu'ya sen gönderdin; bu destanı da kendin yazmalı idin.

Benim Vahidettin'den beklediğim bu idi. Büyük adamlar büyük işler yapmalı. Ne demişler: Kişi ölür, namı kalır.

Bu kahvenin dört cephesi var. İlki şu size naklettiğimiz sohbet halkası. İkincisi onun az ilerisinde siyaset fokurdatan particiler, üçüncüsü iskambil, okey ve tavla oynayanlar, dördüncüsü çekme katta ders çalışan talebeler.

Kahvenin merkezinde Şerafettin yer alır. Hem patron, hem ocakçı, hem garson, hem arkadaş, aynı zamanda kahvenin neşe kaynağıdır.

Şerafettin gençliğinde dört yol ağzında dört tekerli, tenteli arabası ile gazoz-ayran satardı. Kovboy filimlerine bayılır, hiç kaçırmazdı. Bu tutku ile başına bir kovboy şapkası geçirmiş, adı Şerafettin olduğu için mahalle arkadaşları tarafından Şerif olarak çağrılır olmuştu.

Bu hoşuna gidiyordu.

Biri ona Şerif şurdan bir gazoz patlat dediğinde, sanki ateş eder gibi testerenin arkası ile gazoz kapağına vurur, şişeden dökülen köpükler ile mest olurdu.

Akşam arkadaşlarıyla birlikte bahçe sinemasına gider, sinema çıkışında maça kızı oynarlardı. Mahalle takımında futbol oynayan bu çocukların hiçbiri okumadı. Kimi berber, kimi kaportacı, kimi zabıt kâtibi oldu.

Tâ ki askere gidinceye kadar.

Askerlik gençleri olgunlaştırır. Vatani görevini bitirip dönenler yavukluları ile evlenirler, Kimi dükkân açar, kimi kalfa olur. Şerafettin askere gitmeden önce televizyonda oynayan bir dizideki Taytıs lakabını aldı. O da bir şerifti. Bundan gocunmak bir yana hoşuna da gitmişti. Yoldan geçenler:

— Na'ber Taytıs? diyorlar, o da; kovboy şapkasının ucunu tutarak:

−No'lsun iyidir işte, diye cevap veriyordu.

Kendisine en çok takılan en sevdiği arkadaşı Berber Hüsam'dı. Berber onu kızdırmak için türlü oyunlar oynardı. Bunlardan en meşhuru şöyle:

Hüsam mahalle çocuklarından birinin eline beş-on kuruş tutturur; çocuğun başına bir bant ile bir tavuk tüyü takar; "Git Şerife de ki Hüsam abim bi gazoz istiyor" diye çocuğu Şerife gönderir; Şerif gazozu bizzat getirip o sırada müşterinin tıraşı ile meşgul olan Hüsam'ın başından aşağı dökerdi. Bütün esnaf kahkahadan kırılırdı.

Mahalle hayatının yaşadığı güzel günlerdi. Lâkin Şerit askerden döndükten sonra bu Taytıs lafına iyice kıl olmaya başladı. Hatta kendine böyle seslenen biri ile kavga etli. "O günler geride kaldı. Bitti. Benim adım Şerafettin" diye söyleniyordu. Evliliğinde kayınpederi güya şöyle demiş: "Evladım Şerafettin ortalarda bir Taytıs lafı dolaşıyor, bu neyin nesidir deyince, kızarmış; "Aldırmayın babacığım gerizekalı arkadaşların uydurması" diye cevap vermişti. Genç kayınpeder yutar mı, kıs kıs gülmüş. Nerde böyle anlayışlı kayınpederler.

Şerafettin kayınpederin desteği ile kahveyi açtı. Kahve tüm mahallenin uğrak yeri oldu. Şerafettin'in eli para gördü, bir daire aldı. Ama yaş ne kadar ileri giderse gitsin insanın gençlik lakabı üzerine yapışır kalır. Şerif Taytıs unutulmadı. Unutmayanların başında artık çoluk çocuğa karışmış Berber Hüsamettin geliyordu. Bu tip adamların içinde muzır bir çocuk barınır. Mezara kadar onunla birlikte yaşar.

Hüsam'ın Şerafettin'e takılması sürdü gitti. Bugünlerde dahi mahalle çocuklarından birkaçının başına tüy takıp kahve kapısına yanaşıyor, oradan "Taytıs, Taytıs" diye bağırıyor ve tabanları yağlayıp kaçıyor. Şerafettin elinde gazoz şişesi küplere binip, tabanına bastığı sivri burun ayakkabılarını fırlatarak, bazan kapı eşiğine takılıp tökezleyerek koca göbeğini hoplata hoplata arkalarından koşuyor: "Ulan şerefsizler, ulan alçaklar" diye küfüre günaha batıp bağırıyor, tüm çarşı esnafı kapılara dökülüp manzaraya katıla katıla gülüyor; Şerafettin bu defa onlara dönüp: "Ne var arkadaş, tiyatro mu oynuyor, hadi içeri içeri" diye onları azarlıyor, nefes nefese kaldığından kahve önündeki sandalyelerden birine çöküp şişede kalan gazozu başına dikiyor.

Oh, biraz ferahladı.

O kahveye girince tüm sesler kesiliyor. Herkes önüne bakıyor. Biri kıkırdasa gazoz şişesinin başına ineceğini biliyor. Kaç kez oldu bu. Şeref sinirlendi mi önüne çıkmayacaksın.

Neden sonra yatışıyor.

Ve kahvenin tanıdık sesleri duyulmaya başlıyor.

Yok artık böyle kahveler.

Bir de "mahalle baskısı" diyorlar.

Mahalle kaldı mı ki baskısı olsun.

Yörüklerin işgalci Yunan'a karşı direnişi

Murat'ın düşman işgalini sezdiğini söylemiştik. Lider odur ki tehlike gelmeden tedbirini ala. Murat önce kasabaya inip Saliha ile görüştü. Saliha birkaç aylık kurstan sonra hemşire olmuş, cepheden gelen yaralı askerlere bakıyor, hastanede çalışıyordu.

— Kolay gelsin hemşire.

Saliha döndü baktı, yüzü ışıdı.

— Aşkolsun Murat! Böyle günlerde dahi espriyi bırakmıyorsun.

Murat bu aydınlık yüze, bu iri gözlere baktı. Az daha baksa! Gerisini demeyelim.

— Neşesini kaybeden yarışı kaybeder. Bak sana ne diyeceğim.

— Buyur.

— Düşman bugün yarın buraları işgal edecek.

Saliha endişeli.

— Nereden biliyorsun?

— Kör görmez sezer derler.

— Evet.

— Biz şimdiden tedbirimizi alalım.

— Nasıl?

— Ben Çamaltı Köyü ahalisini yukarıya, yaylaya taşıyacağım.

— Sonra.

— Düşman gelirse dağlarda daha iyi savaşırız.

— Bayağı savaş yani. Peki ben ne yapmalıyım? Bu hastaları bırakamam.

— Sen bize lazımsın. Belki dağda da yaralanan, ölen olacak. Bir hemşire lazım.

Koğuşta idiler. Saliha hastalarına döndü. Hepsi gencecik çocuklardı. Onu bir abla bir anne gibi görüyorlardı.

— Hayır, hayır. Onları bırakamam.

— Düşman gelirse buraları yakar yıkar. Ne hasta dinler ne hastane.

Murat epeyce uğraşıp Saliha'yı razı etti. Dâye ve emektar kâhya Hasan Efendi ile eşi de gelecekti.

Köye haber saldı. Hayvanlar geldi. Taş konağın eşyası ile Saliha'nın eşyası katırlara yüklendi. Kadınlar beygirlere bindi. Murat onları adamlarına emanet edip kasabada tanıdığı esnafı ve tüccarı dolaşmaya çıktı. Onlara da dağlara çekilmeyi teklif etti. Kiminin aklına yattı bu teklif, kiminin yatmadı.

Mustafendi burada Molla'ya takılmadan duramadı.

— Arkadaş gören der ki bu bir Feld mareşaldir, askeri yönetiyor, savunma hattı kuruyor. Yok öyle şey. Bu molla söylemesi ayıp düşmanın geldiğini duyunca dağda bir sağa bir sola koşup, aman dostlar bana saklanacak bir yer. Hani bu yörüklerin başı ya, önce beni ipe çekerler diye o mağara senin, bu mağara benim dolaşmış. Sonra bir kuytu mağara

seçip oraya gizlenmiş. Adamlarına sıkı tenbih etmiş: "Kim burnunu buradan çıkarır yerimizi belli ederse onu düşmandan önce ben vururum" demiş.

— Ha, ha, hayt! Yavrum sen askerlikten ne anlarsın. Arkadaşlar, bunu askere almadılar biliyor musunuz?

— Neden acaba?

— Neden olacak boyu tutmadı. Yani bu yer cücesi fitnenin başı olduğu için aman orduya girmesin her yeri kokutur diye hakkında ferman çıktı.

— Höst! Orda dur. Ben okumuş yazmış adamım, askerliğimi yazıcı olarak yaptım.

— Neyse şimdi işin ince yerindeyiz. Bu sefilin lafına bakmayın siz.

Biz yörükler üzerimize düşeni yaptık. Osmanlı Devleti'ni kuranlar da konar-göçer idi. Bir nevi yörük. Birinci İnönü Zaferi'nden önce biz düşmanı püskürttük, köyümüze sokmadık.

Gerçekten de öyle oldu.

Murat savaşacak adamları ile Kocadağ'ın eteklerinde bir savunma hattı oluşturdu. Top atışı olursa kadın ve çocukların, ihtiyarların mağaralara girmesini söyledi.

Düşman geldi ve beklenildiği gibi bir iki top atışı yaptı. Neyse ki mermiler ne köye, ne insana, ne hayvana isabet etti. Yunanlı sandı ki bunlar korktu, sindi. Gayet rahat dağa tırmanmaya başladı. Tam ortalara geldiğinde öyle bir ateşle karşılaştı ki sanırsın cehennem ateşi. Yörükler attığını vuruyordu. Düşman kumandanı baktı ki çok zayiat veriyor, askerini geri çekti. Ne olacak, dağ başında iki köyü zaptetsek

ne olacak. Orda bir ganimet yoktur. En iyisi öncü birliklere katılıp Anadolu içlerine yürümek, deyip çekildi.

Sen misin çekilen! Yörük atlıları bunların peşine düştü, kırdı geçirdi. Tâ ki, kalabalık düşman ordusuna çatana kadar. Sonra dönüp geldiler.

Bildiğiniz gibi düşman Sakarya'da bozuldu, kaçtı geldi, yerli Rumlarla beraber Yunanistan'a savuştu.

Kaçarken köyleri kasabaları yaktı, yıktı. Ama Çamaltı'na dokunamadı.

Bütün bunlar 1919 yılında oldu. Mühimdir. Bildiğiniz gibi Mustafa Kemal 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktı. Neden çıktı? Milli Mücadele'yi örgütlemek için. İttihatçı liderler dahil bu işi becerecek adamın Mustafa Kemal olduğunu herkes kabul ediyordu. İyi bir asker ve yaman bir siyaset ustası idi. Kongre için Erzurum'a vardığında Karabekir Paşa "Emrinizdeyim" diyerek ona yol verdi, kongrenin toplanmasını sağladı. Aynı yıl Temmuz ayı. Eylül'de Sivas Kongresi oldu. Aynı yıl Misak-ı Milli sınırları belirlendi.

Ardından Ferit Paşa Hükümeti Mustafa Kemal'i idama mahkum etti. Yahu arkadaş hem Anadolu'ya gönderiyorsun, hem idam kararı alıyorsun. Bu ne perhiz, bu ne turşu. Ha! İngilizler baskı yaptı diyeceksiniz. Varsın yapsın. Millet nelere katlandı. Siz de buna katlanın. İmzalamıyorum arkadaş de. Kocadağ'ın yörükleri gibi diren. Yok arkadaş yok! Ne padişah, ne sadrazam, ne bir türlü dikiş tutturamayan İstanbul hükümeti bu imtihanı veremedi. Sınıfta kaldı. Ardından Sevr Anlaşması imzalandı. Tarih burada kalsın biz dönelim yörüklere.

— Şu Saliha asil kadınmış Molla Bey.

— Nerden çıktı bu şimdi?

— Onca zaman beraber olduk, bir kez olsun sana baktığını görmedim.

Molla biraz gururla gülümsedi.

— Ya! Demek onu takip ettin. Vay Gülhanım vay!

— Ederim! Erimsin benim. Seven kıskanır.

— Neyse ki kıskandığını belli etmiyorsun. Bu da senin güzelliğin.

— Aradan bu kadar zaman geçti. Sen ne hissediyorsun?

Molla durakladı, uzaklara baktı.

— Benim kaderim sensin. Kişi kaderini kucaklamalı.

Gülhanım'ın gözleri yaşardı. Adamın yarasına dokunmuştu. Ne gereği vardı. Aşkın damgası silinmez.

— Kaderimi kucaklayayım bari.

— Dur kız! Gören olacak, bu yaşta.

— Görsünler. Helalimsin. Peki şimdi ne yapacaksın?

— Şimdi yara sarma zamanı. Köylü aşağı inmeli. Bismillah deyip sabanın kulpuna sarılmalı. Yeniden başlıyoruz.

— Saliha!

— Onu da kasabaya götüreceğiz. Düşman yaktı, yıktı. Ben inip bir bakacağım. Toparlanmak zaman alır.

Kasaba perişan olmuştu. İnsan unsuru kalmamıştı. Dağlara

çekilen esnaf, tüccar, memur ağır ağır kasabaya dönüyor, yıkılan evini yeniden yapmaya çalışıyordu. Neyse ki fukaraya iş çıkmıştı. Köylerden çok adam geldi, inşaatta çalıştı, Yıkmak kolay, yapmak zor denilmiş.

Hali vakti yerinde olanlar hariç millet varını yoğunu kaybetmiş, üretim ve ticaret durmuş, kıtlık elvermişti. Bir ölçek buğday bir sarı liraya gidiyordu. Çamaltı ahalisi köye inince Murat Titiz Hoca ile buluştu.

— Hocam millet açlık çekiyor, ne yapmak lazım?

Titiz Hoca hiç duraksamadan:

— Mağaralara depo ettiğimiz unu, buğdayı fukaraya dağıtacağız. İhtiyaçtan fazlasını.

— Vermek istemeyen olursa!

Titiz Hoca celallendi:

— Ne demek vermek istememek? Müslüman böyle günde belli olur. Vermeyenin icabına ben bakarım merak etme.

Murat köylüyü köye indirmeden bir konuşma yaptı. Düşman işgaline karşı verilen mücadeleyi övdü. Şehitleri rahmetle andı, gazileri selamladı.

— Köylüler, arkadaşlar, yörükler. Şimdi büyük cihada gidiyoruz. Muhaciri karşılayan, evini aşını onunla paylaşan ensar misâli fukarayı kucaklayacağız.

Buralara pek uğramadı ama aşağıda kıtlık kol geziyor.

İnsanlar ot yemekte.

Şimdi!

Mağaralardaki unumuzu, buğdayımızı köye indireceğiz. Her aile ihtiyacından fazlasını fukaraya dağıtacak. İtirazı olan var mı?

Kimseden ses çıkmadı.

—Sizlerin böyle cömert olduğunuzu biliyordum. Unutmayın cennetin kapısını cömertler açacak. Yeniden tarlamızı sürüp tohum atacağız. Bağımızı budayıp, zeytinlere bakacağız. Haydi Cenab-ı Hak yardımcımız olsun.

Ha! Öküzü olmayana öküz vereceğim. Bir de şu: Davar sağanlar sütü yağa peynire yatırmasın. Kasabaya götürün çocuğu olanlara, ihtiyarlara dağıtın.

Murat'ın durumu da pek parlak sayılmazdı, Ticaret durmuş, alacaklarını tahsil edememişti. Gelen giden olmadığı için ne değirmen çalışıyor, ne hanlarda adam kalıyordu Neyse ki epeyce birikimi vardı.
Murat bu karagünleri böyle atlattı.

Saltanat kaldırıldı.
Vahidettin yurt dışına çıktı.
Başşehir Ankara oldu. Ve Cumhuriyet ilan edildi. Saltanat kaldırıldıktan sonra Büyük Millet Meclisi idareyi ele aldı. Birinci Meclis ile kısa dönem bir demokrasi yaşandı. Sonra idareye hâkim olan Mustafa Kemal muhaliflerini susturarak Şevket Süreyya'nın deyimi ile "Tek Adam" oldu.

Devrim çocuklarını yer diyorlar. Bu doğru, ama şu da doğru. O yıllarda Rusya'da Stalin, Almanya'da Hitler, İspanya da Franko, İtalya'da Mussolini devlet başkanı idi. Yani diktatörlük yaygındı.

Mustafa Kemal de benzer bir yönetim kurdu. Yandaşları başka türlü olamazdı, diyorlar. Bir dizi inkılap yapıldı. Devlet dini vasfını kaybedip dünyevî oldu. Millet yerine ulus inşa edilmeye çalışıldı. Bütün bunlar millete rağmen millet için yapıldı diyorlar. Acaba doğru mu yapıldı?

Bunca yıl sonra durup düşünmek lazım.

— Sen ne dersin Hoca, doğru mu yapıldı?

— Aslına bakarsan Tanzimat'tan hatta daha öncesinden başlayan bir çözülme ve batılılaşma vardı. Ahmet Cevdet Paşa "Mecelle" ile orta yolu bulmaya çalıştı. Önemli bir çalışmadır. İslam kalarak çağı yakalama gayretidir. Sultan Abdülhamit Han da bu yolda yürüdü. Ancak Cihan Harbi bizi yolun sonuna getirdi. Mustafa Kemal kurudu denilen altı yüz yıllık ağacı kökünden kesti. Yerine yeni bir ağaç dikmek istedi. İyi de, toprak aynı toprak, su aynı su. Bir gecede, üç günde, üç senede zihniyet değişmez, hele inanç ve iman hiç değişmez. Zorla güzellik olmaz. Millet gitsin ulus gelsin demekle olmuyor.

Uzatmayalım Birinci Meclis'in iklimi sürse idi, işler suhuletle yürüyebilirdi.

— Peki Hocam bundan sonra.

— Bundan sonra korkarım Kur'an dahi okuyamayız.

— Aman Allah saklasın. Ne yaparız biz?

— Şimdiden tedbir almalı.

— Yani!

— Kötüsü gelirse talebeyi okutacak yer hazırlamalı.

Saliha'nın taş konağa yerleşmesi

Cumhuriyet ilan edildiğinde Hamit sekiz yaşındaydı. Titiz Hoca'dan okumuş hafız olmuştu.

Pek celalli bir çocuktu. Aniden parlar yakıp yıkardı. Köy çocukları ondan çekiniyorlardı. Güçlü kuvvetli idi.

Dedesi onun alevini söndürmek için toprakla dost etmek istedi. Bir çift sürme merasiminde sabanın devirdiği toprağa yatırdı onu.

— Kokla Hamit, kokla! Aslımız budur bizim unutma. Toprağı sev, sakın satma. Toprak satılmaz unutma.

Hamit ömür boyu unutmadı bu öğüdü ama o sırada onun gözü sürülen tarlaya konup kalkan kuşlarda idi.

Koynuna bir yığın taş doldurup kuşları kovalamaya başladı. Merasime katılan köylü gülmekten kırıldı. Kuş taşlamayı tamamlayan çocuk dedesinin yanına vardı.

— Yavrum neden kuşları taşlıyorsun?

— Ama dede tarlamıza konuyorlar.

— Yer de, gök de Allah'ındır, unutma. Biz sade emanetçiyiz.

Hamit terini sildi, emanet sözünü anlamamıştı. Murat devam etti:

— Bu toprakta kurdun, kuşun hakkı var. Hem onlar zararlı böcekleri temizliyorlar.

Hamit yeniden kuşlara döndü. Sabanın devirdiği toprak peşinden gidiyor, ara sıra başlarını indirip kaldırıyorlardı, Dede torun bir süre sürülen tarlayı seyrettiler. Zaman geçecek ekinler yeşerecek, daha sonra başak çekecek, yeşil başaklar rüzgârın önü sıra bir o yana bir bu yana sallanacak, tarla kuşlarının sesi duyulacak.

Murat atına bindi, torununu eğerin önüne oturttu. Yüksekçe bir tepeye çıktılar. Göz alabildiğine uzanan araziye baktılar. Tarlalarda dört çift öküz dolanıyor, toprak ile güneş buluşuyordu.

— Bak Hamit! Bu gördüğün arazi bizim. Yani benden sonra senin olacak. Onu koruyup kollayacaksın. Tamam mı?

— Tamam dede.

— Toprağa iyi bakar, sürer, çapalar gübrelersen, o da sana iyi mahsul verir. Yok arkanı dönüp gidersen, emek vermezsen toprak sana küser.

Hamit toprağın küsmesini anlayamadı. Daha sonra bağlara gittiler. Her yan çalışıp çırpınan adamlarla dolu idi. Murat, komşu bağ sahipleri ile görüştü. "Bu yıl havalar iyi giderse hasat zamanı yüzümüz gülecek" dediler. Bağcılardan biri Hamit'e asmanın nasıl budandığını, nasıl üzüm olduğunu, nasıl toplandığını anlattı.

Oradan kalkıp zeytinliğe gittiler.

Zeytinlerin dibi silme çiçek dolu idi.

Hamit çiçeklere doğru koştu. Murat işçilerle konuşurken Hamit bir kucak çiçek topladı. Koşarak dedesine geldi:

— Bunları Hanım Ninem'e götürelim, dedi.

Murat bu hem öksüz, hem yetim çocuğa şefkatle baktı. Gözleri yaşardı.

Kasaba yavaş yavaş hareketleniyordu. Evini terkedenler geri dönüyor, sokaklarda ahşap, tuğla, çimento yüklü beygirler dolaşıyordu.

Murat bir uzun süre taş konağın tamiri ile ilgilendi. Yangından nasılsa kurtulmuş bir handa yatıyor, tamiratla uğraşan işçilerin başında duruyordu.

Saliha çok ısrar etmiş, hastalar beni bekliyor diye yalvarmış ve kasabaya inmişti.

Gerçekten de Yunan'ın yurdu terkederken yaptığı mezalim sonucu hastane tıklım tıklım hasta ve yaralı doluydu. Saliha hastanede yatıp kalkıyordu.

Dâye, Hasan Efendi ve yaşlı hanımı köyde kalmıştı.

Kasabaya ilk indiklerinde Saliha önce kendi konaklarına gitti. Koca konaktan geriye bir iskelet kalmıştı. Kızcağız tüm çocukluğunu, gençliğini geçirdiği konağın enkazı arasında dolaşırken haliyle ağlıyor, her adımda yarısı yanmış bir eşyaya raslıyordu. Meselâ şu kapkara olmuş koltuk babasının gözlüklerini burnunun ucuna indirerek gazete okuduğu koltuktu. Sanki babası hâlâ o koltukta ve az sonra Emine Hanım bol köpüklü bir kahve getirecek.

Yanmış hatıralar, bir daha geri gelmeyecek aydınlık gürbüz günler.

Bir yastık kılıfından arta kalan kanaviçe işleme. Üzüm salkımları, sarı yapraklar ve bir küçük kuş.

Biri koluna girerek onu bu yıkıntının arasından çekip çıkarıyor.

Murat! Sağol Murat!

Beni hayata bağladın, yaşamanın bir mânası olduğunu senin-

le anladım. Kadere rıza ve hastane. Genç yaşında kurşun yemiş çocukların masum bakışları. Aşkın bereketli ovası. İşte bu masumiyet. Sevmek ve bir karşılık beklememek.

Ya Rabbi! Ne kadar zor.

Nihayet taş konağın tamiri bitti. Zaten yıpranmış olan bu binanın böyle bir tamire ihtiyacı vardı. Odalar bembeyaz alçı ile sıvandı. Dışı toz pembe, pencere pervazları beyaz oldu. Kasabanın ayakta kalan binalarından biri. Bey kızına yakıştı yani.

Dâye, Hasan Efendi ve eşi, Saliha'nın eşyaları ile beraber geldiler. Konaktan giden eşyaları da getirmişlerdi.

Saliha Murat'a bunları beraber yerleştirelim dediyse de Murat yanaşmadı. Ben anlamam, ayak bağı olurum, siz yerleştirin dedi. Saliha hastanede görevli olan, öteden beri arkadaşlık ettiği İzmirli bir bayan doktorla geldi, işe başladı. Üç delikanlı hanımlara yardım ediyor, Murat arada bir gelip ne yaptıklarını soruyordu.

Yahu arkadaş hanımların bu eşya yerleştirmesi nasıl bir merasim. O koltuk oraya olmadı, buraya çekin. Kanepe yakışmadı duvara dayayın. Halıyı kaldırın kilimi serin.

Aman! Düşman başına.

Murat bu işe girmediğine çok sevindi.

Titiz Hoca'nın şapka ile imtihanı ve harf inkılabı

Şapka kanunu çıktı.

Şapka ile beraber medeni kıyafet giyilecekti.

Nedir o? Ceket, pantolon, firenk gömleği, bulunursa kıravat.

İyi de şapka yok.

Bunu fırsat bilen birkaç tüccar Avrupa'dan şapka getirtti. Kasabanın tüccarı da vilayete gidip paylarına düşeni aldı. Ama şapka az, müşteri çok. Bu durumda öncelik memurlara verildi.

Memurlar zaten geçen asırdan bu yana ceket-pantolon giyiniyor, kıravat takıyordu. Fark sadece şapkada idi. Fes mi, şapka mı?

Bu şapka yüzünden çok kan döküldü. Kurunun yanında yaş da yandı.

— Yahu Molla! Duyduğumuza göre kanun çıkar çıkmaz soluğu vilayette alıp kendine bir şapka beğenmişsin.

— Doğrudur! Emir demiri keser.

— Hah! Şöyle.

— Ben ne ise de Titiz Hoca'nın asabı bozuldu. "Bu ne zulümdür

arkadaş, ben bu alâmet-i küfrü giymem" deyip duruyordu.

— Ne yapacaksın? dedim.

— Uzlete çekileceğim.

— Yani!

— Bir ayağım çukurda. Emr-i Hak vaki olana dek evden çıkmam.

— Ya cami, ya namaz.

İyice celâllendi.

— Ulan namaza da şapkayla gidecek değilim ya!

Hoca gerçekten uzlete çekildi. Camiyi cemaatı müezzine bıraktı. Çocukların dersini evinde veriyordu.

Fukaralık diz boyu.

Memurlar kılık kıyafeti düzeltti ama ya esnaf, ya köylü. Bir takım elbise şu kadara. Millet harpten çıkmış, kıtlık görmüş. Şalvarından bir ip çeksen yüz yama dökülüyor. Bir mintan, bir yelek, bir de kuşak o kadar. Başındaki keçe külah delik deşik. Memurlardan bazıları, müdürler falan fötr şapka alsa da esnaf, tüccar ve parası olan köylü kasket alıyordu.

Arap Çavuş kasabada karakol komutanı idi. Epeyce esmer olduğundan ona böyle diyorlardı. Yıllardır bu kasabada idi. Milli Mücadele'de Kuvay-ı Milliye'ye katılmış, zaferden sonra yine kasabaya dönmüştü. Halim-selim bir adamdı.

Şapka patırtısında kimseyi incitmedi ama "Kanun kanundur arkadaş, uyacaksınız" dedi. Elinde bir gazete dolaşıyor, şapkaya itiraz edenlere gazetedeki bir fotoğrafı gösteriyordu.

"Bakın arkadaş, bu Osmanlı Devleti'nin sadrazamı. Bir konferanstan çıkıyor. Başında ne var, melon şapka. Siz koca sadrazamdan daha iyi mi biliyorsunuz? Bir zararı olsaydı sadrazam giymezdi".

Bu fotoğraflı izahat karşısında söylenecek söz kalmıyordu. Şapka darlığı sona erip köylü-kentli iyi-kötü bir şapka edinince tuhaf manzaralar zuhur etti. Adam şalvarlı, kuşaklı,

yelekli, mintanlı. Başında gıcır gıcır bir kasket. Herkes birbirine bakıp gülüyor. Hani ne derler, güleriz ağlanacak halimize. Titiz Hoca evinde darlanınca kendini kahveye atıyor, köylünün başındaki şapkaları görünce o da tebessüm ediyordu. Sarığı terketmemişti.

— Ne diyorsun Hoca?

— Ne diyeyim. Gazi yanlış yerden başladı.

— Nerden başlamalıydı?

— Maarif.

— Yani.

— Madem medreseler, tekkeler kapatılıyor. O zaman mektep ile medreseyi meczetmek lazım idi. Bu kolay bir iş değildir ama yapacak âlimlerimiz, tecrübeli muallimlerimiz var.

— Sonra.

— Sonrası sanayi, teknik, ziraat vesaire. Tabii sermaye lazım.

Bir zor iş de budur.

Köyleri teftişe çıkan Arap Çavuş sokaktan geçmektedir. Çavuşu görenler külahı çıkarıp şapkayı giyer. Hoca vakur, çavuşa dik dik bakar. Çavuş Hoca'yı sayar-sever. Bir şu kadar seneden beri tanışırlar. Ardında çok namaz kıldı. Tebessüm edip geçer. Titiz Hoca böyle böyle vefatına kadar sarığı başından çıkarmadı. Tâ ki harf inkılabından sonra köye bir inkılapçı muallim tayin edilinceye kadar.

Muallim Celil Efendi keskin bıçak idi. İnkılap aleyhinde olanları derhal yukarıya rapor ediyordu. Titiz Hoca'yı da çok takip etti ama bir açığını yakalayamadı. Hoca bu şapka meselesi yüzünden evine kapanınca iyice içine döndü.

Nedir bu Ümmet-i Muhammed'in başına gelenler diye fikretmeye başladı.

O orada fikretmeyedursun harf inkılabı geldi yetişti. Milletin asırlar içinde oluşan hafızası karardı; kitaplar, kütüphaneler, şerhler, haşiyeler, şiirler, sözler sükut etti.
Okur-yazar olanlar bir gecede kara cahil oldu ve bu inkılap memlekete, millete pahalıya patladı.
Peki nasıl olabilirdi?

Şöyle: Madem Latin alfabesi isteniyor, tamam. O da gelsin. Ama Arap alfabesi devam etsin. Her iki alfabe ile yazılmış tüm eserler milletin emrine verilsin.
Nasıl büyük bir zenginliktir bu.

Öyle olmadı.
Genç nesiller dedelerinin mezar taşını okuyamaz hale düştü. Mazi ile irtibatımız kesildi. Belki de istenen bu idi. Şurası bilinmeli ki mazi bizi hiçbir vakit terketmez; günün birinde döner gelir.
Hoca hemen Molla Murat'ı aradı, buluştular.
— Korkulan oldu Molla.
— Öyle.
— Ama ben bekliyordum. Hatta sana tedbir alalım demiştim. Şimdi bunlar Kur'an okumayı da yasaklar. Bir tedbirin var mı?
— Var, gel benimle.
Birlikte Murat'ın büyük samanlıklarından birine girdiler. Dışarıdan belli olmuyor ama samanlığın bir mağara ile birleştiği görülüyor.
— Hocam şu mağara ağzını saman çuvalla kapadık mı arkası görülmez.
— Ee!
— Arkaya çocukları alırız her rahlenin başına bir gemici feneri.

— Olur mu dersin?

— Bal gibi olur.

İnkılabın esintisi bir süre sonra fırtınaya dönüşecek; Kur'an eğitimi yapanlar tutuklanacaktı. Elinde eski harfi kitap olan kişiler bunları muşambaya sarıp toprağa gömdü. Yıllar sonra yapılan bazı kazılarda, ne bileyim işte adam bahçesine ev yapacak, dededen kalan arsaya temel atıyor, kitaplar ortaya çıkıyor, gözyaşları sel olup akıyor.

Bu şapka ile harf inkılabı çok can yaktı çok.

Geçen seneler içinde Molla'nın samanlığında bir hayli hafız yetişti. Bunlara "Samanlık hafızları" denir ki, hepsi demir hafızdır yani.

Serbesti zamanında bir çalışan çocuklar, yasak gelince beş çalışmaya başladı. Engeller onları yıldıramadı.

Molla Hoca'nın ağzından meseleyi şöyle özetledi:

"Mektep ile medrese bir yol bulunarak meczedilmeli idi, nasıl olacağı tartışılır; bunun gibi Arap alfabesi ile Latin alfabesi birlikte yürümeli idi. Tevhid-i Tedrisat böyle yapılmalı idi. Yazık. Olmadı. Dine karşı olanlar sözünü yürüttü. Seneler sonra yapılan "Dil devrimi" de aynı gayeye matuftur. Dilimizin manevi cephesini teşkil eden ne kadar dinî kelime, kavram vb. varsa, özeleştirme denilerek ayıklandı. Dil böylece dünyevî hale getirilmek istendi. Ama unutmayın, dil ne sade kitap, ne sade sözlük değildir. Dil aynı zamanda hafızadır. Hafızayı kazımak eski harflerle yazılmış bir mermer kitabeyi kazımak gibi kolay değildir. Hatta mümkün değildir. Ama olan yine yeni nesillere oldu. Asrın başında sadeleşerek kristal hale gelen güzel Türkçe yaralandı, ifade kudretini kaybetti, estetik hüviyetinden uzaklaştı. Yeni nesil-

ler dil fakiri oldukları için kendilerinden otuz kırk yıl önce eser vermiş yazarların kitaplarını anlayamaz oldular."
Harf inkılabından sonra halka Latin alfabesini öğretmek üzere kasabalara, köylere muallimler gönderildi.
Çamaltı Köyüne de bir muallim gelmişti söyledik. Celil Efendi.

Henüz bıyığı yeni terlemiş inkılapçı bir delikanlı. Yanına Arap Çavuş'u alıp sokakta şöyle kasım kasım yürüdüğünde köylünün canı çok sıkılıyordu ama neylersin.
Mektepte sabahtan öğleye kadar çocukları, öğleden sonra köylüleri okutuyordu. Geldiği günlerde kadın-erkek birlikte derse gelecek diye tutturdu. Nasıl ısrar ediyor, "Sizi şöyle yakarım, böyle yıkarım, devletin emridir, isyan mı ediyorsunuz?" falan diye.

Murat, Arap Çavuş'a gitti.
— Çavuşum şu çocuğu dizginle lütfen.
— Ne var?
— Ne olsun! Kadın-erkek birlikte derse geleceksiniz diye tutturdu. Bizi tehdit ediyor.
— Yapma. Tehdit ha!
— Evet. Çavuşum bunun kulağını çekin, yoksa köylü tepesine binecek.
— Sakın ha! Öyle bir iş edip kendi elinizle Çamaltı'nı yakmayın.
— Ne olur?
— Ne olacağını şapka isyanlarında gördünüz. Köy temelinden yıkılır altında kalırsınız.
Murat anlamıştı. Yelkenleri indirdi.
— Anladım Çavuşum. Siz şu kadın-erkek işini halledin. Ben köylüyü yumuşatırım.
— Aferin! İşte böyle. Efeliğin lüzumu yok.

Çavuş genç muallimin kulağını çekti. "Sen buraları bilmezsin evladım, bunlar bir köpürdü mü kimseyi dinlemez, yazık olur sana" dedi. Muallim kadın-erkek işini köylülerin dediği gibi yaptı. Yine de şu Molla Murat denen adamın bakışlarına sinir oluyordu. Bir süre sonra onun yanından geçerken o yıllarda moda olan bir türküyü söylemeye başladı: "Molla, molla, kendini kolla".
Murat bir duydu bir şey demedi, yutkundu, iki duydu yutkundu. Üçüncüde baktı çocuğun yanında Arap Çavuş var, "Şahit hazır" deyip duvardan atlaması ile muallimin yakasına sarılıp havaya kaldırması bir oldu.

— Çavuşum şunu Çamaltı'nın suyuna basıp boğsam ne lazım gelir?
— Ne yapıyorsun Molla, bırak adamı.
Murat nefesi kesilip kızaran muallimi bıraktı.
— Çavuşa dua et aslanım.
Oğlan az-biraz kendine gelince:
— Seni şikâyet edeceğim, tâ vilayete, olmazsa Ankara'ya kadar gideceğim.
— Git! Yetmedi Buhara'ya kadar git. Seyahat olur, imana gelirsin. Çavuş çocuğu alıp oradan uzaklaştırdı. Onu sükunet buluncaya kadar dolaştırdı. "Sana ne dedim Celil Efendi. Bunlarla takışmaya gelmez. Hele Molla Murat çok tehlikelidir. Bakarsın bir tenhada seni delik deşik eder".
— Yok ya! O kadar mı?
— O kadar. Vaktiyle kasabanın kabadayıları buna posta koymaya kalkışmıştı. Bir gece bir tenha sokakta bunlara daldı, üçünü hastanelik etti. Ben şahidim.
Muallim sarardı.
— Desene ucuz kurtulduk.
— Öyle.

Molla Murat Konağı'nın inşası ve Hamit'in evliliği

Murat, dünyasını terkedince geriye evladiyelik bir şey bırakmak istiyordu. Diyeceksiniz ki ceviz var, zeytin var, bunlar yüzyıl geçse kurumaz, torununun torununa kalır. Ancak hem zeytin hem ceviz herkeste var, Murat benzersiz bir şey yapmak istiyordu, o kadar ki sadece kendi ailesine değil Çamaltı köyüne de yakışsın.

Sonunda kendi arazisinin içine bir konak yaptırmaya karar verdi, iyi de konak nerden çıktı. Cami yap, köprü yap, yol yap, çeşme yap. Bunlar sadaka-i cariye. Doğru. Murat bunların tamamını yapmıştı. Köyün mescidini, yaylaya çıkan yolunu, Çamaltı Pınarı'nın araziye dağılan su yollarını hep o yaptırdı. Daha doğrusu onun öncülüğü ve gayreti ile yapıldı. Ee, şimdi geride nesi var?

Bir torun. Hamit.

Sülaleyi sürdürecek odur. Ona layık bir konak yaptırsa fena mı olur?

Murat danışmadan iş yapmazdı. Dedik ya tedbirli adam. Kasabadan yapı ustaları getirdi, tasarladığı on iki odalı konağın planını gösterdi. Bu plan Saliha'nın babası Saffet Bey'in

konağının planı idi. Aklında kalmış.

Şöyle arazinin tamamını değilse bile epeyce bir kısmını gören, sırlını tepeye yaslamış, ilk katı kesme taş, ikinci ve üçüncü katları ahşap-tuğla karışık, kafesli, mahalli mimariye uygun, saçakları geniş bol pencereli aydınlık bir yapı.

Kayseri'den taşçı ustaları getirdi. Ahşap işçiliği yürütecek ustalar aradı. Vilayette yaşlı bir ustadan söz ettiler. Adam artık çalışamıyormuş, yaşlanmış. Ama oğlu ekibi ile geldi, işi üstlendi. Babası oğluna el vermiş dediler. Her meslekte bir icazet usulü var.

Konak kısa zamanda yükselmeye başladı. Suyu içinden akacaktı. Çamaltı Pınarı'nın suyu. İçinde hamamı da olacaktı. Yani arkadaş bir konak olursa bu kadar olur.

Evet! O derece.

Konak yapıladursun memleketin siyasi hayatında bir fırtına koptu.

Nedir o?

Serbest Cumhuriyet Fırkası.

Gazi Paşa merak etmiş. Bu millet hâlâ beni tutuyor mu, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın hizmetlerinden memnun mu, şunu bir test edelim, demiş. Paris'te elçi olarak bulunan Ali Fethi Bey'i Ankara'ya çağırmış. "Fethi Bey, bir parti kur bakalım, neticesi ne olur" demiş. Fethi Bey partiyi kurdu. Cumhuriyet Halk Fırkası'na muhalefet etmeye başladı.

Mustafendi:

— Oh! Ne güzel. Ben de bu mevzu hiç açılmayacak sanıyordum.

— Ee! Açıldı, ne var yani?

— Şu var. Efendim bu Molla var ya, bu Molla. Fırsat bu fırsat arkadaş bize iktidar görünüyor diyerek.

— Yavaş gel, yavaş.

— Sözümü kesme. Bize iktidar göründü diyerek. Hani aç tavuk kendini darı ambarında sanırmış ya. O misal. Derhal at binip kasabaya vardı.

— Görmüş gibi anlatıyorsun.

— Elbette. Oralardaydım. Benden önce gelen olmaz inşallah telaşı ile parti binasının merdivenlerini üçer beşer atlayıp ilçe başkanının karşısına çıktı.

— Evet!

— Başkanım ben Molla Murat. Çamaltı Köyü ileri gelenlerinden. Ali Fethi Beyimizin yoluna canım kurban. Beni parti listesinin başına yaz, diyerek, kanlılar gibi yalvararak.

— Ulan ben niye yalvarıyorum. Onlar bana yalvarsın. Bir masal anlatıyorsun bari inandırıcı olsun.

— Beğenmeyen ortanca kızını vermesin. Efendim, ha, ne diyordum? Partiye fedai yazılınca. Tabi bu orada kalmamış, at binip sürmüş, o köy senin bu köy benim Fethi Bey'in propagandasını yapıyor, umuyor ki bana da bir pay düşer.

— Yahu yalan, külliyen yalan. Yok böyle bir şey.

— Peki Molla Bey, doğrusu ne?

— Doğrusu şu: Evet Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı duyduk. Ben derhal pirelendim. Gazi sağ iken böyle bir çıkışa izin vermez. Sonra anlaşıldı ki partiyi kendi kurdurmuş. Ne çıkar bundan? Şu çıkar ki partiyi kurduran icabında kapatır. Yani danışıklı dövüş.

Mustafendi'nin dediğinin aksine uzak durdum. Zaten siyasete hiç heveslenmedim. Bana ters. Ha, gençliğimde olsaydı girerdim. İnsan genç iken atak oluyor. Yaşlanınca temkin

öne geçiyor. Bizde bir laf vardır Farisî'den gelme: Deryada çok fayda vardır derler, ama asıl fayda kenarda durmaktır. Türkçesi şu: Dibi görünmeyen suya girmeyeceksin.

Tâ şair Nâbi'den bu yana böyledir bu. Oğluna nasihat ediyor, diyor ki: Çok ileri gitme, geri de kalma, ortada dur. Yani evsatü'n-nas. Orta yol. Yol budur.

— Hıh! Ne kok, ne bulaş diyor.

— Kokmaktan, bulaşmaktan iyidir Hacı. Nitekim dediğimiz oldu. Ali Fethi Bey'in İzmir gezisinde fevkalade olaylar yaşandı.

— Ne gibi?

— Efendim Cumhuriyet Halk Fırkası ve hatta Gazi Paşa aleyhine gösteriler yapıldı. Tabi bunlar Ankara'da hiç hoş karşılanmadı. Fethi Bey Ankara'ya dönünce zılgıtı yedi ve partiyi feshetti.

Bu fırtına toplam dört ay sürmüştür. Ağustos'ta başladı, Kasım'da bitti.

Serbest Fırka tecrübesi göstermiştir ki halk devrimleri tutmamıştır. Ama bu tecrübeden ders alınmadı, yönetim giderek sertleşti, halktan uzaklara düştü.

Molla Murat bu dört ay zarfında konağın inşaatını yavaşlattı. Zaten kaba işi bitmişti. Fırtına dinince yeniden başladı. Ustalar ahşap işleri tamamladı. Alçı sıvalar, tavan, merdivenler, gusülhaneler, mermer işleri hepsi yoluna girince İstanbul'dan nakkaşlar geldi. Her odayı âdet üzere nakışladılar.

Duvarlara İstanbul manzaraları resmedildi, işte Kız Kulesi, Sultanahmet Camii, Boğaz'da gemiler falan.

Konağı görenin ağzı açık kalıyordu.

Dört dörtlük bir yapı, hatta bir sanat eseri olup çıkmıştı. Bitişiğinde ahırlar, samanlık, çalışanların kalacağı daireler, tam bir çiftlik yani. Bu sebeple oraya Molla Çiftliği denmeye başladı.

Murat'ın tek bir arzusu kalmıştı. Torunu Hamit'i evermek. Oğlan askerliğini de yapmıştı. Çiftliği çekip çeviriyordu. Ona elbette ki bir yörük kızı gerekirdi.

Ninesi eteğini beline dolayıp, at binip yörük köylerini dolaştı. Ne yazık ki yörüklerin çoğu sürü bozup düze inmişti. Ee, bir kararda kalan Cenab-ı Hak.

Bu sebeple Gülhanım yaylalarda istediği kızı bulamadı. Mecbur düze indi. Neyse ki vaktiyle tanıdığı bir hatunun tavsiyesi ile Cemile'yi buldu.

Bulunca "Hah! İşte bu" dedi.

Kız, aydan ay, gülden nazik, ama kaya gibi bir yörük güzeli idi. Görgüsü, terbiyesi yerinde idi. Ailesi Molla'yı tanıyordu. Cana minnet dediler. Ve tabi kız evi naz evi olduğundan bunu belli etmediler.

Cemile kız, çam kokulu konağa gelin geldi ve Hamit'e dört çocuk verdi.

Yusuf, Ziya, Ayşe, Sefa.

Mustafendi'nin izin alması ve destanın yarım kalması

— Nerde kaldı bu ihtiyar?

— Gelir Molla, sabret biraz.

— O olmayınca destan yürümüyor. Onun palavraları, gerdan kırmaları, baston çekmeleri.

— Tadından yenmez yani.

O sırada kahve kapısında biri belirdi, ağır ağır cemaata yaklaştı.

— Mustafendi'nin tansiyonu yükselmiş, hastaneye kaldırmışlar.

— Deme!

— Gidelim haydi şu ihtiyarın hatırını soralım.

Sohbet köşesi boşalıyor.

Şerafettin elinde tepsi boş masaya boş boş bakıyor.

Böyledir.

Her şeyin aynı şekilde sürüp gideceğini sanırız. Kâinata ve hayata akıl erdirmeye çalışmak boş. Akıl dediğin bir yere kadar. Nasıl gayba inanıyoruz, olup bitenler için şöyledir böyledir demenin bir mânası yok.

Teslim olmalı.

Peki bu destanı okuyan, dinleyen demeyecek mi? Arkadaş Molla'ya ne oldu? Mustafendi hastaneden çıktı mı? Saliha hâlâ hemşirelik yapıyor mu? Ya Titiz Hoca!

Ne bileyim ben! Her biri için bir destan mı söyleyeyim, işte su üzerine bir yazı yazdık, geldik gidiyoruz. Şu gölgede bir miktar dinlendik.

Hepsi bu.

İdare edin.

Hoşça kalın.

KAYIP TARİH

— Defol burdan, aşağılık herif, defol!

— Yahu bi dinle, bi dinle!

— Hâlâ konuşuyor alçak! Yıkıl serseri.

— Yahu baba, yapma!

— Defol pis sarhoş! Sana buraya ayak basmayacaksın demedim mi, ha, demedim mi?

Hamit Efendi kır atının üzerinde gözleri yerinden oynamış, boyun damarları şişmiş, sinirden bir top ateş olmuş, bir yandan atı oğlunun üzerine sürüyor, bir yandan onu acımasızca kırbaçlıyor. Küçük oğlu Sefa, küçük dedikse var otuz, otuz beş yaş, kollarıyla elleriyle başını tutuyor, sırtına inen kırbaç darbelerinden korunmaya çalışıyor.

— Babacım özür dilerim ama!

— Ne özrü ulan hayvan, ne özrü!

— Söyleyecem bi dakka, söyleyecem.

Son darbe Sefa'nın alnına geldi ve kan. Elini alnına attı Sefa, kan. Sonra nefretle döndü babasına.

— Ulan bunu gavur müslümana yapmaz. Değil ki baba oğluna.

Dedi ve avlunun çifte kanatlı kapısına doğru kaçtı. Hamit Efendi dizginlemeye çalıştığı at üstünde hâlâ söyleniyordu:

Sen ne anlarsın gavurdan müslümandan pis sarhoş. Alçak, mikrop, rezil.

Oğlan kaybolunca az sakinleşti, atı döndürdü, konağa doğru surdu.

Büyük oğlu Yusuf ve onun oğlu Cemil marangozhanenin kapısında dikiliyordu. At üstünde:

— Sen şımartıyorsun bu hayvanı, sen!

— Ne yapalım baba. O da bizim bir kardeşimiz. Kovalım mı?

— Kovacaksın. Bu avluya bastırmayacaksın. Bak Yusuf bu son ihtarım, ona göre.

Oğlunun cevabını beklemeden döndü, atı konak kapısına doğru sürdü. Orada torunu Ömer'i gördü.

Yusuf bulunduğu yerde, elinde testere, öylece kalakalmıştı. "Adam öz oğluna düşman oldu. Nedir bu hırs Ya Rabbi!"

Anne Cemile üçüncü kat balkonunda olup biteni izlemişti. Zaten kocasının ilk bağırışına kendini balkona atmış, bir elini yumruk yapıp ağzına dayamış, çığlık atmamak için kendini zor tutmuş, ardından yetişen gelini Ayla'nın omzuna tutunarak ayakta kalmıştı.

Biliyordu. Ağlasa, bağırsa, kocasının önüne geçmek istese Hamit Efendi daha beter köpürecek, konak halkından kim raslarsa devirip geçecekti.

Adamın öfkesi çılgınca idi. Önüne kimse çıkmasa süt köpüğü gibi kabarıp inerdi. Otoritesine karşı gelinsin istemiyordu. Cemile'ye bakılırsa, melek gibi bir adamdı. Büyük oğlu marangoz Yusuf yumuşak başlı idi. Gel gel, git git. Onunla bir problemi olmadı. İkincisi Ziya; sinsi, nemrut, paragöz ve

haindi. Daha küçük yaşta babasının yasağını delerek ticarete atılmış, güya epeyce para kazanmıştı. Bu servetin kaynağı Terzi Melahat idi, Aslında o değil de hasta kocası. Adam mirasyedi. Ziya bu aileye sinsice yaklaştı, Melahat ile gayrı meşru ilişkiye girdi, zavallı kocasının emlakini satıp savdı. Adı Emlakçı Ziya'ya çıktı. Adam öldü, malı Melahat'a kaldı.

Hamit Elendi, Ziya'nın kasabada yükselişini adım adım izlemişti. Doğrusu böyle bir evladı olduğu için utanıyordu. Halbuki okul yıllarında, yani ilk mektep, orta mektep sıralarından nasıl sessiz sakin bir çocuktu. Meğer o sükunetin altında bir yanardağ fokurduyormuş.

Sefa bir kasırganın önünden kaçar gibi babasından kaçıp, çiftliğin kapısından kendini dışarı attı.

Orada bir araba bekliyor.

Düşe kalka arabaya ulaştı. Bindi. "Bas gaza, bas". Şoför parlak perçemli bir delikanlı. Arabayı çalıştırırken dikiz aynasından Sefa'ya bir göz attı.

— Kaptan, peder seni fena gagalamış. Mendil vereyim mi?

Sefa, aynı aynaya baktı. Kanama sürüyor. Mendilini çıkarıp bastırdı.

— Zevzek! Gazla dedim sana, gazla.

Parlak perçemli oğlan öyle bir gazladı ki, arabanın lastikleri canı çıkan bir hayvan gibi inledi.

Sefa'ya "Kaptan" demişti.

Doğru. O bir kaptandı. Hem kasaba futbol takımının uzun yıllar kaptanlığını yapmıştı; hem denizde teknesi varken. Gerçi ortağı Hakkı Baba, onu kaptanlığa geçirmemişti ama olsun. Kasabalı sanki adını unutmuştu. Kimse onu Sefa diye çağırmazdı. Kaptan aşağı, kaptan yukarı.

Bu kaptanlık tâ ilkokuldan bu yana üzerine yapışmıştı. Çünkü Sefa, ilkokulda futbol ile tanışmış, olağanüstü yetenekleri ile bu oyunda sivrilmiş, okul takımının kaptanlığını bileğinin hakkı ile alıvermişti.

Futbol bir tutkudur.
İnsanı pençesine aldığı zaman bir daha bırakmayan bir tutku. Onunla yatar onunla kalkarsınız. Aşk gibi, kumar gibi. Pervanenin ışığa koşması gibi. Seyircinin futboldan aldığı zevk bir ise, oyuncunun bindir.

Hele bir de gol attıysanız, hele bir de takım galip geldiyse. O gol vuruşu. O topun ağır ağır ve dönerek kaleye gidişi, kalecinin umutsuzca uzanışı, topun onun ellerini geçerek ağlarla buluşması.

İşte o an!

Topa vuran adamın bittiği andır. Tabiri caiz ise topu şehvetle takip eder, kasılır, bekler.

Geçen süre ne kadardır acaba. Topa vuran için saatler gibidir. Nihayet gol.

Uğuldayan tribünler ve onlara doğru koşan adam. Niçin koşuyor? Zaferini kutlamak için.
Artık arenada rakibini devirmiş, ayağını üstüne basmış bir gladyatör var.

Böyle midir?

Yoksa gol puanı alan adam bir ton yükü sırtına mı almıştır? Ağırlığı altında âdeta ezilmiştir de, golü attıktan sonra tüy gibi hafiflemiş midir?

Evet bir zevki, bir tutkuyu tarif etmenin, kelimelere dökmenin imkânı ne kadardır? Futbolcular şu satırları okuduklarında ne derler?

Sadece anlamsız bir şekilde gülümseyerek içlerinden "Yazar efendi, boşuna çırpınma, bu anlatılmaz bir şey" mi derler?

Galiba öyledir.

Esasen hiçbir zevk, hiçbir tutku dile getirilemezdir. Kelimeye döküldüğü an kendinden kaybeder, canlı beden cesede dönüşür.

İşte bizim ilkokul öğrencisi Sefa, futbola tutulduğunda yukarıda anlatılanları yaşamakta idi.

Defterinin arasında futbolcu resimleri. Doğrusu yaratılışı, fizik gücü bu oyuna çok müsait idi.

Bir kere yüz metreyi neredeyse on saniyede koşacak kadar süratliydi. Bu sürat belki başkasında da bulunabilir. Ama Sefa'nın farkı şurada. Böyle bir koşuyu topla beraber yapabiliyor, istediği anda topa basıp durarak rakiplerine çim yolduruyordu.

Kıvrak çalımlar atıyor, üç dört kişiyi peş peşe diziyordu. İlkokulda topa vurması ve isabet kaydetmesi zayıftı. Bunu da ortaokulda onu keşfeden Beden Eğitimi hocası telafi etti. Antremandan sonra Sefa'ya en az yarım saat kaleye şut attırarak hem topa hızla vurmasını hem isabet kaydetmesini öğretti. Sefa daha ortaokul takımı kaptanı iken bir şöhret olmuştu.

Maçlarını seyreden futbol tutkunları "Bu çocuk var ya, bu çocuk. İleride üç büyüklerde oynar. Alan kazanır bunu" diyorlardı.

Sefa, futbol uğruna sık sık okulu kırıp kasaba takımının maçlarına, antrenmanlarına gittiği için babasını okula çağırıp defalarca uyardılar. Zaten dersleri zayıf idi. Hamit Efendi oğlunun okumasını istiyordu. Aileden bir okumuş adam

çıkmalıydı. Bu adam Sefa olsun diye onun bir dediği iki edilmemiş, bayağı şımartılmıştı.

Sefa da okumuş adam olmak ister, babasının gözüne girmek isterdi belki, ama bir futbol yıldızı olmanın yanında, okumuş adam kaç para ederdi ki?

Aklı almıyordu Sefa'nın.

Futbolcu olsa kötü mü olacaktı?

Hamit Efendi oğlunun aklından bu futbol fikrini çıkarmak için çok uğraştı, didindi, hatta bu yolda onu defalarca dövdü. O dövdükçe Sefa futbola bağlandı, evden aileden soğudu. Babasına bayağı düşman oldu.

Düşe kalka liseye geçmişti. Dersleri hâlâ çok zayıf. Sefa'nın umrunda değil. O artık lise takımının kaptanı ve kasabanın yıldızı.

Yakışıklı çocuk, kızlar ona bayılıyor. Pek çok kız arkadaşı oldu ama o yıllarda küçük kasabada kız-erkek arkadaşlığı hangi boyutlara ulaşabilir ki?

İşte iki mektup, bir kurutulmuş çiçek, fotoğraf falan. El ele tutuşup gezmek dahi zordu.

Bir istisna oldu.

O da Kara Kısmet'in kızı Neşe. Neşe anası gibi pervasız bir kızdı. Kara Kısmet için Roman diyorlardı ama o "Romana kurban olayım, lâkin biz Roman değiliz" diyerek bunu redde-diyordu. Çok esmerdi, belki bu yüzden Roman benzetmesi yapılmıştı. Kocası Reşat'la beraber pazarcılık yapardı bunlar. Pazarcı dedikse öyle sebze meyve falan değil. Tuhafiye, çar-şaf, çeyiz, parça kumaş, işte bildiğin Halk Pazarı.

Zaman sonra Reşat ince hastalığa yakalanıp öldü. Kısmet'in cadde kenarında bir evi vardı. Daha doğrusu üstü ev, altı dükkân. Dükkânda bir yorgancı barınıyordu. Adamın işleri kötü gidince dükkânı boşalttı. Kısmet oraya bir Halk Pazarı açtı.

Neşe, Kız Sanat Enstitüsü'ne gidiyordu. Atletizmde başarılıydı. Sefa ile tanışması bir yarışmada gerçekleşti. Gençlik ve Spor Bayramı'nda olabilir. Kasabanın okulları yarışıyordu. Neşe girdiği her yarışı kazanmıştı. Enstitü takımı, Sefa'nın lisesini yendi ve bu mağlubiyet Sefa'ya çok dokundu. Koştu, sevinç çığlıkları atan Enstitülü kızların arasına daldı. Ona mani olmaya çalışmışlardı ama işte olan olmuştu. Sesler kesildi ve Neşe ile Sefa karşı karşıya kaldı.

— Kazandın ama, sıkıysa benimle yarış.

Neşe gözlerini kısarak oğlanı şöyle bir süzdü. Aslında tanıyordu ama hava atmanın tam sırasıydı.

— Olur, ama uzun mesafe isterim.

Kısa mesafede Sefa'yı geçemeyeceğini biliyordu. Bu teklif bir tuzaktı ve Sefa bu tuzağa düştü.

— Nasıl istersen.

— Üç bin olsun.

— Olsun.

— Hadi, iyi olan kazansın.

Her iki takımın hocaları ve taraftarları da heyecana kapılmıştı.

Bağırış-çağırış arasında yarış yapıldı. Sefa iki bin metreden sonra tıkandı. Neşe bir kısrak gibi gidiyordu ve kazandı.

Yeniden karşı karşıya geldiler, Sefa kızı tebrik etti ama laf sokmadan edemedi:

— Kaybettim. Gam değil, aşkta kazanırım.

Kız onun gözlerinin içine baktı sonra küçümseyen bir eda ile "Hıh!" dedi. Saçlarını geriye attı, kıvıra kıvıra gitti.

Sefa için bundan böyle futbolun yanında bir de Neşe vardı.

Tanışmalarının üzerinden birkaç gün geçmişti ki, Sefa kıza bir mektup gönderdi. Tahmin edersiniz işte, bir ergen mektubu. Buluşalım, konuşalım diyordu. O zamanlar "çıkma" lafı yoktu henüz. Kızı kasaba parkındaki çay bahçesine davet etmişti.

Doğrusu ben; şöyle süslendi, böyle heyecanlandı, kalbi küt küt atmaya başladı gibi tasvirleri sevmiyorum. Bunlar eskidi, cılkı çıktı. Zaten günümüz gençliği bu laflara aldırmıyor. Onlar için önemli olan aksiyon. Uzatmayalım.

Kız geldi. Başbaşa bir masaya oturup semaver çayı içtiler. Birbirlerinin gözlerinin içine bakarak eridiler. Bu sevda dillere destan oldu. Çünkü hem Kaptan hem Neşe öyle kural falan tanımıyor, sahilde el ele geziyorlardı. Kısmet'in Halk Pazarı önünden geçen kasabalı kadınlar laf atmaya başladı:

— Kız Kısmet! Elin oğlu Neşe'yi götürüyor, sen burda otur. Oldu mu ya!
— Hoşt. Halt etmişsin sen. Kızım Kaptan'la sözlü. Kapatın şom ağzınızı, yoksa ben kapatırım ha!

Kasabalı Kısmet'ten çekinirdi. Pazar yerinde vukubulan kavgalarda kaç kişinin başını yarmış, gözünü patlatmıştı. Erkek gibiydi valla.

Kocasının ölümünden sonra silah taşıdığını gören olmuş. Eh hakkı var yani. Bir evde iki yalnız kadın.

Bu aşkın alevleri arasında Sefa'yı okuldan attılar. Tasdikname değil bayağı kovdular. Çocuğun zaten okulla ilgisi kalmamıştı. Kaç zamandır gitmiyordu.

Hamit Efendi, Sefa'yı silmişti.

Hiç ilgilenmedi.

Sadece harçlığını kesti. Kimseye muhtaç olmasın diye eve barka gelmeyen bu serseri için büyük oğlu Yusuf'a para bırakıyor; Sefa da gizlice gelip alıyordu.

Son geldiğinde "para yok" denince delirmiş, ağabeyine sövüp saymış, kös kös yatıp kalktığı Kalespor Futbol Kulübü'ne dönmüştü.

Çare yok Başkan'dan isteyecekti. Madem ki Hamit Efendi arpayı kesti, Başkan bizi beslesin. Koca takım kaptanı, aç ve açıkta mı kalsın?

Başkan ileride birinci lig takımlarına, kimbilir belki de üç büyüklere büyük paralar karşılığı satmayı düşündüğü genci elinden kaçırır mı hiç?

Bir dediğini iki etmedi.

Hatta çok istediği için altına bir de motosiklet çekti.

Sefa arkasına oturttuğu Neşe ile kasaba sokaklarından rüzgâr gibi geçiyor, tüm gençlerin ağzının suyu akıyordu.

Helâl sana be Kaptan!

Bu tezahürat Kalespor'un oynadığı tüm maçlara yayıldı, Kaptan defalarca omuzlarda taşındı.

Oluşan güzel havadan istifade etmek isteyen Neşe, her buluşmalarında oğlana "Hadi söz keselim, hadi nişan yapalım" diye asılıyordu.

Sefa bu hücumları sükunetle atlatmaya çalıştı, kızı ikna edecek akıllı cevaplar verdi.

— Ama sevgilim! Görüyorsun beş kuruş param yok. Ben nasıl nişan yaparım?

— Koca Hamit Bey'in oğlusun.

— Babamı karıştırma.

— Neden ama?

— Yahu beni silmiş bir kere, hiç olmaz.

— Ee! Nolacak o zaman?

— Tasalanma bi tanem. Önümüz açık, ilk transferimi yapayım, para bende.

Neşe suratını asarak:

— Amaan! Dillere destan olduk be.

Bu destana iki yıl ara verildi. Kaptan askere gitti. O sıkıntılı günlerde iki âşık mektuplarla idare etti. Eh, o zamanlarda cep telefonu yok. Gençlerin "Nerdesin aşkım! Burdayım aşkım" diyecek halleri yok. Açıyorlar "En Güzel Aşk Mektupları" kitabını, seçiyorlar bir mektup, döşeniyorlar. Ya! Böyle bir kitap vardı. Unutulmuştur.

Kaptan askerde iken de antremanlarına devam etti, birliğinin futbol takımında oynadı, formunu kaybetmeden döndü. İyi ki dönmüş.

Kalespor'un zirveye oynadığı günler.

Başkan yalvarıyor:

— Hadi koçum, gün bu gün. Şu son iki maçı alalım. Sonra dile benden ne dilersen.

İlk maçı alıyorlar.

İkinci maç Nazillispor ile.

Nazilli o sıralar başa güreşiyor. Zaten büyük kasaba, onu neden şehir yapmazlar anlamış değilim.

Fenerbahçe Yönetim Kurulu'ndan bir zat o günlerde Nazilli'de imiş, Nazillispor Başkanı ile de iş ortağı imiş. Maça birlikte geldiler.

Müsabakanın ilk dakikalarından itibaren Fenerbahçe yöneticisinin gözleri Sefa'da. Topu ayağına her aldığında yüreği havalanıyor. Yahu bu çocuğu kimse görmemiş mi? Bu ne sürat, bu ne çalım, bu ne futbol zekâsı.

Gerçekten de Kaptan o maçta Nazilli'yi arkasına taktı sürükledi. Bir de şık gol attı. Eh, o kadar olur.

Fenerli yönetici iş ortağına "Ben bu çocuğu aldım gitti. Para önemli değil. Şimdi İstanbul'a gidiyorum, üç gün sonra döneceğim. Aman şu işi bitirelim" diye kanlılar gibi yalvardı. Nazilli Başkanı ne desin?

Aslında o almak ister ama.

Bu işte para konuşuyor. En iyisi komisyonu alıp aradan çekilmek.

Maçtan sonra gidip Kalespor Başkanı'nı tebrik etti, adamı bir kenara çekip meseleyi anlattı. Herif havalara uçtu.

İşte bu! İşte bu!

Hem kendi, hem kulüp, hem Sefa kurtulacak.

Ama bu müjdeyi saklamalı. Etrafı uyandırıp yaygara çıkarmamalı. Üç gün sonra Sefa'yı alıp Nazilli'ye gelmeli. Şu işi suhuletle bitirmeli. İşle yıldızın parladığı an budur arkadaş. Takım otobüsü dönüş yolunda.

Hava yağmurlu, yol kaygan, her yanı sis basmış. Otobüsteki herkesin kafası iyi. Şoför dahil.
Boru değil, Nazilli'yi bitirdiler.
Şarkılar, türküler birbirini takip ederken. Yukarıdaki hava raporundan anlamışsındır aziz okuyucu.

Otobüs şarampole yuvarlanır, Sefa gözlerini hastanede açar. Başında babası.

— Baba sen misin?

Hamit Efendi'nin gözü yaşlı. Ne de olsa o bir baba.

— Evet yavrum.

— Ne oldu bana böyle. Hiçbir şey hatırlamıyorum.

— Dur kıpırdama. Kaza geçirmişsiniz işte.

— Yok ya! Ölen var mı?

— Bırak şimdi.

Sefa kafasını öte yana çeviriyor. Bütün aile orada. Annesi ağabeyleri, Ayşe ablası. Hepsinin gözü yaşlı, hepsi endişeli. Sefa'nın da gözlerinden yaş boşanıyor.

İşte aile bu.

Zor zamanda bizi kanatları altına alan sığınak.

O sırada doktor geliyor,

— Ooo! Burası çok kalabalık olmuş. Arkadaşlar Sefa'nın bir şeyi yok. Hadi siz çıkın, ben yalnız konuşacağım.

Oda boşaldıktan sonra Sefa titreyen sesiyle:

— Ayağa kalkabilecek miyim doktor?

Doktor Sefa'nın nabzına ateşine bakıyor, onu şefkatle okşuyor.

— Elbette Kaptan, tasalanma.

— Ya futbol!

— Sen hele bir iyileş, o zaman anlarız.

— Ölen oldu mu? Siz bilirsiniz.

— Bunları düşünme sen. İyileşmeye bak. İlaçlarını iç, stres yapma.

Doktor çıkıyor. Kapı önündeki kalabalığa:

— İyidir Kaptan. Başına üşüşüp yormayın. En fazla on dakika. Oracıktaki hemşireye:

— On dakika sonra kimse kalmasın.

Kalabalık yeniden odaya doluyor.

Daha sonraki günlerde bu ziyaretler devam etti. Annesi Sefa'ya zeytinyağlı yaprak sarma getirdi, çok severmiş. Arkadaşları geldi.

Eleni ile annesi Sofi seldiler.

Bunlar meyhaneci. Kaptan'ın çok kere kafayı bulup sabahladığı mekânı işletiyorlar. Sofi civarda ünlü bir halk hekimi. "Ben bu yaraları tezden iyileştiririm ama, işte aması var" diyor.

Sezai, Çengel Ahmet, malzemeci Tombalak, bir de şoför Abdullah ölmüş. Çok yaralı var.

Başkan ucuz atlatmış. O da ziyarete geldi. Tabi Fenerbahçe meselesini hiç açmadı.

Sırası mı yani.

İlk gelenlerden biri Neşe idi. Onu unuttuk. Ailenin hastaneden ayrılmasını beklemiş; daha sonra görevlilere, hemşirelere aldırmadan sevgilisine koşmuştu.

Neyse ki karşısına kimse çıkıp onu engellemeye kalkmadı.

Çıksaydı vurup devirecekti.

Gözü dönmüştü.

O gözü dönmüşlükle Sefa'nın odasına daldı. Hıçkırıklar arasında oğlana sarıldı.

— Kız yavaş, kaburgalarım ağrıyor yavaş.

Kim dinler kaburgayı, sancıyı.

Oğlanı öptü, kokladı. "Rabbim seni bana bağışladı" diye ağladı.

Gün günü kovaladı. Sefa koltuk değnekleriyle hastaneden çıktı. Bir bacağı hâlâ alçıda idi.

O halde eve yerleşti.

Oooh! Ev gibi var mı?

Bir eli yağda, bir eli balda. Ne isterse yapılıyor.

Ama bu da bir yere kadar. Sefa gibi yere göğe sığmayan bir adamın eve kapanması ne demek.

Tek eğlencesi aşağıya, Yusuf ağabeyinin marangoz atelyesine inmek. Orada ara-sıra gelen müşteriler ile konuşuyor, tavla oynuyor; daha çok da Yusuf Ağabeyi'nin zekâ özürlü ama bir o kadar sevimli tek evladı Yakup ile şakalaşıyordu. Yakup on beş yaşında idi. Ama genç irisi.

— Yakup seni everelim mi?

— Olur.

— Kimi istiyorsun?

— Fatma'yı.

— Hangi Fatma?

— Fatma Girik.

Orada olanlar kahkahaya boğuluyor. Oğlan da beyaz dişlerini gösterip, kara sürmeli gözlerini açarak gülüyor.

Şaşkın:

— Ne var yani, olmaz mı?

— Olur Yakup olur, sen iste yeter ki.

Marangoz Yusuf ilk mektepte iken yönünü tayin etmişti. Bir yandan okula giderken öte yandan camide Kur'an öğreniyordu. Zamanla cami ağır bastı, oğlan daha o yıllarda hafız oldu.

Hıfzını tamamlaması Hamit Efendi'yi çok sevindirdi ama beri yandan okumaya devam etmesini istiyordu.

Bu istekle oğlanın öğretmenine gitti.

Öğretmen açık sözlü biriydi. Lafı hiç dolaştırmadı. "Hamit Efendi, sen bu çocuğu bir sanata ver, en iyisi bu" dedi. Hamit Efendi düş kırıklığına uğradı ama olsun. Bir sanat ne demek, altın bilezik demek. Yusuf'u marangoz yanına verdi.

Yusuf askere kadar kasabada marangoz yanında çalıştı. Askerlikten sonra evlendi ve babasından dükkân açmak için izin istedi.

Hamit Efendi dükkân işini hoş karşıladı: "Hay, hay" dedi. Oğlana sermaye verdi, takım-tezgâh alındı. Yusuf kasabada marangozluğa başladı.

Lâkin devir değişmişti.

Öyle ahşap mutfak âletleri, sini, merdane, tekne yaparak geçim zordu. Üstelik dükkân kira. Yusuf babasına yük olmak istemiyor. Eski ustasına gitti:

— Dükkânda müşteri beklemekten bıktım be usta.

— Haklısın, bizim bildiğimiz marangozluk devrini tamamladı.

— Ne yapayım dersin?

Artık emekliye ayrılıp Hacca gitmiş, sakalı salmış yaşlı adam kafasını kaşıdı. Sonra:

— Sen önce kiradan kurtul. Atölyeyi konağın altına taşı.
— Konağın altına mı?
— Elbette. Ben o konağın ahşap işlerini yaptım, gençtim o zaman. Konağın altında ambarlar yok mu?
— Var.
— Eh, işte onlardan birini atölye yapacaksın. Geniş, ferah. Dünyanın kerestesini alır.
— Diyelim oldu. Kim gelir, kim gider oraya?
— Ha, işi sandalyeye çevireceksin, kapı-pencereye.
— Ne sandalyesi.
— Bildiğin kahve sandalyesi.
— Hadi yaptık diyelim, kime satacağım?
— Yahu dolaşırsın etrafı, komşu köyleri kasabaları. Hatta vilayete bile gidersin. Yazlık sinemalar ister bunu.
Yusuf düşündü, içinden "Sandalye ha" dedi. Yüzü aydınlandı.

— Sipariş alırım elli, yüz. Nafaka çıkar. Sağol usta öyle yapalım. Ben meseleyi babama açayım bir. Hatta sen de gel. Destekle beni.
— Olur. Sade sandalye değil, kapı pencere de yaparsın, kasabada inşaat artıyor.
— Haklısın.

Saf, temiz bir adam olan Yusuf o gece aldığı kararı eşi Ayla'ya anlattı. Ayla da sevindi bu işe. "Hem Yakup'u alırsın yanına yetiştirirsin. Oğlan okuyamaz biliyorsun. Ancak sen elinden tutarsan".

Yusuf yer yatağında uyuyan Yakup'a baktı. "Talihsiz evladım benim. Seni el elinde bırakır mıyım hiç" dedi. Oğlan kaç

yıldır ilkokula gidiyordu ama ancak okumayı sökebilmişti. Bir de toplama çıkarma öğrense okuldan alacaktı. Küçük çocuklarla beraber aynı sınıfa gidiyor, onların alaylarından kurtulamıyordu. Öğretmeni de "Bu çocuğu okuldan al, fazla çektirme" demişti.

Neyse ki Yakup kendisiyle alay edildiğini anlamıyor, gülenlerle beraber gülüyordu.
Yusuf fazla beklemedi. Çocuğu okuldan aldı. Ayla ile birlikte yemeği yiyip odalarına çekildiklerinde çocuğa toplama çıkarma öğretmeye çalışıyorlardı. Sonunda başardılar. Yakup hiç olmazsa beş beş daha on, elli elli daha yüz demeyi öğrenmişti. Bu dersler sırasında o kadar yoruluyordu ki, parmaklarını sayarken uyuyakalıyordu. Annesi onu öper, koklar yatağına yatırırdı. Neyse ki altını ıslatmıyordu. Düşünün şükredecek ne çok sebep var.

Cenab-ı Hak bu çifte başka çocuk vermedi. Bu yüzden Yakup da bir kıymetli hale geldi.
Bu gibi çocukların bir garip tarafı, belli bir alanda çok kabiliyetli olmalarıdır.

Yakup sekiz-on yaşlarından itibaren tahtaya çivi çakmayı, keseri parmağına vurmamayı öğrendi. Daha sonraki yıllarda babası ona marangozluk zenaatının inceliklerini gösterirken ahşapla olağanüstü bir iletişim kurdu. Gözü de güçlüydü. Rendelenmiş bir gürgenin neresinde ufak bir eğim var farkederdi.

Babasının sağ kolu oldu, dedesi onunla iftihar etti. Yusuf'un işleri artıp bir başka yetişmiş elemana ihtiyaç duyulunca eski ustasının çıraklarından İskender'i kalfa olarak aldı.

Bu ekip bu atölyeyi tüm kasabaya ve civardaki ilçelere, hatta vilayete tanıttı. Yüklü miktarda sandalye siparişi alıyor, sabahlara kadar çalışıyorlardı.

Ne zaman ki yazlık sinemalar bir bir kapanmaya başladı; naylon tabureler, sandalyeler, ardından pencereler çıktı işin tadı kaçtı. Artık çeşmeden akan su azalmıştı.

Yusuf, İskender'le kafa kafaya verdi, yerini asla naylona vermeyecek olan kapı yapımına yönelme kararı aldı.

İnşaatlar artıyor, yazlıkçılar çoğalıyordu. İyi kapı nasıl olur bunu etüt etti. Vilayete gitti, Avrupa kapılara, birinci sınıf malzemeye baktı. Boyacılarla konuştu. Evet iyi mal yapacaktı. Pahalı ama kaliteli.

Bu kapı kararını alma konusunda Galip Hoca hayli etkili olmuştu.

Hoca emekliye ayrılan eski imamın yerine geldi. Bir süre sonra kendini saydırdı, sevdirdi. Eh, yumuşak huylu, güleç, gayretli bir adamdı. Dini bilgi bakımından derya idi derya. Böylesi Çamoluk Köyü'ne gelmemişti.

Ailesiyle birlikte hem cami avlusunu, hem imam evini, hem de imama ait bahçeyi elden geçirdi.

Oraları çiçek gibi yaptı, çiçek.

Çiçek dedikse gerçekten çiçek. Adamda bir çiçek merakı vardı, her yanı çiçeklerle donattı. Köylü onu Molla Murat zamanında görev yapan efsane isim Titiz Hoca'ya benzetiyordu.

Bununla da kalmadı, evinin bitişiğine merdivenle çıkılan bir sohbet odası yaptı. Öyle ya, sohbeti mescidin içinde yapacak

değildi. Misafiri orada ağırlar, orada yiyip içerlerdi. Doğrusu misafiri çok seviyordu.

İki oğlu vardı ki altın, altın. Misafire çok hürmet, çok hizmet ederlerdi.

Daha sonra Galip Hoca'nın bir Nakşîhalifesi olduğu anlaşıldı. Cami cemaatından bir kısmı ona intisap etti. Aralarında Yusuf Usta da vardı.

Bunlar Pazartesi Perşembe geceleri sohbete, Hatme'ye başladı.

Bir zaman sonra cemaattan Galip Hoca'ya mürit olmayanlar bayrağı çekti.

Eh, burası küçük yer, her meşrepten insan var. Şöyle diyorlardı:

— Cemaatı ikiye böldü.

— Bizim müslümanlığımızı beğenmiyor mu?

Şart mı Hatme'ye katılmak.

— Yoo! Şart değil. Zor da yok, isteyen katılır. İbadeti, zikri artırıyoruz. Fena mı?

— Yapmayın arkadaşlar. Köyün adamı ikiye ayrıldı. İkilik çıkarmayın.

— Ne ikiliği.

— Kahvedeki müslümanlar, tekkedeki müslümanlar. Yani biz, kahve milletinin adamları olarak ne yapıyoruz? Yatsıdan sonra bir çay içip, iki takırtıdan sonra eve gidiyoruz.

Bizi aşağılamanın ne âlemi var?

— Yok sizi aşağılayan falan. Sohbete isteyen katılır, istemeyen gelmez. Bu kadar basit.

İş burada kalmadı. Şeyh uçmaz, müritler uçurur diye bir söz var hani. Müritler şeyhi uçurdu, ötekiler karşı çıktı.

Galip Hoca ne kadar uğraştı, ne kadar orta yolu bulmaya çalıştıysa da tarihten gelen bu münakaşanın önüne geçemedi.

Hamit Efendi bir gün Yusuf'u karşısına aldı ve:

— Oğlum senin bir köşede bir miktar birikmiş paran olmalı, onca senedir çalışıyorsun, dedi.

Yusuf bu sözlerin nereye varacağını merak ederek bekledi araya girmedi.

— Ben de yardım edeyim sana bir damperli kamyon alırız, madende çalışır.

Ha, ne dersin.

— İyi de baba, kamyon başa bela. Şoför maaşı, mazot, yedek parça, arıza derken el elde baş başta olur. Kamyonculuktan kim zengin olmuş.

— Niye Volvo Niyazi var ya!

— Ona bakma sen, parayı kumarda kazandı diyorlar.

Hem ben birikimi arsaya yatırdım.

— Ne? Ne arsası?

— İhvandan bazı arkadaşlar sahilde arsa alıyordu, ben de katıldım. Her sene ikiye katlıyormuş.

— Benim neden haberim yok?

— Şey, kızarsın dedim.

— Anlaşıldı. Şeyh Efendi'nin emridir bu, gizli kaldı.

— Ama baba!

— Ama deme bana. Ama deme.

Bak oğlum, Kur'an-ı Kerim'de ana baba hakkı her şeyden önce gelir, öyle şeyh falan geçmiyor.

Sen bunu git Galip Hoca'ya sor. Evladı ile babasının arasına girmesin.

Hamit Efendi bunları dedikten sonra cevabı beklemeden kalktı.

Yusuf derine daldı: "Efendi Hazretleri'ne nasıl sorarım bunu? Olmaz. Ya Rabbi iki dağ arasında kaldım, yardım et bana. Sorunun cevabı tasavvufta var mıdır acaba? Bilmem ki."

Yusuf daha sonraki yıllarda bu ikilemi aşamadı. Bir takım insanlara sordu, cevaplar aldı ama tatmin olmadı. Şeyhine sormaya da cesaret edemedi.

Babası ara sıra onu çiftliği gezmeye götürüyordu. Yusuf bu gezintiden mutlu değildi ama baba işte, ilgili görünmeye çalışırdı.

Hamit Efendi bu, kaçın kurası, ona tuzak sorular sorardı.

— Yusuf nedir bu yeşil tarla?

— Yonca elbette.

— Bilemedin buna fiğ derler, hayvan yemi.

— Baba ben ne bileyim fiğ nedir, yonca nedir.

— Bileceksin evladım, bileceksin. Sizi büyütüp bu boya getiren bu toprak işte. Bunun dilini bileceksin.

Kardeşlerinin biri hayırsız, öteki kafasız. Bari sen öğren de gözüm arkada kalmasın.

— Baba kızma ama ben bu ziraat işini sittin sene olsa öğrenemem. Ne kabiliyetim var, ne hevesim. Benimkisi keser ile testere.

— E, peki benden sonra ne olacak bu topraklar?

— Bilmem. Satılır belki, Yazlıkçılar çok para veriyor, Hamit Efendi'yi çileden çıkaran bu işte. Kükremeye başlıyor:

— Toprak satılmaz efendi, satılmaz.

Milyon verseler satmayacaksınız. Kıtlık zamanı sizi kim doyuracak. Ulan bir teneke altın verseniz bir ekmek alamazsınız,

— Şaka baba, şaka. Sizin bu toprağa vurgun olduğunuzu biliyoruz. Elbette bir kolayına bakarız.

Hamit Efendi sakinleşiyor.

— Ha şöyle.

Yusuf'un kullandığı traktörden iniyorlar. Baltayı, dahrayı, testereyi alıyorlar. Su kıyısındaki karaağaçlara girişip budamaya başlıyorlar.

Bir zaman çalışıp yorulduklarında bir ağaç gölgesine oturup nevaleyi açıyorlar. Taze yufka ekmeği, tulum peyniri ve kara üzüm.

Bu yorgunluk üzerine bu nevale ilaç oldu ilaç. Yusuf "Bu da bir güzellik ama ahşap kokusunu tutmaz" diye düşünüyor. Sonra babasının toprak hakkında dediklerine geliyor.

"Babam haklı. Her yanı yazlıkçılar, kooperatifler doldurursa buralar beton olur beton. Ne bir çiçek kalır, ne bir kuş".

Tesadüf bu ya tarla kuşu tam o sırada ötüyor. Yusuf "Nedir bu kuş? Ne güzel ötüyor" diye kuşu görmek üzere etrafa bakıyor.

Göz alabildiğince uzanan biçilmiş sarı ekin tarlaları.

Hamit Efendi at üstünde küçük oğlu Sefa'yı kırbaçla dövdükten sonra bir süre hareketsiz kaldı. Oğlanın sağa sola yalpalayarak nasıl kaçtığına, çiftliğin kanatlı kapısından nasıl çıktığına baktı.

Aslında sakin olması, öfkesini yenmesi gerekiyordu ama oğlanı görünce kan tepesine çıkıyordu.

Elinde değil.

Döndü konak kapısına yöneldi.

Torunu Ömer oracıkta az önce şahit olduğu şiddet karşısında korkmuş, donmuş, öylece kalmıştı.

İrileşen gözleriyle dedesine bakıyordu. Hamit Efendi "Çocuğu delirteceğiz. Böyle sahneleri görmese iyi ama. İşte, oldu bi kere" diye düşündü. Atından sarkıp yedi-sekiz yaşlarındaki Ömer'i yakalayarak eğerin üzerine oturttu.

Kır at ağır ağır yürümeye başladı.

— Ne oldu korktun mu?

— …!

— Korkma, küçük dayının yaramazlığı bu.

— …!

— Yaramazların dersini vermek lazım. Ama sen yaramaz değilsin. Bu sebeple seni çok seviyorum.

Eğildi, oğlanı saçlarından öptü.

— Dede beni su başına götür.

Ömer dedesi ile birlikte çiftliği gezmeye çıktığında hep bunu istiyordu.

Orada bir göze kaynıyordu. Hamit Efendi ona tahta oluk yapmış, çeşme gibi akıtmıştı. Yumuşak tatlı bir su.

Korunun hayvanı ara sıra oraya su içmeye inerdi. Tavşanlar, üveyikler, keklikler. Ömer orada bir keresinde tavşan görmüş ve çok heyecanlanmıştı. Ne zaman su başına varsa tavşanı göreceğini sanıyordu.

Bu defa tavşanı göremedi.

— Tavşan nerde dede?

— Bilmem, saklanmıştır o.

Kızdı Ömer, yerden iki taş alıp çalılara fırlattı. Bir iki kuş havalandı ama tavşan ortaya çıkmadı.

Hamit Efendi göze suyundan, içti. Avucu ile Ömer'e de içirdi. Su başındaki aşlama armuttan kopardı. Parmakları ile yokladı. Yumuşamış. Demek ki olgunlaşmış.

— Hadi biz yolumuza gidelim. Dönüşte o tavşana bakarız, hadi.

Ömer çalılıklara doğru umutsuzca iki taş daha attı.

Hamit Etendi torununu sık sık ata bindirip çiftliği gezdiriyor, ona ağaçları bitkileri, sebzeleri, meyveleri tanıtıyordu. Ömer daha bu yaşta buğday ile arpayı ayırt edebilir olmuştu.

Arazi sürülmeye başladığında çocuğu mutlaka tarla başına getirip sürülmüş toprağa yatırır, kendisi de yatardı. Toprağın kokusunu alsın, ona sevdalansın diye.

Zeytin hasadı yapılırken, bağlar bozulurken, kavun kar-

puz toplanırken, biçerdöver çalışırken Ömer mutlaka orada olurdu.

Hamit Efendi aşlama armudun birini kendi yiyor, ötekini torununa veriyor.

Oh! Mis gibi kokuyor mübarek. Tatlı sulu.

— Bak oğlum! Bu toprak bana dedemden kaldı. Benden sonra size kalacak.

Toprağın kıymetini ne yapmak lazım?

— Bilmek lazım.

Ömer dedesinden bu sözleri o kadar çok duymuştu ki, hem soruları hem cevapları ezberlemişti.

— Toprak ne yapılmaz?

— Toprak satılmaz.

— Aferin.

— Toprağa ne yapmak lâzım?

— Toprağa bakmak lâzım.

— Bakmak ne demek?

— Sürmek, suyunu gübresini vermek demek.

— Aferin.

Kır at arazinin meşe korusu ile bitiştiği yerdeki keçi yolunda yürüyordu. Traktörler, kamyonlar çiftliği çepeçevre kuşatan tel örgülerin uzandığı, aşağıdaki şosede işlerdi.

Hamit Efendi meşe korusuna, kuşburnulara, baharda köpüren menekşelere, börtü böceğe daha yakın olsun diye bu yolu seçmiş, kır atı bu yola yakıştırmıştı. At nedir ki?

O da tabiatın bir parçası.

Tıpkı öküz gibi.

Ama öküz öldü. Yazık. Yerini traktöre terketti.

Neyse. Hamit Efendi atını defne yaprağını koklar gibi koklar, onu saatlerce tımar eder, onunla konuşurdu.

Kır at ara sıra mırıldanır, başını sallar, Hamit Efendi'nin elinden şeker yer, adama sevgi ile bakardı.

O bir canlı.

Ne motor, ne karbüratör.

Dede-torun ağır ağır biçilmiş tarlaları, zeytinlikleri, üzüm bağlarını geçtiler. Arazinin sonuna geldiler.

Orada kır at durdu.

Çünkü aşağıda göletin başında birileri vardı.

Hamit Efendi dikkatle baktı, endişelendi. Bir polis arabası, dalgıçlar ve polisler. İçinden "Allah, Allah, ne oldu acaba?" dedi.

Atından indi, Ömer'i de indirdi. Hayvanı bir ağaca bağladı.

— Ömer, sen burada az otur. Ben bir bakayım gölbaşında ne olmuş?

Evet arazinin sonunda bir gölet vardı. Yağmur suları burada toplanıyor, daha aşağılardaki susuz arazilerin sulanmasında kullanılıyordu.

Hamit Efendi kalabalığa kavuştu.

— Ne olmuş?
— Bir ceset bulundu efendim.
— Nerede?
— Sudan çıkardık.
— Hay Allah, kim acaba?
— Henüz belli değil, bakılacak, ama bir kadın cesedi.
— Hamit Bey bir ara karakola uğrayın.
— Sebep?
— Olayla ilgili bir bilginiz var mı, onu sorarlar. Gölet ara-

zinize bitişik ya.

— Yok ama!

— Olsun siz uğrayın.

Polisler Hamit Efendi'nin şaşkın bakışları arasında cesedi bir kamyonete yükleyerek gidiyor. Hamit Efendi arkalarından bakarken: “Kim bu kadın? Kim öldürmüş olabilir? Hay Allah bi bu eksikti”.

Evlattır ayırt edilmez, lâkin analar oğullarına, babalar kızlarına düşkündür.

Hamit Efendi de tek kızı Ayşe'yi çok severdi. Öyle ki dizi dibine oturtur, sırma gibi sarı saçlarını okşar "Benim altun kızım, altun" derdi.

Kız ilk mektebi bitirdi, serpildi.

Artık kasabadaki biçki-dikiş kursuna gidiyordu.

Köylük yerde kızlar tez evlenir. Ayşe'nin akranları bir bir evlendi. Kadınlar biraraya geldiklerinde:

— Kız Ayşe, evde kaldın be! Yok mu bir yavuklun falan? derlerdi de kızcağızın yanaklarını pençe pençe kızartırlardı. Çok isteyeni olmuştu ama Hamit Efendi hepsini geri çevirmişti.

Anası Cemile, Hamit Efendi ile yalnız kaldıklarında:

— Bey, kızın kısmetini kapama, yazık.

diyor. Hamit Efendi anlaşılmaz bir inatla:

— O daha çocuk.

diye cevap veriyordu.

Aslında kızının bir gün gelip yuvadan uçacağını biliyor ama bunu bir türlü kabul etmek istemiyordu.

"Kaderde ne var ise etme merak / Uyma kendi nefsine Hakk'ın emrine bak".

denilmiş. Ayşe'nin kısmeti de elbette bir yerlerde bekleyip duruyordu. Her işin bir eşref saati var.

O saat gelip çattığında Ayşe bir arkadaşı ile birlikte kasabanın tek eczanesine uğradı. Kolonya ile el kremi alacaktı. Kalfa siparişleri tezgâhın üzerine koyup paket yapacağı sırada göz göze geldiler. Öylece kaldılar.

Ayşe'nin birlikte geldiği kız durumu anladı. Manidar bir ses tonu ile:

— Tanışıyor musunuz? diye sordu.

Ayşe neden sonra uykudan uyanmış gibi:

— Hayır! dedi.

Kalfa Recep gülümseyerek:

— İlkokulda birlikte idik.

demesin mi?

Ayşe al al olan yanakları ile sanki suçüstü yakalanmış gibi:

— Ya! Hatırlamıyorum. Hangi sınıf?

— Ben beşteyken siz üçte idiniz.

Sınıf arkadaşı değildik ama herkes sizi tanırdı.

— Nedenmiş o?

Recep yutkundu:

— Sizi okulda parmakla gösterirlerdi.

dedi. Dediğine pişman oldu ama iş işten geçmişti.

Ayşe gözleri çakmak çakmak, kolonya ile krem kutusunu kaptı, sertçe.

— İyi günler.

dedi. Ve arkadaşı ile beraber çıktılar. Arkadaşı nedense kıkır kıkır gülüyordu. Ayşe ona da çıkıştı:

— Gülme Asuman, gülme, yoksa şu çantayı kafana geçiririm.

Bu Recep, köyde Hanım Anne diye bilinen dul bir kadının oğlu idi. Tek evlat. Kadının kimi kimsesi yok. Çok yardımsever, tatlı dilli, marifetli bir kadın. Düğünlere onu çağırırlar yemekleri yapar. Kına gecelerine onu çağırırlar gelinin kınasını yakar. Bulgur kaynatan, mantı döken, yün yıkayan, pekmez yapan, hasılı köylük yerde ağır işi olan Hanım Anne'ye başvurur, o da elinden geldiğince herkese yardımcı olur. Çok sevilen, saygı gören bir kadın. Evi fukara evi ama bir temiz, bir titiz. Yağ dök yala. Bir misafir ağırlar, sanırsın bey sofrası kurulmuş. Cömert. Dini bütün. Yani arkadaş yeter anlattığımız.

Oğlu Recep kasabanın tek eczanesinde kalfa. Hem kasabada, hem köyde, hem civardaki yerleşim yerlerinde ne kadar hasta varsa tanır onu. Neden? Çünkü iğneleri o yapar. Bu sebeple bir adı da İğneci Recep.

Yarı doktor sayılır. Hastaların ilaçlarını götürür, nezle, grip, kabızlık, tansiyon vb. gibi belirli rahatsızlıklara merhem olmaya çalışır. Ağır hastaları, çocukları hastaneye taşır.

Anası gibi yardımsever, merhametli bir çocuk. Hem de yakışıklı.

Bir düğünde Ayşe ile yeniden karşılaştılar. Düğün evinin geniş avlusu var. Erkekler bir yanda, kadınlar öte yanda. Yenildi, içildi.

Delikanlılar damadı oyuna kaldırdı. Davul-zurna kırılıyor.

Gençler kâh karşılıklı oynuyor, kâh halay çekiyor.

Etrafta seyirciler. Oğluna kız beğenen analar. O kalabalıkta yavuklu görmeye çabalayan kalbi kabarmış kızlar.

Derken Recep seyirciler arasındaki Ayşe'yi gördü, Oyuna kalkmıştı.

Bir döndü baktı orada.

Göz göze geldiler.

Bir döndü yine baktı, yine orada.

Şevk ile toprağa diz vurdu, bir daha baktı.

Ayşe'nin yüreği ağzına geldi. Bu ne heyecan. Heyecan elbette, oğlan sürekli bakıyor, kendisi tuzağa düşmüş bir kuş gibi çırpınıyor.

Daha sonraki günlerde Recep, Ayşe'nin kız arkadaşı ile ona iki mektup gönderdi. Birinin zarfı içinde hali ile bir gül vardı. Lâkin Ayşe ona cevap vermedi.

Demiş ki, ne bu mektup falan, niyeti varsa anasını göndersin.

Recep durumu utana-sıkıla anasına anlattı. Hanım bir yandan sevindi; hani Hamit Efendi'nin kızı bu; öte yandan endişelendi: Koca konağın kızını bize verirler mi acaba?

Yine de anadır oğlanın cayır cayır yandığını anlamış olmalı ki eteğini beline bağlayıp Cemile Hanım'a vardı. Olup-biteni anlattı. "Gençler birbirini görmüş beğenmiş" demeye getirdi ama Cemile Hanım hiç oralı olmadı: "Beye bir danışayım" dedi, kestirip attı.

Kadın aklı erkek aklından her daim üstündür, bunu bilir bunu söylerim. Cemile Hanım işi kocasına açmadan önce Ayşe'nin ağzını aradı. Doğrusu bu değil mi? Ayşe sükut ikrardan gelir makamında hiç ses etmedi ama, anası onun yüz kızarıklığından, nefes akşından işi anladı.

Kızımız Recep'e boş değil.

Bunu böyle söyleyince Hamit Efendi'nin tepesi attı. "Ne demek boş değil, kızı kendi keyfine bırakırsan ya davulcuya varır ya zurnacıya" diyecekti ki, vazgeçti. Ayşe'nin melul-mahzun bakan iri gözleri gözünün önünden geçti.

"Çağır kızı" dedi. Ayşe geldi. Babası onu küçüklüğünde yaptığı gibi dizine yatırdı, saçlarını okşamaya başladı.

Ne bu yani?

Koca kız.

Çocuklar ne kadar büyürse büyüsün ana-baba gözünde çocuktur, Ayşe'ye: "Benim altun kızım" der gibi "Nedir bu iş" diye sordu. Kız yine sükuta gömüldü ama bir yandan tit-riyor, o titreme dudaklarına yayılıyor, her şey aşikâr oluyor. Hamit Efendi fazla üstelemedi.

Karısına: "Ben oğlanla bir konuşayım" dedi. Ve konuştu da.

— Recep oğlum, Ayşe konakta büyümüş bir nazik çocuktur yükünü çekebilecek inisin?

— Çekeriz sayenizde efendim.

— Beni karıştırma.

— Şöyle diyeyim efendim. Ben bir eczacı kalfasıyım ama yakında...

— Evet yakında.

— Şöyle ki efendim. Bir arkadaşım var Eczacılık Mektebi'nde okuyor, bu yıl mezun olacak.

— Ee!..

— Tanırsınız Yüncü Hacı Abdullah'ın torunu.

— Yok ya! Hangi oğlundan.

— Kamyoncu Selefin oğlu.

— Vay be! Sefer oğlanı okutmuş ha!

— Evet, İrfan. Arkadaşın adı İrfan. Hani eczacılık okuyor ya, meslektaş sayılırız, çok samimi olduk.

— Özetle.

— Mezun olunca birlikte bir eczane açacağız.

Hamit Efendi, Recep'in kendine güven duyan edasına bayılmıştı.

— Deme! Eczane ha! Ama var zaten.

— Var da efendim, kasabının nüfusu günden güne artıyor. İleride iki değil belki beş eczane olur. Hem herkes rızkını yer.

— Doğru. Bak delikanlı. Seni sevdim. Kızıma talip olmuşsun, bunu da anlarım. Ben senden iki şey beklerim. Saygı ve sadakat. Hem eşine, hem bize. Dürüst olduğun sürece, kızımı el üstünde tuttuğun sürece arkandayım.

Recep, Hamit Efendi'nin eline sarıldı.

— Teşekkür ederim efendim. Sizi mahçup etmeyeceğim.

Ayşe'yi usulüne göre istediler.

Köyün ileri gelenlerinden kadın-erkek birkaç kişi, bir de Recep'in patronu gelmişti.

Yenildi-içildi, Allah'ın emri ile kız istendi. Nikâh kıyıldı, düğün-dernek, Ayşe ile Recep muradına erdi.

Hamit Efendi düşündü, eşine dedi ki; "Cemile Hanım, kızı Recep'e verdik, iyi güzel ama yerleri dar, acaba bunlara bir ev yapsak".

Doğrudur, Hanım Ana'nın evi fukara evi, Ayşe'ye göre değil. Her ne kadar Ayşe bundan şikâyet etmese de konağı özlediğini inkâr edemeyiz.

Ee, bu çocukları konağa alsalar Hanım Ana razı gelmez, onuruna dokunur, hem Recep dahi razı gelmez, içgüveyisi olur.

Ne yapmak lazım gelir?

Hamit Efendi konağın yanına müstakil bir ev yapmaya karar verdi. Hanım Ana, Cemile Kadın ağzından bu haberi alınca hiç alınmadı: "Yakışır" dedi. Ancak ilave etti: "Oğlumla gelinimi en az haftada bir yanıma isterim".

Ev inşaatı bitinceye kadar Recep de İrfan ile ortak olup eczaneyi açtı.

Artık Hamit Efendi kasabaya her inişinde damadının iş yerine uğruyor; ıhlamurunu, adaçayını orada içiyordu.

Cenab-ı hak Ayşe'ye önce iki kız, sonra bir oğlan nasip etti. Az önce bahsi geçen Ömer bu çocuktur.

Sefa'nın can havli ile bindiği taksi yol ayrımına kadar geldi. Şoför:

— Kaptan nereye? Kulübe mi, Eleni'ye mi?

— Eleni'ye.

Eleni annesi Sofi ile bir meyhane işletiyordu. Bu işletme onlara Eleni'nin babası Yorgo'dan kalmıştı. Yorgo'nun ailesi mübadelede Yunanistan'a gitmemiş, nasılsa Türkiye'de kalmıştı.

Yorgo'nun vefatından sonra zaten onun sağlığında da meyhanede çalışan kızı ve karısı dükkânı devralmış; kasabada pek meşhur olan mezeleri ile işletmeye devam etmişlerdi.

Ara sıra Sofi'ye soran olurdu; neden gitmedin diye? Kocasının duvarda asılı pos bıyıklı fotoğrafını göstererek: "Ben bu toprağın çocuğuyum. İşte kocam, şu da onun biricik balık ayıklayıp ciğer doğradığımız mermer tezgâhı. Dedelerimin, kocamın mezarları burada. Hatıralarım burada. Komşularım burada. Onları bırakıp nasıl giderim" diyordu.

Eleni'ye gelince. Oda aynı hissiyatı taşıyordu. Buna sevgilisi Niko'yu da eklemeli. Niko'nun ailesi gitmiş, kendisi kasabada kalmış. O yıllarda kasabada bir Rum okulu ve az sayıda öğrencisi var. Niko onları bırakamamış. Ne zaman ki öğrenci

iyice azalıp okul kapanınca, Niko'yu kasabaya bağlayan bir şey kalmamış. Günlerce Sofi ile Eleni'ye yalvarmış. "Gidelim burdan. Bizden başka kimse kalmadı" demiş, ama ne anası ne de kızı buna razı olmuş.

Niko aşkını içine gömerek Yunanistan'daki ailesinin yanına gitmiş. Yıllar sonra onu hâlâ unutamamış ve evlenmemiş olan Eleni'ye sevgilisinin evlendiği haberi gelmiş. O da çekmiş kafayı, çekmiş kafayı, Niko'nun duvarda, babasının yanında duran fotoğrafını aldığı gibi çöpe atıvermiş.

Eleni'ye kimse asılamaz. Tersi pistir. Saygı uyandıran bir duruşu vardır, iyidir, iyilikseverdir, fukaraperverdir. Yolsuz kalmış esnafın hesabını veresiye tutar, zaman sonra bu hesabı da yırtar atar. Cömerttir.

Kaptan'a karşı garip bir bağlılık içindedir.

Onu bir dost, bir sevgili, bir çocuk, bir kardeş, yaralı bir kuş gibi görmektedir. Aldığı darbeler ile her geldiğinde Sefa'yı kucaklar, dizine yatırır, parlak perçemlerini okşar, teskin ve tedavi eder.

Sefa bu limanı hiç istismar etmedi.

Eleni'ye olsun, Sofi'ye olsun saygıda kusur etmedi. Ailesinden görmediği yakınlığı bu meyhanede bulmuştu. Meyhane ona sıcacık bir kucak olmuştu.

Bu sebeple şoför "Nereye?" diye sorduğunda hiç tereddüt etmeden "Eleni'ye" demişti. Alnı babasının kırbaç yarası ile kanamıştı ama ondan beteri yürek yarası idi.

Eleni'ye giden yol Kara Kısmet'in evi önünden geçiyordu.

Ev iki katlı, caddeye bakıyor, arkası bahçe. Caddeye bakan

cephede iki kapı var, yan yana. Birinden girersen oracıkta bir kiler ve ardiye, ki Kısmet orayı aynı zamanda depo olarak da kullanıyor, merdivenle üst kata eve çıkılıyor. Yandaki kapı Halk Pazarı'nın kapısı. Kısmet burada parça kumaş, çeyizlik, tuhafiye, terlik kadınların alacağı her şeyi satıyor. Ucuzcu. Eskiden pazarcı olduğu için kasaba kadınları onu tanıyor, işi iyidir.

Dükkânın önünde Neşe'nin tezgâhı var. Neşe orada kolye, küpe, güneş gözlüğü, yüzük, bilezik benzeri şeyler ve kendi yaptığı takıları pazarlıyor.

Ev kapısının yanında bir sedir var. Sedirin üstü asma çardağı. Sedirin önünde bir masa ve haliyle sandalyeler. Bu çardak altı Kısmet'in komşularının buluştuğu yer. Bilhassa yaz akşamlarında oraya toplanır, çay içer, çekirdek çıtlatır, dedikodu eder, lafın belini kırarlar.

Erkekler nerde?

Erkekler kahvede.

Akşam ezanının ardı sıra erkekler yemek yiyip kahveye yollandıklarında komşu evlerden birinin penceresi açılır, bir kadın:

— Kız Neşe! Semaveri yak, geliyoruz, deyiverir.

Neşe dünden hazırdır. Semaveri yakmak ayrı zevk, odun kokusu almak ayrı zevk, eğri büğrü çıkan dumanına bakmak ayrı.

Tutamaz kendini bir türkü patlatır.

Bugün ayın ışığı
Elinde bul kaşığı
Yine nerden geliyon da
Mahlenin yakışığı

Sen nerdesin nerdesin
Kaldır camın perdesin
Diyeceğim çok amma da
Pek kalabalık yerdesin.

Sesi güzeldir. Kadınlar türkü ister, şarkı, ister, hiç nazlanmaz söyler. Sohbet gecenin ilerleyen saatlerine kadar sürer. Bakarsın Kısmet kilere girip turşu küplerinin, patates çuvallarının arasından bir karpuz çıkarıp gelmiş.

Karpuz bir tepside çatırdayarak kesilir. Kan kırmızı çıkınca "Hay Maşallah" çekilir.
Gecenin kapanış sahnesidir artık.
Herkes evine gider.
Kısmet esneyerek "Ben yatıyorum, masayı topla" diyerek kaybolur. Sessizlik elverince Kaptan'ın ıslığı duyulur.

Bundan sonraki zaman Kaptan'la Neşe'nin çardak altında geçirecekleri muhabbet zamanıdır.
Laf döner dolaşır gelir Neşe'nin "Ne zaman söz kesiyoruz, ne zaman nişan yapıyoruz" sorularına dayanır. Kaptan sürekli aynı mazereti ileri sürer: "Sabret güzelim, sabret. Şu ilk transferi yapayım. Cukkayı cebe indireyim. Sözü de keserim, nişanı da yaparım".
Neşe'nin bu laflara karnı doymuştur artık:

— Elalemin diline sakız olduk.

— Ben onların ağzını kapamayı bilirim.

— Hıh! Bilirmiş. Sen şu top işini bırak da, babanı razı et. Koca Hamit Bey.

— Babamı karıştırma, biliyorsun aramız bozuk.

— Düzelsin efendim düzelsin. Düzelsin de ben konağa gelin gideyim. Futbol, futbol başka bildiğin yok.

Sefa'nın damarına basılmıştır. Aniden ayağa kalkar.

— Portakal, orda kal! Mesleğime laf ettirmem.

— Hıh! Çiçeğimin mesleği.

— Ben o çiçeği sana yediririm amma!

— Hadi yedir, yedir de görelim.

Muhabbetle başlayan münasebet kavga ile sona erer. Ama ne zamana kadar. Bir sonraki geceye kadar.

Bunlar genç işte.

Başlarında kavak yeli esiyor.

Gölet cinayetinde polis bir sonuca varamadı. Hamit Efendi de gidip ifade verdi. O da bu işin altından ne çıkacak diye merak ediyordu.

Dediğimiz gibi hiçbir şey çıkmadı. Sade Deli Dursun'u biraz hırpaladılar. Öldürülen kadın Sağlık Ocağı hemşirelerinden Hülya. Bekâr. Ailesi ile kasabada yaşıyor. Kimseyle bir sıkıntısı yok. Neşeli, yaşı geçkin olmasına rağmen geleceğe pozitif bakan biri imiş. En yakınları, akrabaları, komşuları, iş arkadaşları, herkes sorguya çekildi.

Netice sıfır.

İşte Deli Dursun faktörü bu sırada ortaya atıldı. Güya Sağlık Ocağı önünde birkaç kez görülmüş.

Bu Deli Dursun aniden ortaya çıkmıştı. Kasaba sokaklarında görünür görünmez herkesin çekindiği, iğrendiği biri olmuştu.

Nereden, ne zaman gelmişti?

Kimi kimsesi var mıydı?

Bilinmiyor, çünkü adam konuşamıyor. Duyuyor ama konuşamıyor. Sade adını söyledi. Apar topar karakola götürülünce.

Olay şöyle oldu. Güya fırından ekmek çalmış. Çarşı esnafı adamı neredeyse linç ediyordu. Kaptan yetişip kurtardı.

Oysa kimseye vurmamış, sadece kendini savunmuştu. Vurmaya kalksa birkaç kişiyi hastanelik edebilirdi.

Nasıl?

Adam bir doksan boyunda, Var bir yüz, bilemedin yüz yirmi kilo. Kollar uzun, eller etli, büyük. Saçlar kaşlara değecek kadar yakın, güzler çipil, surat sakallı.

Üstünde kirden rengi belli olmayan bir fanila. Altında bir siyah şalvar. Ayaklarda patlak ayakkabılar.
Sorgu-sual edildi, hakkında bir bilgi alınamadı. Bir gece kasabaya gelmiş, o gecenin sabahı görülmüştü, hepsi bu. Polis civar köyler, kasabalar hatta vilayet ile görüştü kimse tanımıyor.

Kaptan bunu aldı önce Berber Tevfik'e götürdü. Tevfik titiz. Herifi dükkâna sokmadı. Çırağın eline bir makine verdiler. Dursun'u bir duvar dibine çökertip kafasını ve suratını kazıdılar.
Çırak ayna tutunca Dursun aynadaki resmine baktı sırıttı. Etrafta toplananlar da ona bakıyorlardı. Tıraş bitince alkışladılar. Çok sevindi. Kaptan'a dönüp eline sarılmak istedi. Kaptan bırakmadı.

— Hadi ulan iyisin. Adama döndün işte.

dedi ve herifi alıp yatıp-kalktığı kulüp binasına götürdü. Üstündeki paçavraları çıkartıp banyoya soktu. Hiç iğren-

meden döne döne yıkadı. Dursun'a fanila, don, çorap verdi. Ardından eski eşofmanlardan bir takım bulup giydirdi, Ayaklarına orada unutulmuş ayakkabılardan bir çift uydurdu. Ha şöyle! Bak bakalım aynaya. Baktı Dursun. Kendini tanıyamadı. Bir aynaya, bir Kaptan'a bakıyordu. Sonunda aynada gördüğü kişinin kendisi olduğunu anladı, Sefa'nın boynuna sarılıp ağladı. Sefa da duygulanmıştı:

— Ağlama koca oğlan. Artık senin de bir evin var, dedi.

Sonra kendini Dursun'a tanıtmak, hiç olmazsa ismini belletmek için bir göğsüne vurdu, bir konuştu.

— Bak Dursun! Benim adım Kaptan. Kap-tan! Kap-tan.

Herif zorlanıyor, zorlanıyor, boyun damarları kabarıyor, gözleri beleriyor, ama konuşamıyordu. Sonunda güç-bela "Ka", "Ka" diyebildi. Sefa:

— Aferin ulan! Bu da yeter, deyip onu dışarı çıkardı. Tiksinerek ucundan tuttuğu paçavraları verip çöp bidonunu gösterdi:

— At şunları da gel.

Dursun'la beraber karşıdaki lokantaya gittiler. Aşçı Arif ve garsonlar Dursun'u görünce şaşırdı:

— Kaptan, bu bayağı adama dönmüş be!

— Adam elbette. Ne diyeyim izniniz olursa. Şimdi kardeşime kuru-pilav getirin.

Dursun kaç zamanın açı idi kimbilir? İki porsiyon kuru-pilav, bir ekmek yedi. Verseler daha da yerdi belki ama, Sefa:

— Yeter ulan çatlayacaksın, diye onu engelledi.

Çarşı esnafı lokantaya girmiş Dursun'u seyrediyordu. Sefa onlara çıkıştı:

— Ne var be! Tiyatro mu oynuyor burda, ne toplandınız?
— Kaptan, aklı var mı bunun?
— Konuşuyor mu?
— Tehlikeli olabilir.
Böyle sorular işte.

Dursun kalabalıktan korkmuş Sefa'nın ardına sığınmıştı. Sefa dilinin döndüğü kadar adamı kalabalığa tanıtmaya çalıştı.
— Kim olduğunu bilmiyoruz. Duyuyor ama konuşamıyor. Bana kalırsa hiç de korkulacak biri değil. Yeter ki siz ona saldırmayın. Valla şimdiden uyarıyorum. Biri Dursun'a sataşırsa alayınızı dümdüz eder. Demedi demeyin.

Lâkin bu izahat karakolda pek işe yaramamıştı. Gölet cinayetini soruşturan polis önce ona hemşirenin fotoğraflarını göstermiş, tanıyıp tanımadığını sormuştu. Dursun sorulara "Bilmiyorum, görmedim" mânasına başını iki yana sallayarak cevap verdi. Sefa yanındaydı. Her sorudan sonra imdat ister gibi ona bakıyordu.

Polislerden biri dayanamayıp copunu çekti ve; "Dayağı yiyince bülbül kesilir, bülbül" diyerek adama yanaştı.
Dursun çok korkmuştu. Oturduğu sandalyeden fırladı, kendini duvar dibine attı, diz çöktü, elleri ile başını saklayarak inlemeye başladı.

Copu çeken polis dahil herkes şaşırmıştı.
Sefa:
—Bırakın adamı. Bakın nasıl korkuyor. Sanırım bunu çocukken çok dövmüşler. Garibanın teki. Lütfen bırakın gidelim, dedi.

Karakoldan birlikte çıktılar. Dursun bir gidiyor, bir geri dönüp bakıyordu. Sefa'nın eline sıkı sıkı sarılmıştı.

Sefa onu Yüncü Hacı Abdullah'ın ambarına götürdü. Hacı İstanbul tüccarına toptan yün veriyor; karşılığında başta boya olmak üzere nalburiye alıyor, bunu da hem kasabaya hem civar köylere pazarlıyordu.

Kasabaya birinin geldiğini o da duymuştu. Ambara girince ilk sözü:

— Deli bu mu?

oldu. Sefa gülerek:

— Deli değil be Hacı abi, garibanın teki.

— Hele oturun, bir çay içelim, anlarız.

Oturdular, çaylar geldi, Sefa olanı-biteni Hacı'ya nakletti.

— Ben buna kefilim Hacı abi. Dozer gibi adam. Yükleme-boşaltma her işi yapar. Boğaz tokluğuna.

— Yo, öyle deme, hak geçer sonra. Öteki hamallara ne veriyorsak buna da onu vereceğiz.

— Hacı abi bu adam temiz, zararsız. İt azıtır gibi getirip buraya atmış gitmişler. El birliği ile bakalım şuna. Deli falan değil.

— Bakarız tasalanma.

Senin ambarda kalsa diyorum. Hem bekler burayı, kimseyi yaklaştırmaz.

Hacı Dursun'a dikti gözlerini:

— Ne diyorsun, kalır mısın burda? Neydi bunun adı yahu?

— Dursun. Sade adını biliyor, o kadar.

— Dursun sana burada bir yatak yapalım. Anahtarları veririm. Ambarı açar, kapatırsın anlaştık mı?

Dursun gülümseyerek başını "Olur" mânasında sallıyor.

Saflığı Hacı'yı da etkiledi:

— İyi bu çocuk, ben adamı gözünden anlarım.

Sefa kalkıyor:

—Ben buna limanı, sebze halini gezdireyim. Toptancılarla tanıştırayım.

—İyi olur, ben de şu yatak işini halledeyim.

Sefa Dursun'u hal esnafına ve limandaki tüccara tanıttı. Oralarda çalışan hamallara tenbih etti. "Ezmeyin adamı. Garibandır. Merak etmeyin kimsenin ekmeğinde gözü yok". Geçen zaman içinde Dursun, Hacı'nın ambarında yatıp kalkarak mekâna alıştı. Gerçekten çok güçlüydü. Üç dört hamalın yapacağı işi tek başına yapıyordu. Esnaf onu kollamaya başladı.

İş bitince cebine para sıkıştırırlardı.

Lâkin şu delilik meselesi.

Sefa ne kadar "Deli değil" dese de adamın tuhaf halleri vardı. Meselâ Cuma namazına camiye gidiyor, en arkada cemaata uyarak yatıp kalkıyor, camiden çıktıktan sonra önüne gelene cebindeki parayı dağıtıyordu. Almayan olursa bayağı kızardı.

Baharda kendini kırlara vurur, bir zaman ortalarda gözükmez, sonra kucağında bir demet kır çiçeği ile döner, çiçekleri yemek yediği lokantaya, Hacı'ya, Sefa'ya sevdiği kişilere verirdi.

Ne var bunda?

Peki sokak köpekleri ile yemeğini paylaşması.

Hayvanseverlik.

Polisler geçerken selama durması.

Korkudan.

Davul-zurna sesini duyunca oynamaya başlaması.

İçindeki çocuk yüzünden.

Mezarlıkta yatıp-kalkması. Kaç kişiyi korkutmuştu hortlak diye.

Onu bilemem.

Bir de şarap şişesi ile nevaleyi yüklenip dalgakıranın en ucuna giderek ziftlenmesi.

Bak bunu kaptana soracaksın. Birlikle içiyorlar çünkü.

Dursun'un hastaneye kaldırıldığını duyduğunda Sefa kahvede okey oynuyordu. O masadan nasıl kalktı, hastaneye nasıl vardı bilmiyor.

Dursun'un bir kolunda serum gülümseyerek kendisine baktığını görünce ferahladı. Doktora yapıştı:

— Nesi var bunun?

— Önemli değil, tansiyonu düşmüş.

— Sebep?

— Açlıktan olabilir.

Sefa'nın içi ezildi. "Ah canım. Halini arzetmeyi bilmez ki" diye düşündü. Sonra araştırdı. Kim onu bulmuş, hastaneye taşımış? Buyur burdan yak.

Ağabeyi Emlâkçı Ziya'nın orda bayılmış adam, o sıcakta bir kamyon çimentoyu boşaltıyormuş. "Aç açına" diye dişlerini sıktı Sefa. O hınç ile ağabeyinin mekânına yürüdü. Emlâkçı Ziya'nın dükkânı caddeye bakıyor. Ardında geniş bir avlu. Orada tuğla, çimento, kireç, kereste satıyor.

Sefa dükkândan içeri girdiği sırada Ziya kıymalı pide yiyordu. Yanında ayran. Sefa pideyi görünce iyice sinirlendi. Yumruğunu masaya vurarak:

— Yahu sen ne biçim insansın be!

Ziya kardeşinin bu esip gürlemelerine alışkın idi. Hiç oralı olmadı.

— Sende hiç insaf merhamet yok mu?

— Nolmuş?

— Adamı şu güneşin altında işe koşmuşsun.

— Ne var bunda?

— Çıldırtma beni, adam aç. Açlıktan bayılmış.

— Ne bileyim ben, açım deseydi.

— Hey Allah'ım, adam konuşamıyor abi, sen ne diyorsun.

Ziya ağzını sildi:

— Neyse götürdüler hastaneye işte. Domuz gibidir o, bir şey olmaz.

— Domuz sensin!

Ziya bir sigara yaktı:

— Kahve söylüyorum.

Sefa'nın siniri yatışmış, süt köpüğü gibi kabarıp inmişti.

— İyi, söyle.

Ziya avludaki çırağı çağırıp iki orta kahve ısmarladı.

Sefa kendini koltuğa bıraktı. Ağabeyinin masasına göz gezdirdi. Kül tablasının önünde şaha kalkmış bir at heykelciği vardı. Eskimiş bir sümen, kullanılmayan bir imza kalemi. Yazıhanede baygın bir koku vardı. Terzi Melahat'ın kokusu olmalı.

Kahveler geldi.

Ziya höpürdeterek bir yudum aldı ve arkası yüksek koltuğuna yaslandı.

— Bil bakalım ne oldu?

Sefa soran gözlerle baktı, bir şey demedi.

— Sana sözünü ettiğim oteller zincirinin adamları geldi.

Sefa oturduğu yerde kıpırdadı.

— Ee!..

— E'si. İşte konuştuk.

— Ne diyorlar?

— Adamlar bütün Ege'yi dolaşmış. Bizim araziden iyisini bulamamışlar. Ziya Bey bu araziyi bize satın, para kolay diyorlar.

Sefa'nın nabzı hızlanmaya başladı:

— Vay be! Para kolay diyorlar. Derler, çok zengin bunlar. Ulan para dibimize geldi çekip alamıyoruz.

Ziya ellerini masaya koydu, eğildi bir yılan gibi tısladı.

— Sana o kadar söyledim. Şu moruğu tepele dünya bizim dedim. Sen hâlâ düşünüyorsun.

— Kolaydı sanki. Sıkıysa sen tepele.

— Benden şüphelenirler. Benim adım çıkmış dokuza inmez sekize. Ama sen! Sen hem ailenin hem kasabanın masum çocuğusun. Senden kimse şüphelenmez.

Sefa yazıhanenin camından dışarı baktı. Bir yaşlı kadın dolu pazar çantasını sürükleye sürükleye geçti. Karşıda deniz. Güneşin son ışıkları. Dalgakıran üzerine tüneyen martılar kana bulanmış. "Ulan bu herif beni cinayete azmettiriyor. Hem de babamı vurmamı istiyor. Peki ben. Ben istiyor muyum? Tövbe. Hiç olmaz. Babam beni adam yerine koymasa, evine almasa bile. Yok ben insanlıktan o kadar çıkmadım. Ben o kadar alçak değilim. Peki oteller zinciri deyince neden elin ayağın kesiliverdi? Kesilir elbet. Çok para. Herkes gevşeyebilir. Ama cinayet. Hele baba katili olmak".

— Daldın yine.

Sefa silkelenip kendine geldi.

— Abi bana bir daha bu meseleyi açma.

— Nedenmiş o?

— Beni resmen teşvik ediyorsun.

— Yoo! Paşa gönlün bilir. Bizde teklif var, ısrar yok. Moruğun zıbarmasını bekleyeceğiz. Onun da öleceği yok ya. Hepimizi gömer.

Bu sözler içini acıtıyordu Sefa'nın. Münkir ona yakışan laflar değil, Ziya! Ziya alçaklığın dibini bulmuştu, Ama ateşi hep maşa ile tutar. Tüm tabansız alçaklar gibi gölgede kalmayı sever. Sefa o yıllarda yerlerde sürünen karizmasını bırak, neredeyse yokluk çekiyordu. Nerede o masada kimselere hesap ödettirmeyen Kaptan? Babadan aldığı paraları birkaç kez batırmış, defalarca evden kovulmuş, gidecek bir yeri olmadığı için yıllarca kaptanlığını yaptığı kulübe sığınmıştı. Başkan onu kolluyordu. Az da oha maaşı vardı. Kulüp binasında yatıp-kalkıyor, antrenörlük yapıyordu.
Acı ama durum bu.

Bir başka mesele daha vardı ki Sefa'ya o günlerde en çok koyan da bu olmuştu.

Nedir?

Sonra konuşalım bunu.

Dursun'a para veriyor "Şarabını al, bana da bir büyük kap, nevale falan" diye sözleşiyorlar; gecenin geç vaktinde dalgakıranın en ucuna kadar yürüyüp oraya çöküyorlar.

— Dursun sen yarış atlarını biliyor musun? Koşulara falan gittin mi hiç?

Dursun çok ilerde ışıkları zar-zor seçilen adaları işaret ediyor. Bir orayı bir kasabayı gösteriyor. Anlaşılmaz şeyler mırıldanıyor.

Biri şarabı, öteki rakıyı yarılamış, ikisi de kendi kendine konuşuyor.

— Bak şimdi. Bu atlar zarif hayvanlar. Bakmaya kıyamazsın. Yıllarca koşar, çok yarış kazanır, sahiplerini zengin ederler. Ama!

Ama işte kör talih. Kötü kader. Şans. Sen ne dersen de.

Bir gün, bir yarışta, aksilik bu ya, tökezleyip düşerler. Binici bir yana, at öte yana.

Zavallı hayvan önce ne olduğunu anlayamaz. Silkinip kalkmak ister. Bir silkinir kalkamaz. Bir daha, bir daha.

Hayır.

Ayağı kırılmış.

Bir yarış atının ayağı kırılmışsa onun sonu gelmiştir Dursun.

Hiçbir işe yaramaz. Yük hayvanı bile olmaz.

Sen şimdi diyeceksin ki. Ne diyeceksin ulan? Diyemezsin.

Hem konuşma bilmiyor, hem yarış atı görmemişsin.

Dinle o zaman.

O atı vururlar aga.

Bir tenhaya götürür vururlar.

Ne sahibi görsün bu manzarayı, ne binicisi, ne onu sevenler. Unutulsun bu sahne.

Ya! Dursun Efendi atları da vururlar. Duydun mu beni?

Atları da vururlar.

Bu isimde bir filim vardı, biliyor musun? Harika bir filimdi, hepimizi ağlattı. Sen hiç sinemaya gittin mi Dursun? Sinema işte, hayal perdesi.

Hayal deyip geçmeyeceksin aga. Ne demiş şair: İnsan dün-

yada hayal ettiği müddetçe yaşar. Bende hayal falan kalmadı ağa. Hepsi tuz-buz.

Vakit geçmiş, şişeler bitmişti.

Sefa tıpkı ayağı kırık bir at gibi yığıldığı yerden kalkmak istedi, kalkamadı. Bir silkindi, iki silkindi, sonunda sızıp kaldı.

Dursun'a bir şişe vız geliyordu. Bir süre Kaptan'a baktı. Elini uzatıp saçlarını okşadı. Yavrusunu seven bir goril gibi. Yekinip kalktı. Sefa'yı incitmeden omuzladı. Dalgakıran'ı geçip caddeye çıktı.

Yol, Ziya'nın yazıhanesinin önünden geçiyor. Dükkânın ışıkları caddeyi aydınlatıyor. Ziya bir şişe açmış ziftleniyor. Ne cinayetler, pislikler, hainlikler düşünüyor.

Bir yazar bir kahramanın üzerine bu kadar gitmemeli.

Evet anladık, herif kötü.

Kötü ama sorun bakalım neden kötü?

Dursun Ziya'nın dükkânı önünden geçti. Geçerken şöyle dönüp baktı. Adamı gördü, yüzünü buruşturdu.

Gidecek, kulüp binasına girecek, Sefa'yı soyacak, yatağına yatıracak, yorganı üzerine çektikten sonra odadan çıkacak. Artık sokak lambalarının altında bir o var, bir de sokak köpekleri.

İnsan kötü olmaz, şartlar onu kötü kılar. Bir de doğuştan gelen karakter var. Mizaç. Mizaç değişmez diyorlar. Hazreti Gazali dahi böyle der: Mizaç değişmez, meğer ki insan veli ola. Ha, neymiş? İnsanoğlu veli olunca mizacı da değişebilirmiş.

Bunlar yüce şeyler, bizim anlayacağımız konular değil. Kötülük için de bir sürü laf edilmiş. Sosyolojik, psikolojik, biyolojik vesaire. Teorileri bir yana bırakalım. Biz burada bilimsel bildiri yazmıyoruz. O sebeple en iyisi burnunun dikine gitmek. Nedir o? Ziya'nın hayatını, daha doğrusu hayatından bazı parçaları nakletmek, duygu ve düşüncelerini yansıtmak.

Gerisi okura kalsın.

Yok arkadaş, yazar Ziya'yı anlatamamış, derse; başım-gözüm üstüne.

Bu çocuk doğduğunda hastalıklı idi. Yaşamaz dediler.

İlaç-doktor, ilaç-doktor hayata tutundu. Ama çelimsiz kaldı. Vücut çelimsiz lâkin kafada kırk tilki dolaşıyor. Tilkilerin otuz dokuzunun hedefinde iktidar tutkusu. Ben bu çelimsiz vücutla nasıl muktedir olabilirim?

Çünkü onu çok ezdiler.

Çok hırpaladılar.

Kimse anlayış göstermedi. Anası hariç. Okulda, beden eğitimi dersinde, bir kasanın üzerinden atlayamadığı, atlayayım derken düştüğü, o yerden kalkmadan tüm sınıfın ve hatta öğretmenin dahi güldüğü.

Hangi birini saymalı. Dersleri zayıftı. Resim yapamıyordu. Karga gibi sesle müzik dersinde şarkı okuyamazdı. Elini attığı dallar kuruyordu.

Biri hariç.

Haydaa! Nedir o?

Beş kuyulu misket oyunu. Vuruşu beş kuruş. Şu Ziya'yı oyuna alalım parasını üteriz diyenler hepten yanıldı.

Alayını soydu soğana çevirdi.

Rakibinin misketini vurup kırdığında nasıl bir zevk alıyordu, anlatılmaz. Bu galibiyet sevinci zamanla bir güç devşirmesine dönüştü.

Ne gücü?

Açık değil mi, para.

Evet, Ziya artık vuruşu beş kuruştan bir oyunda yirmi beş kuruş kazanıyor. İlkokulda başlayan bu serüven orta okulda da devam etti ve zenginleşti.

Ziya'nın epeyce parası birikmişti.

Bu parayı ne yapmalı, ne yapmalı?

Çocuklar koz helvaya bayılıyor, ancak okul yönetimi seyyar satıcıları avluya, okul kapısına yanaştırmıyor.

Ziya helvacıya gitti, on kuruşluk helvayı beş kuruşa kapattı. Böldürdü, yağlı kâğıtlara sardırdı, Yusuf ağabeyinin yaptığı tahta çantasında sallayarak okula soktu. Elli parça. Çok para kazanıyor, çok.

Parası olanların etrafında yalakalar fazlalaşır. Ziya onları hoş tutuyor, gazoz falan ısmarlıyor.

Güçlü kuvvetli iki çocuğu tamamen kendine bağladı. Onlara etli ekmek bile alıyor. Onların korkusundan Ziya'ya kimse dokunamıyor.

Ziya'nın artık bir çetesi var.

Para işte. Olmazı olur yapıyor, güçsüzü güçlü kılıyor.

Ezik Ziya'nın ömür boyu peşinden koşacağı bir şey bu. Güçlü olmak. Yani zengin olmak.

Daha sonraki yıllarda bu küçük ticaret giderek büyüdü. Yeşil erik zamanı arkadaşları ile bir bahçeye dalıp erik çaldıklarında ötekiler ceplerini doldurup kaçarken Ziya sepetle topladı, eriği pazarda sattı. Dağ köylerinden peynir, tereyağı getiren köylülerin pazara varmadan yollarını kesti, malı toptan elli liraya alıp yüz liraya sattı.

Sınıfları çift dikiş giderek geçti. Lise birde okuldan atıldı. Babası onu pazarda yumurta satarken; oyuncak, pil, çorap ve benzeri şeyler satarken çok yakalamış; defalarca dövmüş, ticareti yasaklamıştı.

Ziya ile baş etmek ne mümkün.

Askere gitmeden önce yaptığı son iş, bir tarla karpuzu kapatmak olmuş, ama malı satamayıp epeyce zarar etmişti. Olsun.

Ticaret bu. Kâr da olur zarar da. Demeyin öyle. Ziya'nın yaptığı ticaret değil. O kâr değil vurgun, soygun peşinde. Çabuk zengin olmak istiyor.

Hemen.

Askerde işi yolunda gitti. Levazıma ayrılmıştı. Kantin'e baktı. Toptan gıda alımına gitti, falan. İşte anlayın artık. Kedinin önüne ciğeri asmışlardı.

Askerlik dönüşü annesi de, babası da onu evlendirmeye kalktı. Ev açarsak bir ailesi olur, ona bağlanır diyorlardı. Ziya şiddetle karşı çıktı. "Benim henüz bir işim bile yok" diyordu. Cebinde askerden getirdiği bir miktar para vardı. Biraz da babasından aldı. Bir arkadaşı ile toptan manifatura işine başladı.

Allah'a şükür; azdan az, çoktan çok kazanıyorlardı ama ortak bir gün Ziya'yı bir kenara çekip konuşmak istedi:

— Ben anlamıyorum arkadaş, hesap kitap ortada. Giriş-çıkış birbirini tutuyor ama mal git gide azalıyor, sence garip değil mi?

Ziya tuhaf bir şekilde güldü:

— Birileri malı araklıyor ama biz farkında değiliz.

— Dalga geçme Ziya, bu gidişle topu atacağız.

— Merak etme, ben meseleyi çözerim, rahat ol.

Ziya ortağını yola yatırmaya çalışsın, ortağı da keriz değil yani. Polise haber verdi. Polis dükkân önünde gizlenerek tertibat aldı. Günlerce. Maksat hırsızı suçüstü yakalamak. Hırsız kim çıktı dersiniz?

Ziya.

İki kişi ve bir minibüs ayarlamış. Gecenin bir vakti minibüs dükkân kapısına dayanıyor. Ziya ve adamları iki dakikada kumaş toplarını minibüse yüklüyorlar. Vıınnn!..

Yo, bu defa vın olmadı, polis yakalarına yapıştı.

Neyse ki Hamit Efendi'nin araya girmesi ile rezalet önlendi, iş mahkemeye intikal etmedi. Hamit Efendi zararı ziyanı ödedi.

Ama ortaklık bozuldu.

İşte bu hadise üzerine Hamit Efendi, Ziya'yı evden kovdu. Para batırırsın anlarım ama hırsız babası olamam demişti.

Veli veliyi, deli deliyi dakkaya bulur derler. Ziya gitti kasabanın en üçkâğıtçı adamı Emlâkçı Ekrem'i buldu. Elinde birkaç kuruşu vardı. Ekrem Ziya'yı hemen kabul etti. "Bu oğlanın gözü göz değil, sürmeyi gözden çalar, bana da böyle biri lazım" diye düşündü. Emlâkçı Ekrem adamın derisini yüzerdi. Dolandırıcılıkta üstüne yoktu. Ağzı laf yapardı. O yıllar şehir ahalisinin yazlık için, kooperatif için kıyı kasabalarına koştuğu yıllardı. Yani balık kıyamet, at oltayı çek.

Köylüler geçim yolunu bulmuştu, çorak, kıraç tarlaları bir bir satıyor, onunla bir zaman idare ediyor, ondan sonra öbürü. Ekrem aldığı tarlaları bir zaman bekletiyor, imar verilince parselleyip satıyordu. Ziya, Ekrem'le çalışmaya başladığı günden bu yana altı ay geçmemişti ki, patrondan gizli sahilde büyükçe bir tarla aldı.

Tarlayı alışının üzerinden bir hafta geçmemişti ki, gözünde güneş gözlüğü, elinde tesbih, ağzında sakız, saçları briyantinli hovarda tipli bir adam çıkageldi.

— Bir tarla lazım bana hocam.

— Olur, bakarız.

— Denize yakın.

— Var, bakarız.

— Kooperatif arsası olacak. İmar falan.

— Bakarız, kolay.

Ekrem yazıhanede yoktu. Ziya adamı aldı, sahildeki tarlasına götürdü. Herif tarlaya bayıldı. "İmar var mı, imar" dedi. Ziya "Yakında" dedi, "Belediye'de adamlarım var, haber sağlam, sıkıntı yok" dedi.

İki üçkâğıtçı birbirinin dilinden anlar. Adam "Ben bizim ortakları buraya getireyim, bir piknik yapalım ha!" dedi. Ziya sırıttı: "Harika olur" diye cevapladı.

Haftasına varmadan adam bir otobüs dolusu kadın-erkek kooperatif üyesi ile damladı. Tarlada kalmış bir iki ağaç altında piknik yaptılar.

Tarlaya bayıldılar.

Paraya kıydılar.

Ancak işte; imar izni bir türlü çıkmadı. Ortaklarda sabır kalmadı. Gözlüklü herif yine geldi:

— Ortaklar köpürdü, tarlayı sat diyorlar. Ucuz-pahalı deme sat, diyorlar. Paraları eriyormuş.

— Olur, alırız.

—Aradaki farkı kırışalım ama.

— Olur, kırışırız.

Ziya bu alım satımdan çok kazandı. Tarla yine ona kalmıştı ve yakında imar gelecekti. Emlâkçıların hepsi üçkâğıtçı değildir. Ama Ekrem ile Ziya böyle. Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş. Birlikte ve tek tek çok iş çevirdiler. Ziya iyice pişti, mesleğin ek yerlerini öğrendi. Zaman içinde bir ev aldı kendine, bir de araba.

Ziya ile Ekrem gül gibi geçinirken birine sam yeli değdi. Ekrem vilayetten dönerken kaza yaptı. Denilene göre kafası iyi, araba süratli imiş. Gece vakti şarampole yuvarlanmış. Gidiş o gidiş.

Karısı malı-mülkü sattı. Yazıhaneyi Ziya'ya devretti, çocuklarını da alarak Orta Anadolu'daki baba yurduna göçtü. Ziya'nın bu olaydan sonra yıldızı iyicene parladı.

Nasıl parlamasın?

Kimsenin uğraşmayı göze alamadığı çok ortaklı tarlalara müşteri oluyor; yirmi yirmi beş kişinin olurunu alıyor, buluyor-buluşturuyor, icra idi, mahkeme idi, hukuk, avukat rüşvet her yolu deneyip tarlaya sahip oluyordu.

Kolay değil ama, hakkını vermek lazım.

Şöhretin de bir bedeli var. İşini bileceksin köşeyi döneceksin. Satılmaz denen malı satacak, alınmaz denen arsayı alacaksın.

Ziya'nın Terzi Melahat ile tanışması arazi satışı sebebiyledir.

Efendim Melahat'ın kocası, beyler zamanından arta kalan bir mirasyedi.

Baki Bey.

İşi yok. Mal çok.

Satar yer.

Bir kendi, bir tekerlekli sandalyeye mahkum kızı var. Bir de emektar kalfa Hafize hanım. Ve onun kızları ve onun torunları.

Baki Bey dededen kalma bir konakta oturuyor. Çok büyük olan konağın bir kısmı kullanılmıyor. Kullanılan kısmı da zaten bakıma muhtaç.

Baki Bey attan indi eşeğe bindi demesinler diye hâlâ İngiliz kumaşından yapılan takım elbiseleri giyiyor; hâlâ ayakkabıları pırıl pırıl boyalı, laf aramızda saçı da, kaytan bıyığı da boyuyor. Fötr şapkası ile sağa sola selamlar vererek kasaba sokaklarında ağır ağır yürüyor.

Davet edildiği için eski bir ahbabının dükkân önüne attığı sandalyeye ilişerek sade kahvesini yudumluyor.

Böyle kuyruğu dik tutmaya çalışmasına bakmayın. İnce hastalık ciğerlerini habire kemiriyor. Tek düşüncesi kızı Nuran. Ben ölürsem bu kız ne olur diye tasalanıyor.

Terzi Melahat hasta anasına bakacağım diye kocaya varmamış bir kadındı. Bir ana bir kız kimseleri yoktu. Bir içgüveyisi de zuhur etmedi. Melahat uygun bir koca bekleye bekleye gençliğini geçirdi.

Anası da bir türlü ölmedi. Kadın dünyaya kazık çakacak sanki.

Melahat kasabanın ünlü terzisi idi. Tüm zenginler elbiselerini ona diktirirlerdi. Çektiği sıkıntılara rağmen neşeliydi. Hırslıydı. Şu hayattan alacağını alamamıştı, ama bir gün alacaktı. Bundan emindi.

Nuran kızın tek avuntusu bir düğünde yeni bir elbise giymek. Ancak o zaman bütün bakışlar kendisine çevrilir, hızını alamayanlar onu sandalyesinden kaldırır, ölçülü vücudunda elbisenin nasıl durduğuna bakarlardı. Özürlü kız sanki görücüye çıkmış gibi olurdu.

Nuran da elbiselerini Melahat'a diktiriyor, kadın prova için sık sık evlerine geliyordu. Bu prova günleri evi bir neşe kaplardı. Hafize Hanım hamur kızartır, kısır yapar, lokma döker, kızları Şadiye ile Kadriye gelir, sohbet dedikodu koyulaşır, Melahat'ın şen kahkahaları her yanı çınlatırdı.

Bu geliş-gidişler epeyce sürdü.

Kimse pirelenmedi.

Çünkü Melahat prova için kasabanın zengin evlerine teklifsiz girer çıkardı.

Lâkin bu defa işin rengi değişti.

Melahat ile Baki Bey mercimeği fırına verdiler.

Kim kimi ayarladı dersiniz?

Baki Bey için bu dünyadan göçtüğünde Nuran'ı, teslim edeceği bir cicianne lazımdı. Melahat biçilmiş kaftan. Kızı ile kaç yıldır tanışıyor ve sevişiyor.

Melahat için Baki Bey hem bir soyluluk hem bir zenginlik kaynağı. Eh yeme de yanında yat.

Bunlar "Evleniyoruz" diye ayağa kalktıklarında kasabalı hiç şaşırmadı. Herkes "Aman ne güzel, yakışır" dedi.

Evlendikten sonra Melahat, Baki Bey'i sıkıştırmaya başladı.

— Bey, şu konağı elden geçirelim, bir gün korkarım başımıza çökecek.

—İyi de yavrucuğum dünyanın masrafını yapmamız lazım.

—Yapalım efendim. Satarız bir iki tarla konak yenilenir. Sizin gibi bir bey oğluna yakışmıyor bu harabe. Değil mi ama? Baki Bey nefes boşaltıyor. "Nerden çıktı bu inşaat hevesi? Şurada kaç günlük ömrüm var benim".

Melahat'ın planı başka: "Anamı da buraya getirmeli. Alt katta bir oda atölye olmalı. İki de yardımcı kız. Bey karısıyım ben artık. Bakarsın ilerde terziliği bırakırım".

Böylece karı-koca Ziya'nın yazıhanesine taşınmaya başladılar. Bir iki ufak arsa, ardından bir koca tarla. Ancak gelen paralar konağın inşaatı içinde eriyip gidiyordu.

—Yahu Ziya Bey ben anlamıyorum. Bu bizim arsalar ucuza gidiyor galiba.

— Asla. Değerini bulmadan satmayız.

Baki Bey söze girmeye çalışır:

— Ama Ziya!..

Melahat onu susturur:

— Sen karışma bey. Sinirlenme. Hastasın zaten.

Ziyaretler sıklaşır; tarlalar arsalar satılır. Konağın tamiri biter, Melahat ile annesi konağa taşınır.

Melahat iki kızın çalıştığı atölyesini açar.

Oh!..

Her şey yolunda. O kadar yolunda ki atölyenin açılışı üzerinden bir ay geçmeden Baki Bey vefat etti.

Oh!..

Bunlar kimin "Oh"ları acaba. Sevgili okur sen anladın onu. Elbette Melahat ile Ziya'nın.

Baki Bey'in bir ayağının çukurda olduğunu anlayan biri erkek öteki dişi iki kurt el ele vermişlerdi. Kaşlarıyla gözleriyle anlaşmış, bunu kimselere belli etmemişlerdi.

Beklediler. Her şey yolunda gitsin, adam kalıbı dinlendirsin, biz de istikbal hesabını yapalım.

Melahat kocasının yasını tuttu. Şimdi doğruya doğru. Bir seneye yakın bekledi. Nuran'a da çok iyi davrandı.

Her şeyin bir zamanı var değil mi? O zaman geldi ve Ziya ile Melahat evlendi. Kasabalı bu ikisinin Baki Bey'in mirası üzerine konduğunu düşünüyordu ama kazın ayağı öyle değil.

Mirası zaten adam sağ iken sata sata bitirmişlerdi. Onlara pek bir şey kalmadı. Eski parıltısına kavuşan konak ve bir de beylikten kalan şöhret.

Bu da bir şeydir.

Ziya bu şöhretin tadına varamadı ama, Melahat bir bey hanımı olarak kasaba zenginleri arasında şişinerek dolaşmaya başladı.

Kimse ona "terzi parçası" diyemezdi. Zaten terziliği atelyesinde çalışan kızlara bırakmıştı.

Paraya, şöhrete, güce susamış bu karı-koca her gece yatağa girdiklerinde dertleşiyor; nasıl birinci sınıf adam olacaklarının planlarını yapıyorlardı.

Ancak ufukta bir şey yoktu.

İkisi de boş konuştuklarının farkında idi. Hatırı sayılır zengin olmak öyle sözle olacak şey değildi.

Fabrikaların olacak, ithalat-ihracat yapacaksın, bölgede üretilen malları toplayıp Avrupa'ya satacaksın. İlçe'de, İl'de, Ticaret Odası'nda, siyaset arenasında adından bahsedilecek.

Arabaların, şoförün, hizmetçilerin olacak.

Onlar kim?

Bir terzi parçası ile bir küçük esnaf.

Şu dünyayı terketmeden adam hizasına geçmek istiyorlardı. Bu yolda her boku yiyebilir, her suçu işleyebilirlerdi.

İşte Ziya'nın kardeşi Sefa'yı "İhtiyarı vur" diye sürekli fişteklemesi bu sönmek bilmeyen ihtiras yüzünden idi.

Sefa alçıya alınan bacağı ile bir süre yatakta yattı. Sonra koltuk değnekleri ile yürümeye başladı. Annesine dayanarak bahçeye çıktı, Yusuf ağabeyinin atölyesine gitti, gelen müşterilerle şakalaştı, Yakup'a takıldı, çay içip tavla oynadı. Ama bir süre sonra sıkıldı. Futbol sahası ve takım arkadaşları burnunda tütüyordu. Dayanamadı, bir araba çağırdı, koltuk değneklerini yanına alıp atladı, "Önce mezarlığa çek" dedi. Sezai'nin, Çengel Ahmet'in, Tombalak'ın kabirlerini ziyaret etti, Fatiha okudu.

Sezai ile çok iyi anlaşırlardı. Oğlan orta sahada oynuyor, milimetrik paslar atıyor. Sefa'nın hızını bildiği için defans arkasına topu nasıl göndereceğini seziyor. Bu anlaşma ile ne goller atmışlardı be! Sefa mezarın üzerindeki otlara baktı. Ne de çabuk büyümüşler. Gözleri yaşardı. İçinden "Ah be Sezai, böyle mi olacaktı" dedi. Top sahasına vardı, Kalespor antreman yapıyor. Eski futbolculardan Kel Ahmet takımı çalıştırıyor.

Bu Kel'in, Sefa üzerinde emeği çoktur. Bir kere topa nasıl vurulacağı konusunda Sefa'nın bir bildiğini iki etmişti. Evet şut atıyordu ama yumuşak. Şöyle kalçadan sallayacaksın bacağını demişti. Her antremandan sonra yarım saat topa

vuruş çalışması yaptırırdı. Öyle vuracaksın ki kaleci topu göremeyecek. Zınk diye ağlara yapışacak.

Ahmet abi iyidir. Bize devre arasında limon verirdi. Yiyin de susamayın. Su içerseniz dalağınız şişer koşamazsınız derdi. Bir gurup taraftar gelmiş antremanı izliyor. Önce onlar gördü Sefa'yı.

Hemen şamataya başladılar: "En büyük kaptan, bizim kaptan" falan diye. Sonra takım arkadaşları geldi, kucaklaştılar. Duygusal anlar yaşandı. En son Kel Ahmet. Şöyle bir kucakladı "Nasılsın koç" dedi.

— İyidir be abi. Nolsun, işte bacak.

— Ne dedi doktor?

— Şu alçıyı bir açalım, bakarız dedi.

— Takma sen. Ben ne kırıklar gördüm. Bizim Garip Ömer'in bacağına limanda sandık düşmüştü. Çivi sandığı. Bacak hurdaya döndü. Bir yıl falan çekmişti. Sonra futbola döndü, hem de eskisinden iyi oldu. Takma sen.

— Ne yapıyor Garip Ömer?
— Ne yapsın. Limanda büfesi var işte. Bu yıl Hacca gitti.
— Deme!
— Elbette. Sakalı saldı.
— Maçlara gelmiyor ama.
— Yok. Cami cemaatına katıldı.
— İyi olmuş.
— Elbette. Aslına bakarsan bizim de bir an önce caminin yolunu tutmamız lazım. Top işi genç işi.
— Öyle deme hoca. Hem topunu oyna, hem camiye git. Olmaz mı?

Kel Ahmet içini geçirdi.

— Olur elbette. Ama zor olur.

Sefa sahada kendini göstermek için çırpınan gençlere bakıyor. Nasıl ter atıyorlar. Kimbilir ne düşünüyorlar? Aslında onların kurdukları hayale yabancı değil. Kendi de hep o hayaller ile yatıp-kalktı. Günü geldiğinde birinci ligde oynamak. İyi para almak. Spor otomobiller, kızlar, şöhret. Belki de yurt dışına transfer olup, böyle devam eder gider.

Alçılı bacağına bakıyor.

İçinde bir yer acıyor.

Acaba yeniden top oynayabilecek mi? Eskiden olduğu gibi yine koşabilecek mi? Yoksa büsbütün futboldan kopacak mı? Allah göstermesin. Nasıl yaşarım ben?

Daha sonraki günlerde evden stadyuma taşınıp durdu. Takımı tanımıştı. Antremanlarda Kel Ahmet'e yardımcı oluyordu. Şimdilik mutlu sayılırdı. Hazırlık maçlarında kendini kaybediyor, daha doğrusu kendini sahada hissediyor, "Bas, bas, çık-çık, ortala" diye bağırıyordu.

Maç bitince bir fırtınadan çıkmış gibi olurdu. Sanki kendi oynamış. Ter içinde kalmış.

Birgün eve dönerken Neşe yolunu kesti, arabayı durdurup bindi,

— Nerden çıktın kız?

— Hiç arayıp sormuyorsun diyeceksin diye.

— Eee!..

— E'si bu.

Sefa'yı yanağından öpüyor.

— İşle burdayım, yanındayım.

Sefa'nın içinde kuşlar uçuyor. Mutlu.

— Sağol kız. Kötü gün dostusun.

— Biz sözlüyüz unutma.

Sefa kızın elini tutuyor, sevgiyle bakıyor.

— Unutur muyum hiç.

— O zaman bize gidiyoruz, itiraz yok.

— Yok.

Kara Kısmet bir sofra donatmış, kuş sütü kuru üzüm.

— Nasılsın Sefa?

— İyiyim Kısmet ana.

Alçılı bacağını gösteriyor:

— Tek mesele şu bacak.

— Takma kafana, bacağı kırılan tek sen değilsin. İnşallah eskisinden daha iyi olur. Hadi sofraya.

— Ne zahmet ettin be Kısmet ana, bunca yemeği kim yiyecek?

— Yersin yersin, genç adamsın.

Yemek boyunca Sefa'nın içi içini yedi. Şu kadına, şu kıza umut vermişti. Damat adayı. Ya bacak su koyverirse. Ya bir daha top oynayamaz ise.

Transfer kapısı kapanacak.

Sokaklarda sürünecek.

Öyle deme. Hamit Efendi seni âbad eder.

Ben top oynamak istiyorum, başka iş istemiyorum. Zaten yapamam.

Yaparsın, yaparsın, büyük konuşma.

O gün bütün aile hastanede toplandı. Ziya hariç. Hamit Efendi haber göndermiş, sakın gelmesin tatsızlık çıkar demişti.

Doktor Sefa'nın alçısını çıkardı.

Herkeste bir heyecan.

Bir adım, bir adım daha.

Evet yürüyor.

Alkış.

İyi de nereye kadar? Doktor ağır ağır yürümesini, sakat bacağına fazla yüklenmemesini tavsiye etti.

Sefa evde, bahçede, yolda; önce ağır, sonra bayağı hızlı hızlı yürüdü.

Aradan epeyce bir zaman geçti. Yeniden doktor. Filim falan çekildi. Böylesine hurdahaş olmuş bir bacak doğrusu iyi tutmuştu. Ama risk daima var.

Hele bir zaman daha geçsin.

Kaptan dikkat. Sakın koşma. İyileştim diyerek sakın topa vurma. Allah saklasın düşme.

Sefa yine stadyumda. Antremanda, maçta. Bazan Eleni de, bazan Neşe'lerde.

Geçmiyor günler, geçmiyor.

Şu bacak eski formuna ne zaman kavuşacak? Ne zaman takımın başında maça çıkacak.

Ağırlık çalışmaları başladı. Fizik tedavi vesaire. Aylar geçti. Doktor iyi bir haber ver bana.

Hayır. Kötü haber. Bir daha top oynayamazsın. Hatta bir daha düşer bacağı kırarsan Allah göstermesin bir daha top-layamazsın. Böyle devam edecek, top oynama canım. Çok şükür iyileştin. Başka bir iş tut.

Doğru mu doktor, bütün bunlar doğru mu?

Evet. Acı ama gerçek bu.

Sefa kendine hâkim olamadı. Nasılsa odada kimse yoktu.

Birden boşandı.

Hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Doktor bir baba gibi sarıldı ona. Sırtına vurarak, okşayarak teselli etmeye çalıştı. Yapma doktor. Ne demişler: Dil yare-sine çare bulunmaz.

Çare Eleni. Çare içmek ve unutmak. Sefa o kadar içti ki sızıp kaldı. Eleni evine haber saldı. "Bendedir merak etmeyin". Annesi merak etmez mi hiç? Çıktı geldi. Oğlunu alıp götürdü. Sefa ayılınca doktorun söylediklerini bir bir anlattı. Bu defa ev halkı onu teskin etmeye çalıştı.

Yapmayın bunu kardeşim, yapmayın.

Sefa yine hıçkırıklara boğuldu.

Çocuk yemeyi, içmeyi, konuşmayı unuttu. Canlı cenaze oldu. Anasında babasında bir endişe. Ne yapmalı? Böyle giderse çocuk delirecek.

Sefa bazan kendini kıra bayıra vuruyor, sabah gidip gece yarısı geliyor. Hamit Efendi bu durumu eşe dosta anlatınca; "Varmayın çocuğun üzerine, serbest bırakın" diyorlar.

Hamit Efendi de Sefa'yı serbest bıraktı.

Böyle, böyle geçti günler.

Sonunda Yusuf babasına, Baba bu iş böyle gitmez, Sefa'ya bir iş kuralım oyalansın, dedi.

İyi. Kuralım bakalım.

Ama ne?

Hamit Efendi hayatında futboldan başka bir şey olmayan Sefa'yı nasıl bir iş kurabilir?

Kasabaya iniyor, tanıdıklarla, gençlerle, aklı yetenlere konuşuyor.

Gençlerin teklifi şu: Hamit abi kasabamızda gençlerin devam edeceği bir bilardo salonu yok. Kaptan açarsa harika olur. Hamit Efendi'nin bilardo hakkında hiç bilgisi yok.

Danıştı, öğrendi. Eh. Bir nevi spor diyorlar. Kumar diyenler de var ama Hamit Efendi onlara kulak asmadı. Salonun kaça patlayacağına baktı. Güzel. Çok pahalı bir yatırım değil, hatta tutarsa Sefa buradan bayağı para kazanır.

Projeyi Sefa'ya futbolcu arkadaşları açtı.

— Yahu Kaptan sen oralı olmuyorsun ama baban bilardo işini ciddiye aldı.

— Yapmayın arkadaşlar, o ne anlar bilardodan.

— Yaptık bile. Sordu öğrendi. Yakında sana da açılır.

— Ee, ne diyorsunuz, olur mu?

— Hem de nasıl. Bal-kaymak.

Sefa babasını beklemedi kendi gidip sordu.

— Baba bir bilardo lafı dolaşıyor.

— Doğru.

— Alem adamsın valla, nerden çıktı?

Hamit Efendi gülüyor.

— Ee, bu da bir nevi top oyunu oğlum. Lâkin ayakla değil sopayla oynanıyor. Yeter ki sen işine sahip ol.

Baba-oğul gülerek birbirlerine sarılıyor. Evet bu iş Sefa'nın yarasına merhem olabilir.

Bilardo salonu şamata-gırgır ile açıldı. “Kaptanın Yeri”. Bazıları ne bu ya, meyhane mi açıyorsun, diye itiraz ettiler ama gençler bunu istemişti.

Hamit Efendi masraftan kaçınmamış, her bir şey birinci sınıf olsun istemişti.

Oğlan sağlığına kavuşsun da para önemli değil.

İki bilardo masası, bir yanda çay ocağı, öte yanda simit-sandviç büfesi. Okey masaları. Gazete okuyacaklar için ayrı bir köşe.

Bazıları: Yahu Kaptan, oldu olacak bir de nargile koysaydık, dediler. Sefa Musa Musa da o kadar uzun boylu değil diye cevap verdi. Üç garson, bir ocakçı, salon dolup taştı. Sefa akşam dükkânı kapatırken hesabı alıyor. Ooo! Para basıyor bu salon para. Babası da hayret içinde. Ulan biz yazıda yabanda, tarlada bahçede o kadar çabalıyoruz bu paranın onda biri elimize geçmiyor.

İyi valla.

En güzel tarafı Sefa'nın sabah işe gidip akşam eve dönmesi. Bir de şu: Oğlan stadyumdan yana bakmıyor. Gençler dersini iyi çalışmış, yanında futbol lafı edilmiyor.

Aman iyi, iyi.

Neşe ile buluştular. Kız Anadolu Ajansı gibi çalışan anasından tüm haberleri almıştı, ağzı kulaklarına varıyor:

— Kaptan hadi yine iyisin.

— Hayırdır.

— Bilardo ilaç gibi gelmiş.

— Şükür.

— Salon para basıyormuş.

— Ne o kız. Sen de anan gibi paragöz mü oldun?

— Aşkolsun! Anama laf atma.

— Bir öpücük ver atmayayım.

Neşe yanağını uzatıyor. Sefa hafifçe öpüyor onu.

Neredeler?

Sahilde. O gözden uzak kafede. Dışarıda yağmur. Mekânda kimseler yok. Radyoda bir güzel şarkı. Denize bakıp hayallere dalıyorlar. Sonra hayallerini paylaşıyorlar.

Güzel günler tez geçer.

Geçti de.

Herkes artık belli bir işi ve kazancı olan Sefa ile Neşe'nin nişan takıp evleneceklerini beklerken Sefa başka bir tutkunun esiri oldu.

Nedir o?

Kumar.

Bilardo salonunun arka kısmında bir kumar masası kurulmuş ve Sefa bu masanın müdavimi olmuştu.

Sebep!

Kimbilir. Belki de futbol aşkının yerini ne Neşe ne bilardo salonu doldurabilmiştir. Durumu kolayca izah edenler öyle

diyor. Boşlukta kalan Sefa kumara tutundu. Hadi canım sen de. Yapıp ettiklerimizin izahı böyle kolay mı yani. Peki nedir? Yazar efendi sen söyle. Bilemem. Yazarların böyle psikolojik sosyolojik vb. çözümler üretmesini sevmiyorum. Gerçi ben de çokluk böyle izahlara girişmişimdir ama bu durum neticeyi değiştirmez. Hata benim diyebilirim. Kahramanların dünyasını önce kurup sonra yıkmak; veya onun mahremiyetine girmek, sırlarını faş etmek marifet mi yani? Öyle. Ne diyorlar: Adam insan psikolojisinin dibine inmiş, pes valla diyorlar. Yok arkadaş. İnsan kendini ne kadar tanıyor ki kahramanın dibine insin. Bırak bazı şeyler bilinmez kalsın, faili meçhul olsun, onu da kendini çok bilmiş sanan okuyucu bulsun.

Her neyse.

Şimdi bu bilimsel tartışmayı bırakıp Sefa'ya dönelim. Kumar o masada kalmadı.

Sefa'nın cebi para görüyor ya; bu para onu Şehir Kulübü'ne, daha yüksek, daha lüks kumara taşıdı.

Bilardo salonu hem ocağa hem kasaya bakan Zeynel'e kaldı. Zeynel ne yapacak? Elindeki kuşu yavaş yavaş yolmaya, hasılatı kemirmeye başlayacak. Yeter ki patron durumu çakmasın.

Sefa kumarda sürekli kaybediyor, eve çok geç gidiyor.

Kumarda kim kazanmış ki?

Bu durum Hamit Efendiyi tedirgin etti. Bir gün yatmayıp oğlunun eve dönüşünü bekledi.

— Sefa nedir bu, gece yarıları eve dönüyorsun. Nerdesin?

— Biraz takıldık arkadaşlarla.

— Ne takılması, nerede?

— Bütün gün salonda canım sıkılıyor. Şehir Kulübü'ne gittim, siyaset falan konuştuk.

Hamit Efendi gülüyor.

— Sen ne anlarsın siyasetten?

— Öyle deme baba, bizim de kendi çapımızda bir fikrimiz var.

— Bak ben bu mavalları yutmuyorum, kumar falan olmasın.

Sefa pireleniyor ve kekeliyor.

— Yo, yok baba. Ne kumarı. Orda çok para dönüyor. Bana uymaz.

— Eh, ben demiş olayım.

— Meraklanma, yok öyle bir şey.

Sefa bu yalanı daha ne kadar sürdürebilir. Kumar da bir tutku. Yakayı kaptırdın mı kurtuluş yok.

Kurtulamadı Sefa.

Parasını, bilardo salonunu falan kumarda kaybetti.

Hamit Efendi mani olacaktı ama geç kaldı. Yine başa dönmüştü Sefa. Evde bütün gün kukumav kuşu gibi düşünüyor, hiç konuşmuyordu. Anası gidip gelip doktorun dediklerini hatırlatıyordu. Böyle eve kapanmakla olmaz, Allah saklasın hasta falan olacaksın, çık gez, top sahasına git.

Anası böyle söyleyince Sefa gözlerini onun yüzüne diker, manasızca bakardı. İçinden "Ne top sahası ana, bu bacakla mı?" diyordu. Kadın bu sabit bakışlardan rahatsız olup; "Ben senin için diyorum oğlum, rahat ol, elbet bir iş tutarsın" şeklinde onu rahatlatmaya çalışıyordu. Sefa gibi birinin kendini eve kapatması ne kadar sürer? Babasının yüzüne bakacak

hali kalmamıştı. Sofrada lokmalar boğazına düğümleniyordu. Ara sıra ağabeyinin atölyesine indiğinde Yusuf onu camiye, namaza götürmeye çalışır, bu ısrar genç adamın üzerinde aksi tesir yapardı. O da elhamdülillah müslümandı. Namaza inanıyordu ama, işte. Şeytanı bırakmıyordu galiba. Hayır öyle değil. Bu işe küçükken alışacaksın, yoksa namaza alışmak zor. Mevla nasip ederse o başka. Üstüme düşme abi diyordu. Yusuf da fazla ısrar etmiyordu.

Sonunda Sefa evden çıktı.

Nereye gitti dersiniz?

Tek ilacı vardı onun, bilirsiniz: futbol. Bu sebeple stadyuma gitti, yine gençler arasına katıldı, yine kendini topa kaptırdı, bir süre unutuverdi acısını, sonra süklüm püklüm eve döndü.

Böyle bir zaman gitti.

Ne yapacağını bilemiyordu. Babası dahil ona yol gösteren kimse yoktu. Bir gün nereden esti ise Ziya ağabeyinin yazıhanesine uğradı. Ağabey kardeş dertleştiler bir zaman. İçtiler. Kafalar dumanlanınca Ziya zehir kusmaya başladı.

— Şu ihtiyarı gebert diyorum, tek kurtuluş yolu bu.

— Sen manyak mısın be abi?

— Evet. Manyağın önde gideniyim.

— Kafan iyi galiba, ne dediğini biliyor musun?

— Elbette. Aylardır bunu düşünüyorum. İhtiyar onca servetin üzerine oturmuş kimseye koklatmıyor. Çare nedir?

Çare onu temizlemekte.

— Sen yap o zaman.

— O da gündeme geldi ama nerde bende o yürek.

Sefa şaşkın:

— Ne demek gündeme geldi.

Bir dürbünlü tüfek aldım Sefa. En kıralından. Epeyce bir zaman denedim. Keltepe'ye çıktım, kayalara, kuşlara sıktım. Attığımı vuruyorum. Vurdukça keyifleniyorum. Ulan dedim şu ihtiyara bir pusu kurayım. Keltepe'nin önüne inersen, yani meşeliklerin arasına, oradan bizim arazi tabak gibi gözükür. İhtiyar at binip haftada bir iki aşağıdan geçiyor. Birinde rasladı. Şöyle dürbünden bir baktım hedefin ortasında. Tetiğe dokunsam düşecek. Bu düşecek lafı dilime değince beni bir ter bastı, bir ateş, yanıyorum. Elim ayağım titremeye başladı. Tansiyon düştü galiba. Oracığa yıkılıp kaldım.

— Yani.

— Yani bayılmışım. Uyanınca kendime küfretmeye başladım. Ulan yüreksiz, sen kim adamı vurmak kim dedim.

— Peki bana niye yükleniyorsun? Ben senden yürekli miyim?

— Elbette.

— Nerden biliyon?

— Ulan oğlum, ben hayatta bir kavgaya girmemişim. Biri höt dese tabanları yağlarım. Sen öyle misin? Çocukken bile bana sataşanları kovalardın. Senin gözün kara.

Sefa gülüyor.

— Doğru, gözüm kara. Bu yüzden mi beni baba katili yapmak istiyorsun. Bir kiralık katil tutsana.

— O iş bulaşık. Herifi bulurlar foyamız meydana çıkar. Ama sen. Senden kimse şüphelenmez. İhtiyarın en sevdiği adamsın.

—Abi sana inanamıyorum. Bu kadar alçalamazsın. Şu konuştuklarımızı hiç konuşmadık say. Cinayeti falan aklından çıkar. Sen yaman adamsın, parayı her şekilde kazanırsın.

— Öyle değil be Sefa! Ben bir emlâkçı parçasıyım. Büyük oynamam zor.

— Ee, oynama! Mecbur musun?

— Mecburum.

— Nasıl yani?

— Bunu sana anlatamam.

— Ne demek anlatamam?

Ziya sıkıldı, ter içinde kaldı. Dili döndüğü kadar anlatmaya başladı.

— İçimdeki ihtirası zaptetmem mümkün değil. Şöyle düşün: Susamışsın, evet, iç diyorsun değil mi? Denizleri içsem susuzluğum geçmez. Doymam yani. Ben ne istiyorum biliyor musun? Şu kasabanın en birincisi. Yetmez, il çapında birinci, o da yetmez ülke çapında. Herkes tanısın şu Ziya Bey'i. Bak Ziya Bey diyorum. Bana bugüne kadar kimse bey demedi. Ziya aşağı Ziya yukarı, istiyorum ki sözüm geçsin. Şöyle bir sokağa çıksam dükkân önünde oturanlar beni görünce ayağa kalksın. Kaymakam önümde eğilsin, vali sigaramı yaksın.

Sefa dayanamadı:

— Abi gerçekten kafayı yemişsin yani. Nasıl olacak bütün bunlar?

— Güç nerde biliyor musun Sefa, nerde? Güç parada. Para her kapıyı açar, her ayıbı kapatır. Paran varsa konuşursun. Seni kimse tutamaz. İstersen mebus ol, istersen bakan.

— Yapma be abi.

—Seni bilmem, ben hayata böyle bakıyorum. Şu araziyi alsak, zincir otellerden birini buraya kursak. Bak kursak diyorum. Adamlar dünden razı. Siz araziyi verin biz kuralım, yan yana diyorlar. Düşün birden bire altımızda Mersedesler, saray gibi evlerde oturuyoruz, aşçımız, hizmetçimiz, adamın önde geleni

olacağız. Kimse bize posta koyamaz, kimse aşağılayamaz.

— Uçtun be abi, yere in, yere.

— Evet hayal bunlar ama,

— Ama ne?

— Gerçek olabilir, söyledim yolunu.

— Unut, valla unut. Baba katili olmak ne demek yahu. İçindeki şeytanı öldür. Yoksa o seni öldürecek.

Ziya tuhaf bir kahkaha atıyor:

— Şeytanımız iyidir bizim. Bunca yıl yol gösterdi bana.

Sefa tedirgin oluyor ve aniden kalkıyor:

Seni şeytanınla başbaşa bırakıyorum. Bana müsade.

— İyi idik be.

— Eve gideceğim ben. Sen de fazla içme, yengeden azar yersin. Hadi eyvallah.

Sefa ayaza çeken geceye atıyor kendini. Bir kâbustan çıktı sanki. Bu Ziya nedir böyle? Şakulü kaymış adamın. Gözünü kan bürümüş. Ellerini cebine sokuyor, karanlıkta kayboluyor.

Ziya rakı şişesinin dibinde kalanı bardağa boşaltıyor. Son damlaları da alıyor. Şişe bitti. Onu karşı duvara fırlatıyor. Ben ne olacağım arkadaş, söyle. İçimdeki bu hınç ile kime zarar vereceğim. Ya kendime ya başkasına. Boğazıma kadar dolmuşum. Kıriz olur da böyle mi olur? Kalp kırizi değil, sevda acısı değil, ne bileyim ben, ne bileyim?

Ziya hıçkıra hıçkıra ağlıyor.

Salya sümük. Benim sonum ne olacak? Derdimi kim bilecek? Beni kim durduracak?

Abarttın be Ziya, silkin artık, kendine gel.

Gelemedi.

Hamit Efendi, eşinin ısrarı ve baskısı ile Sefa'ya bir şans daha verdi. Tanıdığı balıkçı reislerinden İsmail Hakkı'ya gitti. Adamın teknesi bakıma muhtaçtı ve takımları yenilemesi gerekiyordu. Sefa adına bu masrafı yüklenerek oğlanı tekneye ortak etti. Belki bu vesile ile denize çıkar, bir başka ortama girer, kendini toparlar diyordu.

Hakkı reis ki, ona balıkçılar arasında Hakkı Baba derlerdi bu ortaklığa çok memnun olmuştu. Yeniden denize açılacak rızkını arayacak, borçlarını ödeyecekti. Hamit Efendi'ye çok dua etti.

Tatlı sert bir adamdı.

Eh, yaşı da epeyce vardı. Bu sebeple Sefa'ya oğlu gibi davrandı. Lâkin o bir reis idi. Denizde bir kişinin borusu öter. O da reistir. Balığa çıkıldığında tüm tayfa onun emirlerine itaat eder, av tıkır tıkır işler. Aksi takdirde sakata gelirsiniz. Av kaçar. Kötü günde tekne alabora olur. Vesaire.

Dolayısıyla balığa çıktıklarında Sefa'ya da bir tayfa gibi davranacaktır. O bir mal sahibi değildir artık. Denizde sadece reisin sözü geçer. Sefa zaman içinde bunu öğrendi.

Ama içine sindiremedi.

Balık avı da avlardan bir avdır. Tüm avcılık serüveni gibi o da heyecanlıdır. En ilkel şekilde oltayı atarsınız suya, mantara bakarsınız.

Bu süreç sizi dünyadan koparır. Her şeyi unutursunuz.

Balık avının böyle tedavi edici bir yanı vardır. Gözünüz mantarda saatler geçer. Arada bir balık vuruverir ve sizi yerinizden hoplatır. Avcıyı ayakta tutan bu heyecan ve tutkudur. Avcı balıkla inatlaşır. Hem insan için hem de hayvanlar dünyasında av yakalamak sabır işidir.

Balık nihayet oltaya takılır. Misinayı şöyle bir çekersiniz, bilenler bilir, ucunda bir ağırlık belirir. Oltacının en heyecanlı anıdır yaşadığı an.

Oltayı çekecek, ucunda balığın sallandığını görecek.

İkinci etap balığın çekilmesidir. Av kendini kolay teslim etmez, çırpınıp oltadan kurtulmaya çalışır, tam balıkçının eline gelecekken kendini kurtarıp kaçan olur.

Kaçan balık büyük olur.

Avcı içini boşaltır, nefeslenir, yeni bir yem takar. Yeniden oltaya bakar.

Veya balığı çekip kovaya atar. İşte bu.

Sefa'ya göre bu süreç futbola çok benziyor. Topa vurmakla balığı çekmek aynı. Ya gol olur veya top direkten döner.

Balığı çekip kovaya atarsanız buna gol denir. Yok yarı yolda av kaçarsa, bu da kaçan gol demektir. Avcı vazgeçmez yeni bir av için oltayı gözetler; futbolcu da gol için yeni bir pozisyon kovalar.

Balıkçılık Sefa için iyi gidiyordu. Ancak Hakkı Baba'nın kendisine ortak değil de tayfa gibi davranmasına alışamamıştı. Nedir yani arkadaş? Yaşına hürmet ediyoruz, reis sensin bunu biliyoruz, ben balıkçılıkta acemiyim buna da eyvallah ama, arkadaş ben de kendi çapımda bir kaptanım. Kaptanlığı yaşamış bir adamım. Öyle tayfanın gözü önünde itilip kakılmaya gelemem.

Hakkı Baba, Sefa'yı oğlu gibi görüyor, onu da tayfadan sayıyordu. Sövüp saydığında, azarladığında, bağırıp çağırdığında hepsine aynı lafı diyordu. Tayfa alışkındı. Reis bu; hem döver, hem sever.

Ama Sefa öyle değildi. O mal sahibi idi. O bir kaptan. İçinde böyle bir liderlik vardı. Kimse kaptanı azarlayamaz. Hakkı Baba lafını tartacak, Sefa'yı tayfadan ayıracaktı. Ayırması gerekiyordu. İşte ip burada koptu.

Yine işlerin yolunda gitmediği, balığın çevrilemeyip kaçtığı bir günde Hakkı Baba tayfaya bağırıp çağırmaya başladı.

Sefa sabretti, sabretti, dişini sıktı; sonunda patladı.

— Hop, hop. Bi dakka!

Hakkı Baba Sefa'ya döndü:

— Ne var?

— Tayfaya bağır ama bana çıkışamazsın.

Hakkı Baba iyice sinirlendi:

— Nedenmiş o?

— Ben de kendi çapımda bir kaptanım. Herkes bilir. Üstelik ortağınım.

— Kes sesini ulan.

Sefa diklendi:

— Kesmezsem ne olur?

Zaten yaklaşmış, neredeyse yüz yüze gelmişlerdi. Hakkı Baba lafı uzatmadı, Sefa'ya bir tokat attı. Ee, bu güngörmüş, nasır tutmuş balıkçı eli. Sefa tokatı yer yemez yere kapandı, burnu kanadı. Şöyle eliyle burnunu yokladı, kan. Silkinip ayaklandı, reise yumulacak yani. Bunu sezen tayfalar yetişip tuttu onu.

Hakkı Baba attığı tokata pişman olmuştu ama, reisliğin racon-u bu, kafa tutanı sileceksin, yoksa tayfa seni takmaz. Tayfanın takmadığı adam reis olamaz.

Sefa iki arkadaşının kolunda teknenin ön tarafına gitti. Biri su döktü, burnunu yıkadı, kendi kendine söyleniyordu. "Bunu senin yanına koyarsam bana da kaptan demesinler."

Nitekim çok geçmeden intikamını aldı. Av iyi geçmiş, balık bol çıkmıştı. Limana dönüyorlardı. Hakkı Baba'nın keyfi yerindeydi. Bir tabureye oturmuş, sigarısın yakmıştı. Sefa yanaştı:

— Baksana sen!

Hakkı Baba ayaklandı:

— Ne var?

"Elinin körü var" dedi Sefa ve aniden saldırıp ihtiyarı şişledi. Tayfalar yetişti ama iş işten geçmişti.

Limana yanaştıklarında Baba'yı hastaneye götürdüler. Sefa hiç tereddüt etmeden karakola gidip teslim oldu.

Hamit Efendi haberi aldığında cinleri tepesine toplandı, "Ulan alçak, bana bunu da mı yapacaktın" diye söylenerek hastaneye koştu.

Neyse ki Hakkı Baba'nın yarası ağır değildi. Doktorlar tedavisini yapmış, yarayı sarmıştı. Hamit Efendi "çok geçmiş olsun" diyerek Baba'nın yattığı yatağa yanaştı. Adam hiç yumuşamadı. Mahkemede görüşürüz diyordu. Hamit Efendi rica etti, odadakiler çıktı. Epeyce yalvardı reise, küçükten hata, büyükten af diyerek diller döktü. Sonunda işi tatlıya bağlayacak teklifi yaptı. Reis şikâyette bulunmayacak, Hamit Efendi Sefa'nın payandan vazgeçecekti.

Anlaştılar, polisi razı ettiler, dava kapandı. Ama Hamit Efendi bu defa oğlunu affetmedi. Onu hem evinden, hem yanından kovdu. "Bir daha gelirsen seni elimden kimse alamaz, derini yüzerim. Ulan beni âleme rezil ettin be! O Allahsız Ziya bile beni bu kadar üzmemişti. Yıkıl!" diyordu.

Sefa birkaç kere eve gitti. Babasından para değil af istiyordu. Hamit Efendi her defasında kovdu onu. Hatta son kez gittiğinde kırbaç ile kovaladı oğlunu.

Sefa boynunu büktü.

Yapacak bir şeyi yoktu.

Kös kös kürkçü dükkânına, yani kulüp binasına döndü. Başkan ona arka çıkardı nasılsa. Ve çıktı da. Sefa'ya bir oda verildi, bir miktar maaş. Tek takımın başında kalsın, antrenör olmasa bile yardımcı olsun. Kalespor'un gençleri kaptanı görünce aşka geliyorlar, bir oynayan beş oynamak için kendini yırtıyordu.

Sefa maç günleri ve antreman günleri haricinde vaktini bir zamanlar sahibi olduğu bilardo salonunda geçiriyordu. Yok, Yok! Kumar oynamıyor. Kumara verecek parası mı var? Gazeteleri okuyor, gençlerle takılıyor, futbol konuşuyor, bitişikteki lokantada karnını doyuruyor, erkenden kulüp binasındaki odasına dönüyordu.

İçmiyordu.

Çay demliyor, yatağa uzanıp kitap okuyordu.

Hayret!

Sefa ile kitap!

Akıl alacak gibi değil.

Evet öyle ama gerçek bu. Sefa okuyor. Başucunda bir radyo, radyoda alaturka şarkılar, dalıp gidiyor.

Macera şöyle başladı.

Bir gün yine bilardo salonunda Beşiktaş-Kayseri maçını tartışıyorlar, Sefa gençlerden birinin elinde bir kitap gördü. Kapağındaki kıza baktı, baktı. A, a!

Tıpkı Neşe. Kaptı kitabı "Ne lan bu?" dedi. "Roman abi" dedi oğlan.

Sefa şöyle bir karıştırdı, sonra kapağındaki kıza baktı, evet Neşe, ta kendisi.

Kitabın adını okudu "Aşk Izdıraptır". Yazarı Oğuz Özdeş.

İçi cız etti. Herif doğru söylemiş, aşk ızdıraptır.

Oğlana döndü, "Bunu bana ver sen, okur iade ederim".

Sefa o gece başladı kitabı okumaya. Okumaya doyamıyordu. Neşe'yi aramalıydı ama yüzü yoktu. Kızı görünce ne diyecekti? Çok beklettim kusura bakma mı diyecekti. Girdiği işleri batırmış, adı kumarcıya çıkmış, adam bıçaklamış biri. Kimsin lan sen! Ha, kimsin? Bu suratla kasabada nasıl dolaşıyorsun. Hadi git, kaybol buralardan.

İşte bu sebeple kitaba yumulmuştu Sefa.

Sayfalar arasında kayboluyor, sonra uykuya dalıyordu. Kasabanın küçük kitapçısından çıkmıyordu. Bir kitap bitiriyor, ötekini alıyordu. Ödünç, ödünç.

Yağmurun çiseleyip durduğu, çiçeklerin açıldığı, leylak kokulu bahar akşamları gelip çattığında kitaplar da kesmiyordu Sefa'yı.

Bir büyük alıp Deli Dursun'u buluyor, iki kafadar dalgakıranın ucuna kadar gidip orada ziftleniyorlardı.

— Kız Neşe! Ben gelmedim, sen gel bari.

— Ulan Dursun sen de hiç konuşmuyorsun be! Ne olur iki laf etsen, muhabbeti koyulaştırsak.

Dursun anlıyor. Mehil, mahzun bakıp bakıp başını öne eğiyor.

— Tamam, tamam anladım. Sen benden daha dertlisin. Dur sen Dursun dur. Ben anlatayım o zaman. Bak anlatıyorum iyi dinle. Neşe var ya, Neşe! Gelecek ayaklarıma kapanacak.

Cıvık, sarhoş sözleri bunlar dinlemeye değmez.

Bazen de Eleni'ye gidiyordu Sefa. Dökülüp saçılıyordu ona. Eleni iyi. İyiden öte. İçip içip kucağında sızıyor.

Bir sabah arkadaşlarından biri uyandırdı onu. Kulüp binasındaki odasında idi, akşamdan kalmıştı, zor uyandı.

— Ne var ulan sabah sabah?

— Öğle oldu be kaptan, kalk artık.

— Ne var dedim?

— Yok bi şey kaptan. Şöyle seninle bir kahvaltı edelim dedim, canım çekti.

Sefa şaşkın:

— Kahvaltı mı?

— Evet.

Sefa kahvaltı yapmıyordu hiç. Öğleye kadar yatıp sonra çorba içmeye giderdi. Bu kahvaltı teklifi güzel.

— İyi, peki. Sen kapı önünde bekle geliyorum ben.

Tuvalete gitti, yüzünü yıkadı, giyindi, çıktı.

— Pastaneye mi?

— Boşver pastaneyi kaptan. Biz eskiden yaptığımızı yapalım. Taze simit, peynir aldılar; kahveye girip çay söylediler. Simidin kokusu sardı Sefa'yı.

— Ulan iyi ettin be Keko. Ne zamandır sıcak simit yememiştim.

Henüz erken, kahvede kimse yok. Cam kenarına yanaşmışlardı. Bir yandan kahvaltı yapıp öte yandan sokağı seyrediyorlardı.

— Kaptan, bir şey diyeceğim sana ama parlama.

Sefa pirelendi.

— De bakalım.

— Seni severim bilirsin.

— Yahu tamam, de hadi.

— Haberin olsun diye söylüyorum. Başkasından duyacağına; yahut kendin şahit olacağına ben söyleyeyim dedim. Neşe bizim dişçi Faruk'a takılıyor.

Sefa bir süre muhatabının yüzüne baktı. Suratı asıldı, sustu. Parmakları masada tıkırdamaya başladı. Sonra:

— Ne zamandan beri?

— Bilmem, bir iki kere onları el ele gördüm.

— El ele!

— Evet.

Sefa sustu. Bir daha konuşmadı. Yarım simit ile yarım çay masada soğumuştu.

Kıza hak vermişti evet. Ne diye kendisini bekleyip duracaktı ki, elbette münasip birini bulacaktı. Girdiği işi batıran, üstelik bir de yaralama suçundan babası sayesinde sıyıran, futboldan başka marifeti olmayan, onu da artık oynayamayacak olan, evinden barkından kovulmuş, kulüp binasına sığınmış, beş parasız bir adam.

Sefa böyle kendini aşağılayarak ağlıyor, ıssız yerlerde, yollarda saatlerce dolaşıyor.

Ne kadar yalnız.

Beceriksiz, çaresiz.

Uykusuz bir gece yarısı yatağında doğruldu işte. Gideyim, şu kızı bulayım. Duyduğum doğru mu diye sorayım.

Dişçinin muayenehanesi bir pasajın üst katında. Pasaja gireceksin, merdivenden çıkacaksın, birinci kat.

Sefa binanın karşısındaki parkta. Parkta değil de duvarında. Duvar alçak, Sefa bir ağacın ardına sinip duvara oturmuş. Bir zaman orada pusuya yattı.

Neşe'yi bekledi.

Gözleriyle görecek işte.

Çok beklemedi, Neşe geldi pasaja girdi. Yarım saat sonra Faruk'la el ele çıktılar.

Daha ne istiyorsun Sefa, işte gerçek. Sen git derdine yan.

Yanarım arkadaş. Dipten doruğa yanıp kül olurum. Ama önce şu kızla bir konuşmam lazım. Şöyle bir yüzleşelim.

Ulan senin yüzün mü var yüzleşmeye.

O da doğru ya.

Olsun son bir kez görüşmeliyiz. Bu ilişki böyle bitemez.

Ertesi gün kız yine geldi.

Sefa yine pusuda.

Koştu pasajın önünde durdu. Kız çıkınca burun buruna geldiler. Neşe şaşkın eli ayağı birbirine dolandı, ne diyeceğini bilemedi. Sefa onu kolundan tuttu, pasajın yanında caddeye bakan pastaneye soktu. Bir masaya oturdular karşılıklı. Garson bitiverdi tepelerinde. Sefa iki salep söyledi. Sonbaharın son günleri, hava serin, salep çıkıvermiş. Neşe sever. Salep buğusu, pastane kokusu arasında bir süre konuşmadan bakıştılar.

Neşe'nin heyecanı geçmişti. Salebi gerçekten seviyordu, bir fırt çekti. Oh!

— Şimdi sen diyeceksin ki bu Faruk nereden çıktı? Benim haberim yok, diyeceksin. İyi de arkadaş, sen bunca zamandır nerdesin? Şurda bir gariban Neşe vardı, öldü mü, kaldı mı

merak etmez mi insan? Haberlerini başkalarından aldım. Bilardo salonunu kumarda yemişsin. Yahu benim sevgilim sporcu bir adamdı. Kumar nedir? O bitti balığa çıktın. Sonunda Hakkı Baba'yı şişledin. Evden kovuldun, dımdızlak kaldın. Şimdi de gelip beni buldun.

Diyeceksin ki bu Faruk nereden çıktı?

Çıkar arkadaş! Sen beni ne sandın yani? Ulan otuzuma geldim ben, evde kalmış kız oldum. Senin yolunu gözleye gözleye eridim ipe döndüm. Daha ne kadar beklemem lazımdı Kaptan!

Sefa suskun. Salebi de içmedi. Sürekli karşıdaki parkta yaprağını döken ağaca bakıyor.

— Ne desen hakkın var. Buraya seninle hesaplaşmaya gelmedim, vedaya geldim.

Neşe şaşkın. Kaptan böyle pes etmezdi.

— Veda mı?

— Evet. Faruk iyi seçim. Yolun açık olsun.

— Bu kadar mı?

— Evet.

— Kaptan ne oldu sana. Hani fırtına, hani şimşek.

Sefa başını öne eğiyor:

— Geçti o günler.

İkisinin de gözleri bulutlandı. Neşe artık dayanamıyor. Biraz daha otursa o masada "Faruk da kimmiş arkadaş?" deyip Sefa'ya sarılacak. Dişini sıktı kalktı. Elini uzattı.

— Eyvallah, artık görüşemeyiz öyle mi?

— Öyle, münasip olmaz.

Bayağı kalktı kız, gidiyor.

Sefa'nın dilinde bir şarkı: “Son defa seyredeyim ne olur dur da seni”. Böyle miydi acaba?

İşte gitti. Son bir defa dönüp bakmadı.

Sefa orada, masada kaldı. Önünde soğuyan salep.

Bir gece bir yangın parladı kasabada.

Halk sokağa fırladı; feryat, figan.

Meğer Ziya'nın yazıhanesi tutuşmuş. Tek katlı, prefabrik, kolay yanar. İtfaiye yetişinceye kadar kül oldu.

Yusuf, Recep koştu geldi. Sefa yakınlarda idi, en evvel o yetişti.

Hamit Efendi ortalarda görünmedi.

Yangın iyice söndükten sonra polis incelemeye başladı. Ziya'nın eşi Terzi Melahat da gelmişti.

Hemen herkes sorguya alındı. Çünkü ortada tuhaf bir durum vardı. Ziya muhtemelen yazıhanede olmalıydı, eve gitmemişti, onu gören olmamıştı.

Peki nerede bu adam?

Yangın yerinde ceset olur değil mi? Hayır yok. Yer yarıldı içine geçti sanki.

Yazıhaneyi kim yakmış olabilirdi? Ziya'nın kendisi mi, bir başkası mı?

Soruşturma uzun sürdü.

Ziya'nın tüm ilişkileri; aile hayatı, mali durumu, borcu-alacağı gözden geçirildi.

Hasmı var mıydı, yoksa bir hırsız veya katil.

Hiçbir ipucu bulunamadı.

Ziya kayıplara karıştı.

Dosya faili meçhul olarak kapatıldı.

Bu yangın Sefa'nın bozuk moralini iyice bozmuştu. Artık bu kasabada yaşamak islemiyordu. Boğulacak gibiydi.

Yirmi yıl gemilerde çalışmış bir arkadaşı vardı. Onca yıl evine, çocuklarına hasret yaşamaktan bıkmış, gemi adamlığından ayrılarak limanda bir şirkete girmişti. Tahmil-tahliye işinde çalışıyordu.

Bir kahveye çöktüler.

Sefa içini döktü.

Açıkça buralardan gitmek istiyorum dedi. Adam anlamıştı onu. Peki dedi.

Tanıdık gemilerden birini bekleyecek; bu arada gemi adamlığı için gerekli evrakları tamamlayacaklardı.

Sefa kasabadan, kasabadaki hayatından iyice uzaklaşmak, tüm bağlarını koparmak hatta nefret etmek için elinden geleni yaptı.

Meselâ Neşe ile Faruk'u gizlice izleyip gözyaşı döktü.

Vaktiyle top koşturduğu stadyuma kimseler yok iken gidip tribünde oturdu.

Bir maç sonu biriken çöpleri süpüren görevliye baktı. İçi ürperdi. Adam sanki buradaki hatıralarını süpürüyordu. Tepedeki meşe korusuna gizlenip aşağıdan atı ile geçen

babasına baktı. O evde değilken gidip anasının elini öpmeyi düşündü, sonra vazgeçti.

Ne ağabeyini, ne kızkardeşini görmek istiyordu. Bu kasaba ile tüm bağını koparmalı, geride bir şey bırakmamalıydı.

Deli Dursun ile son bir kez dalgakıranın ucunda içmeye gitti. Küfelik olunca Dursun'a "Beni Eleni'ye götür" dedi.

Kadının şefkatli kollarına sığındı. Salya sümük ağlayarak "Gidiyorum" dedi.

Evrakları tamamladı.

Onu buradan alıp bilinmeyen diyarlara götürecek gemi bir türlü gelmiyor; Sefa ne olur, ne olmaz kararından cayar belki diye sokağa çıkmaya korkuyordu.

Sade o kahve, o lokanta.

Simitle çay.

Kimseye açmadı niyetini. Sessizce kaybolacaktı. Valizini hazırlamıştı.

Ve gemi geldi.

Bir gece limanın açıklarında ışıklarını yakıp demirledi.

Arkadaşı Sefa'ya, "Hazır mısın kaptan?" dedi. Sefa "Hazırım". Son bir kez limandan kasabaya doğru giden geniş caddeye baktı. A, a! Bir çocuk karanlıkta top sektiriyor. Sefa, elinde valiz sallandı, neredeyse düşecek.

Arkadaşı yetişip sarıldı. "Kendini bırakma, gemi adamı demir gibi olmalı. Yoksa dayanamazsın. İlk seferde su koy-verip eve dönmek istersin".

Birlikte bir tekneye bindiler, gemiye gittiler. Sefa'dan bir daha haber alınamadı.

— Yahu hocanı ne biçim hikâye bu?

— Nesi var?

— Kahramanlar kayboluyor.

— Evet!

— Ama olur mu, insan merak ediyor. Her hadise faili meçhul kalıyor. Hikâyede bir başlangıç var ise bir de son olmalı.

— Sonumuzun ne olacağını bilemeyiz.

— Peki. Hamit Efendi'nin toprakları ne olacak, şunun-bunun elinde mi kalacak? Duyduğumuza göre adam felç geçirmiş, evde yatıyormuş.

— Allah'tan umut kesilmez.

— Ama hocam bu gidişle destan yarım kalacak.

— Öyle deme, bak Ömer kendi atına binmiş geliyor.

DERGÂH

ISBN 978-975-9958-30-5